

Juan Jesúsnoa Yoikĩ Keneni

Jesucristoõnoa Juan keneni

1 ¹(Ēkĩa Juan. Iskaratĩa Jesucristoõnoa ě mato yoi mã tãpinõ. Cristo ģfe ane ipaoni, Meka. Nãato Niosnoa noko tãpimani.)

Afaa oniataima na Meka aneya iyopaoni. Apa Nios fe iyopaoni. Nãrifi Nioski. ²Taefenakõi Nios fe iyopaonixakĩ, iskaratĩari afe ika. Afaa oniamatai nã Meka aneya Apa Nios fe iyopaoni. ³Aõxõ Epa Niospa keyokõi onifani. Akka Jesúsmaisxõ afaa onifanima. Nãskaxõ Jesús feta Niospa afama mishti onifani. ⁴Aõnoax keyokõi niafo. Niospa yorafo tii shinãmapaiyai keskafakĩ Jesúsxõ ato shinãmatiro āto õiti xafakĩakõi inõfo. ⁵Āfe õiti xafakĩakõifiax yora chakafo mēra Jesucristo ipaoni. Yora chakafãfe āto õiti fakish keskara, shara shinãkanima. Askafiano yora chakafãfe Jesucristo xĩtirofoma yorafo shara shinãmanaino āto õiti anã fakish keskara inõfoma.

Niospa Juan Maotista nĩchini ato yoinõ

⁶⁻⁷Epa Niospa Juan nĩchini Jesucristoõnoa yorafo yoinõ iskafakĩ: “Āfe õiti xafakĩakõi. Epa Niospa mato shinãmapaiyai keskara aõxõ mato shinãmatiro,” ixõ Juan ato yoini Jesús chanĩmara fanõfo.

⁸Juankai Cristoma, Niospa nĩchini Jesucristoõnoa ato yoinõ. ⁹Cristo fistichi yorafo shinãmatiro āto õiti xafakĩakõi

inõfo. “Mã oi,” ixõ Juan ato yoini.

¹⁰Oaito yorafãfe tãpinifoma. Niospa Jesúsxõ ato onifafiano tsõa tãpinima Jesús. ¹¹Nã mai onifani ano nokoni. Nãno nokofiaito ģfe yorafãfe, nãfãfe ifikaspanifo. ¹²Askafafiaifono a ifipaiyaiãfe Jesús ato yoini iskafakĩ: “Mã ea noikĩ chanĩmara faa. Nãskakē ģfe Epa Niospa fakefo mã itiro ea chanĩmara faax,” ixõ Jesús ato yoini. ¹³Niospa fakefo yorafãfe fakefo keskarama. Yorafãfe fakefo yora keskara, yõramãi ato fake faano. Akka Nios fistichi ato fake fatiro. Yõrakai Niospa fakefo fake fatiroma. Nã Jesús chanĩmara faafo tii Epa Niospa āto shinã ato fetsafaxotiro ģfe fakefo inõfo.

¹⁴Nãskakē na Meka aneya Apa Nios ika anoax mai ano oni yorakõi ixikĩ. Nonoax nofe iyopaoni. Apa Nios keskara sharakõi mã nõ õipaoni. Nãato yorafo noikõimis. Āfe meka chanĩmakõi. Nã fisti Epa Niospa Fakekõi. Apa Nios imis keskara nãskakõiriai sharakõi imiski.

Juan Maotista Jesucristoõnoa ato yoini

¹⁵Jesúsnoa Juan ato yoini iskafakĩ: “Ea nikakãfe, õikapo. Nãõnoa ģ mato yoimis. Iskafakĩ ģ mato yoimis: ‘Mã oi. Ē taeyoi ofiano ea finõkõia ģ fakeamano amãi Apa Nios fe iyopaonixakĩ,’” ixõ Juan ato yoini.

¹⁶Jesús keyokõi noko shara famiski. Noko noikõixõ noko sharafa fafãĩini.

Akka keyokōichi nōko ōiti
 inimasharakōiaito nō meemis. ¹⁷Epa
 Niospa noko amapaiyai keskara Moisés
 yoini. Nāskakē Niospa noko yoini
 keskara Moisés noko tāpimani. Nāskakē
 Niospa noko ōimapai noko noikōi afe
 chanīmakī. Nāskaxō Jesucristo nokoki
 nīchini. Jesucristo noko keyokōi noimis.
 Nāskaxō noko ōimatiro Nios
 chanīmakōi. Askatari Epa Niospa noko
 noi. ¹⁸Tsōakai Epa Nios ōimisma.
 Askafiax āfe Fakekōi nā afe rafemis,
 arifi Nioskōi. Apa Niosnoa noko yoimis.
 Aōxō nō tāpitiro afe keskaramāki Epa
 Nios.

**Juan Maotista judeofāfe āto
 xanīfofo yoini**

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹Nā judeofāfe āto xanīfofāfe
 Jerusalén anoxō nā ato Nios kīfioxomisfo
 nīchinifo, Juan ano. Akka nā Levifori
 ato nīchinifo Juan yōkatanōfo: “¿Mī
 tsoamē?” fatanōfo.

²⁰Askafaifono Juan ato kemani: “Ēkai
 Cristoma. A nō manai nōko xanīfo ēkai
 aama,” ato faito, ²¹“¿Akka mī Cristoma,
 mī tsoamē? ¿Mīmē Elías?” faifāfe, “Ēkai
 Elíasma,” ato faito, “¿Akka mī
 Elíasmaax mī tsoamē? ¿Mīmē nā nō
 manamis Niospa meka yoimis, nā
 nokoki oai?” faifāfe, “Maa, ēma,” ato
 fani.

²²Ato askafaino anā yōkanifo: “¿Akka
 mī tsoamē? Noko yoife a noko nīchiafo
 nō ato yoitanō. Mī tsoamāki noko
 tāpimafe,” fanifo.

²³Askafaifono Isaias kirika kenenī
 keskara nānorikōi Juan ato yoini
 iskafakī: “Niospa mato yoipaiyai
 keskara ē mato yoinō. Tsōa istoma
 anoxō ē fāsikōi mekaikai: ‘Nōko Ifo
 nokoki oxii. Īkisi itipinīsharakāfe. Mā
 ipaoni keskara afianā iyamakāfe.
 Keyokōichi māto chaka potakāfe,

mēstekōishara isharaxikakī,’” ixō Juan
 ato yoini.

²⁴⁻²⁵Nikakata judeofāfe nā fariseofo a
 Juanki nīchinifo yōkatanōfo iskafakakī:
 “Mī Cristomamamāki, mī
 Elíasmamamāki nā nō manamis Niospa
 meka yoimis mīmaraka, akka, ¿afeskakī
 mī yorafo faka mēra ikimapakeimē
 maotisafakī?” ixō yōkakāfe ato fanifo.
²⁶Juan ato kemani: “Ēfi ato
 maotisafapaikai. Ē ato askafafaino nono
 fetsa nokoki nokoi. Mākai tāpiama. ²⁷Ē
 iskaratīa mato Niospa meka yoifafāini.
 Askafiano aato chipo mato yoixii. Fāsi
 ea finōkōia. Ē afaa tāpiama ē
 sharakeroko ē āfe zapato risfi
 nexaxopanā,” ixō Juan ato yoini.

²⁸Nā peXe rasi Betania faka Jordán
 okirishtaxō Juan ato faka mēra
 ikimapakekī maotisafani. Nānoax ato fe
 yoināni.

Niospa āfe oveja fake keskara, Jesús

²⁹Askata pena fetsa Juanki Jesús kani.
 Jesús fichixō Juan yorafo yoini iskafakī:
 “Ōikapo. Nā Niospa āfe oveja
 tetomashta keskara oa. Nato keyokōi
 yorafo chaka soaxonō Epa Niospa nīchia
 nokoōnoax naxō nōko chaka noko
 soaxonō. ³⁰Ē mato aōnoa yoimis. Ē
 mato yoia iskafakī: ‘Chipo oi ea
 keskarama finakōia, nāmāi ē fakeamano
 iyopaonixakī.’ Nakīa mā oa. ³¹Ērifi
 Cristo tāpixoma yorafo maotisafapai a
 nōko kaifo judeofāfe tāpinōfora,” ixō
 Juan ato yoini Cristoōnoa yoikī.

³²Ato yoixō anā Jesúsnoa Juan ato
 yoini: “Niospa Yōshi Shara nai
 mēranoax rifi keskara Jesúsuki
 fotopakekafanaito ē ōia. ³³Ēri ōiyamano
 Epa Niospa ea yoiti iskafakī: ‘Fatofāfe
 ea chanīmara faimākai mī faka mēra ato
 ikimapaketiro maotisafakī. Akka mikiki
 fetsa nokoano ēfe Yōshi Shara nā
 feronāfakeki fotopakekafāxii. Afe

nītaxii. Nā mī ōikī mī tāpixii nāato ēfe Yōshi Shara matoya rafemaxii āfe shinā shara māto shinā mēra nanenō,’ ixō ea yoia. Epa Niospa ea anori yoiyamakē Jesús nā Niospa Fake ēri tāpikeranama. ³⁴Askafixō mē ōia. Askaxō ē mato chanīmakōi yoi nafi Niospa Fakeki,” ixō Juan ato yoini.

Jesúsxō tāpikī taefanifo

³⁵Pena fetsa nāno Juan aōxō tāpimisfo rafe ini. ³⁶Afe niafono Jesús ato finōfaini. Ato finōfainaito Juan ato yoini: “Ōikapo. Oa Niospa ina oveja fake keskara,” ixō Juan ato yoini.

³⁷Juan ato yoiaito nikakata Jesús chīfafāinifo. ³⁸Jesús ifiakekafā ato ōikī ato yōkani: “¿Tsoa mā fenaīmē?” ato faito, “Maestro, ¿fanī mī ikamē?” faifāfe, ³⁹“Ono ōifokāfe, ē mato ispanō,” ixō ato iyonī. Askata afe fokakī ōiafo nā ika ano afe nokoni. Mā nokoafono mā xini kai ini. Nāno afe yātapakenifo.

⁴⁰Nā rafe Juan ato yoia keskara nikakata Jesús chīfafāinifo. Fetsa āfe ane Andrés. Nā Andrés Simón Pedro āfe exto ini. ⁴¹Jesús ika ano nokokata Andrés āfe ochi Simón fenaikai kani. Akiki nokoxō yoini: “A Niospa nokoki nīchia Mesías mā nō fichia. Nā Cristora nō famis. Ōiyotāfe,” fani. ⁴²Askata Andrés Simón Jesúski nokokini. Akiki nokoaino Jesús Simón yoini: “Mī Simón, Jonásfa fake. Iskaratīa ē mia ane fetsafaxonō. Nō mia Cefas fanō,” fani. (Cefas nāfa mekapa yoimis Pedro fakī.)

Jesús Felipe yafi Natanael kenani afe fonōfo

⁴³“Ē Galilea ano kaira,” ixō Jesús shināni. Kapaikī Felipe fichixō yoini: “Efe kafe, eōxō tāpisharakōixikī,” fani. Askafaino afe kani. ⁴⁴Felipenō Andrésnō Pedronō pexe rasi āfe ane Betsaida ano imisfo.

⁴⁵Askata Felipe Natanael fichixō yoini: “Moisés Niospa yoini keskara kenekī iskafani: ‘Ē māto xanīfokōi Cristo matoki nīchixira,’ ixō Niospa yoini anori Moisés keneni. Nānorikōi Niospa meka yoimisfāfe kenenifo. Nākai mā nō fichia. Jesús José fake Nazarete ano ika. Nāōnoa Moisés feta Niospa meka yoimis fetsafāfe kenenifo,” faito, ⁴⁶“¿Afaa shara Nazarete anoax oimē?” ixō yōkaito, “Ofe, ōixikī,” Felipe fani.

⁴⁷Natanael akiki nokoaino Jesús ōixō aōnoa yoini: “Nafi israelifāfe fakeki. Nato afaa chaka yoimisma. Chanīmakōi fisti shināfafāimiskī. Tsoakai pāramisma,” ixō Jesús aōnoa yoini.

⁴⁸Askafaito nikakī Natanael kemani: “¿Afesxaxō mī ea ōiyamafikatsaxakī mī ea tāpiamē?” faito, “Mia Felipe fichiyoamano ē mia ōikī taefaita ifi higuera nāmānoa ē mia ōita,” Jesús fani. (Akka Jesús Natanael chai ixō tāpini ōiyamafikī.)

⁴⁹Askafaito, “Maestro, mīfi Niospa fakeki. Askatari mīfi israelifāfe āto xanīfokī,” faito, ⁵⁰Jesús kemani: “‘Mī ifi higuera nāmā tsaōa ē mia ōia,’ ixō ē mia yoia, ¿nā nikaxō mī ea chanīmara faamē? Afara shara fetsa finakōia mī ōixii. ⁵¹Chanīmakōi ē mia yoi. Ēfi yōra fakefiāx ē Niospa Fakekōi. Nai fepekemeano mī Niospa ājirifo ōixii. Epa Niospa ika anoax āfe ājiri ekeki fotota, māpeinīfōfā fotota, māpeinīfōfā ikaito mī ōixii,” ixō Jesús fani.

Jesús āfe mekapa fakakōifekē fimi ene onifani

2 ¹⁻²Tres nia oxakata Caná pexe rasi anoxō Galilea mai anoxō feronāfāke kēro fiaino yorafo ano fisti ichanānifo. Jesús ikaino afa ikaino Jesúsxō tāpimisfōri nāfo ato kenamanafono fenifo. ³Fimi ene mā netsoafono, āfa Jesús yoini iskafakī: “Nafokai fimi eneyama,” fani. ⁴Āfa

askafaito Jesús kemani: “Efa, ¿afeskakī mī ea yōkaimē afara fetsa afeskarafanōra ixō? Iskaratīa ē afara fetsa fena ayoima. Tsōa atiroma keskara ē fena akimakai,” fani.

⁵Askafaito Jesús āfe āfa a yonoxomisfo ato yoikī iskafani: “Nā Jesús mato yoiai keskara faxokāfe,” ato fani.

⁶Nāno tokiri kesho seis efafo chaimashta tsoa ini. Treinta galon a mēra ikitiro ini. Nāskata nā kesho mēra faka fikaxō, judeofāfe āto chokati mēraxō chokaketsanifo. Nāskakī judeofāfe chokasharaifāfe Niospa ato ōi nafo sharara ato fanō, āto xinifo ipaonifo keskara.

⁷Nāskata Jesús a yonoxomisfo yoini: “Nā keshofo mēra faka fospifakāfe,” ato faito, faka fospikōi fanifo keshofo mēra. ⁸Askata Jesús ato yoini: “A ichanāifono ato kexemis na faka ayamatakāfe,” ato faino, nāskata a ato kexemis faka foxonifo. ⁹A ato kexemisto ayaxō mea faka inima fimi enekōi ini. Nāskakē tāpinima Jesús faka fetsafaano. (Akka nā yonoxomisfāfe ōinifo Jesús faka fetsafaito. Nāskakē tāpinifo.) Nāskakē tāpixoma a ato kexemisto a Jesús faka fetsafaa a rama kēro fiai foxoni. ¹⁰Nāskaxō yoini: “Fistatīa nā fimi ene sharakōi taefakī nō ato ayamamis. Akka nā fimi ene sharakōi mā mitoxō, nā fimi ene sharama chipo nō ato ayamamis. Akka iskaratīa fimi ene sharakapakōi mī ato ayamani,” fani.

¹¹Jesús nā pexe rasi Caná anoxō tsōa atiroma keskara taefaito ōinifo Jesúsmāi finakōixō tsōa afama mīshti atiroma keskara atiro. Nāskakē ōikaxō aōxō tāpimisfāfe chanīmara fanifo.

¹²Askata Jesús afanō āfe extofonō aōxō tāpimisfonō nā pexe rasi āfe ane Capernaúm ano fonifo. Nāno oxa ranāyonifo.

Jesús a Nios kīfiti pexefā mēraxō a ato ināifo ato potani

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³Mā judeofāfe āto fista Pascua mā chaima ikaino Jesús nā pexe rasi

Jerusalén ano kani. ¹⁴Nānoxō Nios kīfiti pexefā mēraxō fakkafo, ovejafo, rififo afo ato minikaxō kori finifo. Nānori a kori kāmiafamisfori tsoaofono Jesús ato fichini. ¹⁵Jesús ato fichita risfi koshati fata ato koshapaita a ato inafō ato pōtaketsani. Ovejafo potakī, fakkafo potakī fani. Askata yorafori potani. Mīsa kamaki āto kori māchiafo saakī fetsani. Mīsari kekafaya kekēfofā potani. ¹⁶Nā rififāfe āto ifofo ato yoini: “Na mātō inafōya ēfe Epa Niospa pexe mēranoax fotakāfe. ¿Afeskakī ēfe Ēpa pexe mēraxō mā afarafo ato miniketsaimē kori fixikī? Afianā ēfe Ēpa pexe mēranoax afarafo inānōnāyamakāfe kori fixikī. Na ēfe Epa āfe pexe mēranoaxkai mā afarafo minimitsaima,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁷Ato askafaito nikakata aōxō tāpimisfāfe shinānifo iskakakī: “Chanīma, Niospa meka nānorikōi Jesúsnoa kenenifo iskafakakī: ‘Epa Niosi, ē mī pexe kexesharapai a mēraxō mia fisti shinānōfo. Afara fetsa a mēraxō anōfoma. Afara fetsakai mī pexe mēranoa ē ōipaima,’ ixō kenenifo Jesúsnoa yoikī.”

¹⁸Jesús askafaito judeofāfe āto xanīfofōfāfe yōkanifo: “¿Afeskakī Nios kīfiti pexefā mēraxō mī ato potaimē? Niospa mia yoiaito afara tsōa atiroma keskara noko ōimafe nō mia chanīmara fanō,” ixō yōkaifāfe ¹⁹Jesús ato yoini: “Mā na pexe pāoikano afianā tres nia oxata ē anā pexe faxii,” ixō Jesús ato yoini.

²⁰Ato askafaino, “Kee. Nōko xinifāfe cuarenta y seis xinia anifo Nios kīfiti pexefā fakakī. Akka, ¿mī koshikōi tres nia pexe faimē?” fanifo. ²¹Askafafiakakī tsōa tāpinifoma Jesús Niospa pexeōna yoinima. Afai anofi yoimeni. ²²Askata Jesús nafiax oxa rafeta tres nia ita otoano aōxō tāpimisfāfe shinānifo: “Chanīma, a Jesús ato yoita keskara, nā

pexefã pãoikaikiri keparanãkĩ, ‘Ëfi tres nia otoxii,’ ixõ yoita. Iskaratĩa mã nõ tâpia aafi anofi yoimeita,” ixõ aõxõ tâpimisfãfe shinãnifo Jesús otoano. Nãskakê Niospa meka kenenifo keskara chanĩmara fanifo. Nãskata nõ Jesús ato yoini keskara shinãkakĩ: “Chanĩmakõĩ Jesús noko yoini,” fanifo.

Jesús keyokõĩ yorafo tâpini

²³Askata tsõa atiroma keskara afama mĩshti Jesús fani Jerusalén anoxõ fista Pascuatĩa. Nãskara õikaxõ yorafã rasichi, “Na Cristo,” ixõ chanĩmara fanifo.

²⁴Askafiaifono a yorafãfe ãto shinã mëraxõ shinãifo keskara Jesús ato tâpini.

(“Iskaratĩa ea chanĩmara fakani. Askafikaxõ chipo, ãa chanĩra, ea fakani,” ixõ Jesús ato tâpini.) ²⁵Yorafãfe ãto shinã mëraxõ shinãifo keskara tsõa Jesús tâpimatiroma. Areskõĩ Jesús onãtiro a ãto shinã mëraxõ shinãifo Jesús tâpikõia. Chanĩmara fayoaifãfe Jesús ato onãni nãskax koshi shinãmakĩ fetsenifo.

Jesús Nicodemo tâpimani

3 ¹Nã feronãfake fariseo ini, ãfe ane Nicodemo. Nãri judeofãfe ãto xanĩfo ini. ²Nãato fakishi oxõ Jesús yõkani: “Maestro, nõ tâpia mĩ noko tâpimanõ mia Niospa nĩchini. Mã nõ tâpia Nios fe rafexoma tsõa afara fetsa atiroma nõ mĩ akai keskara fakĩ tsõa atiroma,” faito, ³Jesús kemani: “Ëfi chanĩmakõĩ mia yoikai. Tsoari oa fake yome rama kãia keskaraxma Nios xanĩfo ano nokotiroma,” fanifo.

⁴Askafaito afianã Nicodemo Jesús kemani: “¿Afeskax afianã feronãfake yometatiromẽ? ¿Mã anifofiax afeskai afianã ãfa xaki mēra nanetiomē, fake yomeax anã kãixikĩ?” ixõ Nicodemo Jesús yõkani.

⁵Askafaito afianã Jesús kemani: “Fake yome rama kãĩ fakaya kãitiro. (Nãskax

yõra fake itiro. Nãskariakĩ ãfe Yõshi Sharaõxõ Niospa mato õiti fetsafaano mã ãfe fake itiro.) Akka Niospa Yõshi Sharapa mãto õiti fetsafayamano mã Nios xanĩfo ano nokotiroma. ⁶A yõra fake fia nõ keskara itiro. Nãskarifiakĩ Niospa Yõshi Sharapa mato fake fiano mãri a keskara itiro. ⁷Ë mia yoiano mĩ ea nikax, ‘Mĩri oa fake yome rama kãia keskara mĩ itiro,’ ãfe mia yoiano, ‘Aira, ¿afeskax nõ afianã yometatiromẽ?’ iyamafe. ⁸Nefeaito tsõa tâpitiroma fakirinoax oimãkai. A nefe kai ariri tsõa tâpiama fakiri nefe kaimãkai. Nãskari fakĩ Niospa yorafo ãfe Yõshi Sharapa ãto shinã fetsafaano tsõa tâpitiroma,” Jesús faito, ⁹anã Nicodemo kemani: “¿Afeskax nõ askatiromẽ?” ixõ fani.

¹⁰Askafaito afianã Jesús kemani: “Mĩ israelifo tâpimamis, ¿afeskakĩ na ãfe mia yoiai mĩ tâpiamamẽ? ¹¹Ë mia chanĩmakõĩ yoi. Nã nõ nikafo nõ nõ õiafo nõfo nõ mato yoi. Nãskafekê nõ mato yoiano mã noko chanĩmara faima. ¹²Nono mai anoafo afarafo afeskaraito ãfe mia yoiaito mĩ ea chanĩmara faima. Askatari nai mēranoafori afeskaraito ãfe mia yoiaito mĩ ea chanĩmara faima.

¹³“Tsoakai nai mēra kaax anã fototiro. Akka ãfe fisti ãfe nai mēranoax fotoa yora fakekõĩ ikiyoi. Ë afianã chipo kaxii. ¹⁴⁻¹⁵(Nõko kaifo israelifo tsõa istomanoax chaka iyopaonifo. Nãskakê Niospa rono atoki nĩchini ato chachinõ. Nãskaxõ Niospa Moisés yoini iskafakĩ: ‘Na rofetaxõ rono faxõ nĩchinifofãfe ifiki ratãfe yorafãfe õikanax sharanõfo, a ato chachia tii.’) Nãskari fakĩ ifi cruz ikakĩ ea mastakaxõ ea nĩchinifofãxikani. Nãskakê nõ ea chanĩmara faafo tii eõnoax Nios fe nipanakafo,” ixõ Jesús ato yoini.

Epa Niospa keyokõĩ yorafo noi

¹⁶Anã Jesús ato yoini iskafakĩ: “Epa Niospa keyokõĩ yorafo noikĩ ãfe Fake

fisti ato nīchixononi nai mēraxō nono mai anoax atoōnoax naiyonō. Nāskakē nā chanīmara faafo tii omiskōipakenakafoma afe nīpanakafo. ¹⁷Niospa āfe Fakekōi mai ano nīchini ato omiskōimatama āto chaka soaxoniyonō aōnoax isharapakexanōfo,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁸Askata anā Jesús ato yoini iskafakī: “Nā Niospa Fake chanīmara faifokai omiskōipakenakafoma. Akka nā nikakaspaifo ato Niospa omiskōimaxii. Niospa Fake nikakaspakanax omiskōipakenakafo. ¹⁹Pena fe fakish osinātiroma. Nāskarifiāi afara chaka fe Niospa fake rafetiroma. Nāskakē Niospa āfe fake nāmā nīchini nā yorafo pena keskara shara inōfo āto chaka xatekanax. Akka yorafāfe āto chaka potakaspakani. Niospa āfe fakeki fekaspakani. Nāskax isharakaspakani, chaka fisti shinākani. Niospa fake ōikaspakani āto chaka xateax isharaxikakima. Nāskakē Niospa ato omiskōimani. ²⁰Afara chaka fichipaiyaito Niospa Fake ōikaspai. Nā chakafaifo fisti fichipaikani. ²¹Nā shara nipaiyaifo Niospa Fakeki fekani. Ato ōimasharaxikakī Niospa ato imasharanō,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús Judea mai ari kani

²²Nāskata Jesús fe aōxō tāpimisfo Judea mai ari fonifo. Nāno ato fe iyoni. Nānoxō āto chaka potapaiyaiāfe ato maotisafapani. ²³⁻²⁴Juan karaxa mēra ikimayofafomano nāatori yorafo maotisafapani. Nā Enón nā Salim chaimashta nika ini. Nāno faka noa ini. Nāskata nānoxō ato maotisafapani. Nāno yorafo akiki feaifāfe ato maotisafapani.

Juan Maotista Jesúsnoa anā ato yoini

²⁵Nāskata Juan aōxō tāpimisfo āto kaifo judeo fetsafo fe feratenānifo.

Afeskakō mā chaka soatiromē ikanax feratenānifo. ²⁶Nāskaxō Juan ano fōkakō Juan yoinifo: “Maestro, nō mia yoipai. Faka Jordán okixori mī Jesús fichita. Fichixō mī noko yoita: ‘Nā Cristo Niospa noko nīchixona nā nō manamis,’ mī noko feita. Nāatori iskaratīa yorafo maotisafapai. Oa yorafo keyokōi akiki fokani,” fanifo. ²⁷Askafaifono nikakī Juan ato kemani iskafakī: “Nios fistichi yonomatiro a yonoxonō. Akka Niospa axoyamaino afaa afeska fatiroma. ²⁸Akka ēkai Cristoma. Epa Niospa ea yoia ē Cristoōnoa yorafo tāpimanō āto chaka xatenōfo, Cristo nokoaito chanīmara fanōfo. Nānori ē mato yoiaito mā nikamis. ²⁹Afanā ē mato yoinō ea nikapo. Mā mā tāpia feronāfake āfe yama yoikī iskafatiro: ‘Aicho. Na kēro mī ea yoixona iskaratīa ēfe āfi iki,’ ixō yoiaino āfe yamari aōnoax inimatiro. Nāskarifiāi ē Cristoyamafix fetsafāfe nā Cristo Jesús chanīmara faifono ēri fāsi akiki inimakōi. ³⁰Akka nā Cristo finakōia. Ēkai Cristoma. Ē afaa tāpiama, Cristo finakōia. Akka ē afianā afaa yoitiro ma ea tanatamaroko, Cristo fisti nikakōinōfo,” ixō Juan ato yoini.

Jesús nai mēranoax fotoni

³¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “A nai mēranoax nāmā fotoato nāato nāmānoafo ato finōa. Akka nā nāmānoax fakeafāfe nāmānoa fisti yoitirofo. Akka nā nai mēranoax fotoato nāatofi keyokōi finōa. ³²Nāato noko yoitiro a ōiafo, a nikafori. Nāskakē fisti rasichi chanīmara fakani. ³³Niospa meka chanīmara fakī nōko ōiti mēraxō nō tāpisharakōitiro Niospa noko pāramisma, āfe meka chanīmakōi.

³⁴“A Niospa nīchiato Niospa meka yoi Niospa āfe Yōshi Shara a mēra naneano. Nāskaxō tāpikōia. ³⁵Epa Niospa āfe Fake

noikī nīchini nai mēra ikafāfe āto Ifo inō, nāmānoafāferi āto Ifo inō.

³⁶Nāskakē Niospa Fake chanīmara faax nō afe nipaxatiro. Akka tsōa chanīmara fayamakē Niospa ato omiskōimapakenaka. Akka Jesús nikayamakanax nakanax afe nīpanakafoma fakishifā mēranoax omiskōipakenakafo.”

Jesús kēro samāritanōki nokoni

4 ¹⁻³Fariseofāfe nikanifo Juan yorafo maotisafapaito. Akka yora ichapa Jesús maotisafapaito fariseofāfe nikanifo. Akka Jesúskai ato maotisafapanima, nā aōxō tāpimisfāfe ato maotisafapanifo. Aōnoa yoinifo keskai mā Jesús tāpiax aōxō tāpimisfo fe Judea anoax Galilea ano kani. ⁴Judea mai anoax Galilea ano kakī Jesús Samāria finōfaini.

⁵Askata Samāria ano Jesús nokoni. Nāno nā pexe rasi āfe ane Sīcar ano nokoni. Nāno chaimashta Jacobo āfe tare ipaoni. Nā tare āfe fake José ināni māmāi anifoxō. ⁶Nānori Jacobo kini fani nā kini mēranoa faka fixikī. Nā faka fiti ano xini keya Jesús nokoni. Chai inoaxmāi oax xokenāi Jesús nāno tsaoni. ⁷⁻⁸Jesús teneyoaino, a aōxō tāpimisfāfe a piaifo pexe rasi anoa fiifokani fonifo. Mā foafono nāno kēro samāritanō akiki nokoni faka fiyoi. Faka fiti ketokonō Jesús tsaono akiki nokoni. Nāskaxō Jesús a kēro yoini: “Ea faka fexōfe ē ayano,” fani.

⁹Judeofo fe samāritanōfo ōikaspa faatanāmisfo. Ato fetakai pimisfoma. Nāskakē nā kēromā Jesús yoini: “Mīfi judeoki. Ēfi samāritanōki. ¿Afeskakī mī, ‘Ea faka fexōfe,’ mī ea faimē?” faito, ¹⁰Jesús kemani: “Niospa mia ināpaiyai mī tāpiama mī eari tāpiama. Akka mī ea yōkaito ē mia faka shara inākerana. Nā faka sharapa yorafo nimasharatiro,”

Jesús fani. ¹¹Nāskafaito kēromā Jesús kemani: “Mī keshoyata mī risfi yama. Kini chaikōi, ¿afeskafaxō mī faka kini mēranoa fiimē a noko nimasharatiro a mī ea yoiāi keskara?” kēromā fani.

¹²Nāskata anā kēromā yoini: “Nōko xini Jacobo kini faxō faka fixō ayapaoni. Āfe fakefāferi ayapaonifo. Āto ināfori ayamapaonifo. Nōri nā faka ayai. ¿Mī nōko xini Jacobo finōamē?” kēromā fani.

¹³Askafaito Jesús kemani iskafakī: “Na faka kini mēranoa ayax chipo afianā mā nōamā iki. ¹⁴Nāskafixō na faka ē ato ayamani anā nōamākiyamanōfo. Chanīmakōi, nā faka ayakanax isharapakexanōfo,” fani.

¹⁵Askafaito kēromā kemani: “Mī feronāfake shara. Na faka shara ea ināfe ē ayax anā ē nōamākiyamanō ē afianā nonoa faka fiyamanō,” fani. (Jesús fakakiri keparanākī yoiāito nā kēromā tāpinimi.)

¹⁶Nāskaxō Jesús yoini: “Mī fene ifitāfe afianā nētekaini kaxō mī fene ifitāfe afe oxikī,” faito, ¹⁷“Ēkai feneyama,” faito, “Mī chanīmakōi yoi. Mīkai feneyama,” Jesús fani. ¹⁸“Mī fene cincoya mia fimisfo mī fenefo. Akka iskaratīa mī fetsa fe ika a mī fenema fe. Ea mīa yoikōi mī feneyama,” ixō Jesús yoiaino, ¹⁹“Ē iskaratīa ē mia tāpia mī Niospa meka ato yoimis. ²⁰Nōko xinifāfe na machi anoxō Nios kīfiapaonifo. Akka mī kaifo judeofāfe yoimisfo iskakakī: ‘Jerusalén anoxō nō Nios kīfitiro,’ ixō yoimisfo,” faito, ²¹“Ē mia yoinō, ea chanīmara fafe. Na machi fisti anoxos nō Nios kīfitiroma. Jerusalén fisti anoxori nō Nios kīfitiroma. Akka fanīma mīstixō nō Nios kīfitiro. ²²Māfi samāritanōfoki. Nios kīfikī nōko Epa Nios mā tāpisharama. Akka nōfi judeofoki. Nō nōko Epa Nios tāpikōia. Niospa noko tāpimani afeskaxō yorafāfe

ãto chaka soatirofomãki Epa Nios fe ipaxakakĩ. ²³Chipo afetĩara nõ Nios kifĩkõikẽ, ãfe Yõshi Shara fistichi noko tãpimatiro nõ kifisharanõ. ãfe Yõshi Sharaõxõ nõ Epa Nios kifĩkõiaito nãskara Niospa fichipai. ²⁴Nios yorama. Niosfi fero mẽsho keskara sharaki. Nãskakẽ ãfe Yõshi Sharaõxõ nõ Nios kifĩfitiro,” Jesũs fani.

²⁵Askafaito kẽromã kemani: “Mẽ tãpia a Niospa nõchia chipo nokoki nokoxii. Nã ãfe ane Cristo. Nãato afama mĩshti noko tãpimaxii,” faito, ²⁶“Ëfi Cristoki, ẽ mefe me kai,” ixõ Jesũs yoini.

²⁷Askata Jesũs kẽro fe mekaino aõxõ tãpimisfo fenifo. Fẽkaxõ õiafo Jesũs a kẽro samãritanõ fe mekaito õikani ratenifo. Nãskax yoinãnifo: “‘¿Afeskaĩ mĩ na kẽro fe mekaimẽ?’ nõ Jesũs faima,” fanifo. Nãskata shinãnifo: “Nã kẽro samãritanõ mĩ yoia keskarari nokori yoife, nõkai faima,” inifo.

²⁸⁻²⁹Askata nã kẽromã ãfe kesho potafaini ãfe pe xe rasi ano kakĩ. ãfe pe xe ano kaxõ ãfe yorafo yoini: “Oa feronãfãke ekeki nokoxõ ea yoia. Nã ẽ afama mĩshti ẽ chakafamis mã ea kãimaxõa. Nãraka Cristo, õifokãfe,” ixõ ato iyonĩ. ³⁰Nikakata nã pe xe rasi anoax Jesũski fenifo.

³¹Mã kẽro kaano aõxõ tãpimisfãfe Jesũs yoinifo: “Maestro, piyofe,” faifono, ³²“Ë aya a ẽ piã. Nã ẽ piã mã tãpiama,” ato fani. ³³Ato askafaito nikakani yoinãnifo: “Kee. ¿Tsõa a piã inãfanamẽ?” ikanax yoinãnifo.

³⁴Askata Jesũs ato yoini: “Ëfe Epa Niospa ea nõchĩni ẽ ãfe yono shara yonoxonõ. Nãato ea amapaiyai keskara ẽ apai. Nã ẽ piã keskara,” Jesũs ato fani. (“Mã nõ piã nõ anã fonãikima, nõ shara iki. Nãskarifiã Niospa noko amapaiyai keskara nõ iki nõko õiti sharakõĩ iki. Nãskara noko amapaiyai nõ aki, a nõ piã keskara,” ato fani.)

³⁵Anã Jesũs ato yoini: “Mãfi iskamiski: ‘Mã nõko tarepanoax mã nõko xiki choshiaki. Mã cuatro oxo akaki nõ finõ,’ mã imis. ¿Nãskarifiãkĩ mã shinãimẽ: ‘Nõ Jesũsnoa yorafo Niospa meka yoiano chipo chanĩmara faxikani,’ ixõ mã shinãimẽ? Akka ẽ mato yoi: ‘Õikapo, mã iskaratĩã itipinĩsharakõiafo Nios Ifofaxikakĩ,’ ato fani. ³⁶Akka fẽtsa ãfe yama ãfe tare kexexotiro, ãfe xiki topixoxiki. Chipo kopifaxinõ, tare ifãfe. Nãskarifiãkĩ fẽtsa taefakĩ yorafo Niospa meka yoitiro. Ato yoifiãino chanĩmara fayokanima. Askatari chipo fetsa oxõ ato yoiaito chanĩmara fakani. Nã rafe Niospa ato shara imapakenaka nã rafetamãĩ Niospa meka ato yoimisfono. ³⁷Nãskakẽ chanĩkima mã yoimis iskakĩ: ‘Fẽtsa xiki fanano chipo fẽtsa nã xiki fimi fitiro.’ Nãskarifiãkĩ fẽtsa Niospa meka yoikĩ taefaano fẽtsari chipo rama oxõ nãatori ato chanĩmara famatiro. ³⁸Akka mã taefakĩ ato yoimisma iskaratĩã ẽ mato nõchia mã ato chanĩmara famanõ. Taefakĩ fetsafãfe Niospa meka ato tãpimani, mã ato tãpimayoamano. Mã ato tãpimayoxoma koshikõĩ mã ato chanĩmara famatiro mã mãĩ taefakĩ ato yoiyomisfono,” ixõ Jesũs ato yoini.

³⁹Nãskata Jesũs aõxõ tãpimisfo yoiaino nã kẽro samãritanõ ãfe kaifo yoikai kani pe xe rasi ano. Kaxõ ato yoini: “Oa feronãfãke mã ea tãpixõ ea yoia nã ẽ afara amis keskara. Ea õiyamafikatsaxakĩ mã ea tãpia,” ato fani. Ato askafaino Jesũs fisti rasichĩ chanĩmara fanifo.

⁴⁰Askata nã kẽro nikakanax Jesũski fonifo ãfe meka nikakani. Akiki nokoxõ yoinifo: “Nofe nono iyofe,” fanifo. Askafaifono nikata Jesũs ato fe oxa rafeyoni. ⁴¹ãfe meka nikakaxõ yora ichapato chanĩmara fanifo. ⁴²Askata chanĩmara fakaxõ yorafãfe nã kẽro

yoinifo: “Mī Jesúsnoa noko yoia fisti nõ chanĩmara faima. Nõakõĩ mã nõ ãfe meka nikakõia. Nãskakẽ iskaratĩa nõ chanĩmara fai. Nãato na yorafo ikafo tii ato ifitiro afe ãpaxanõfo.”

Jesús sharafani xanĩfo yonoxomisto fake

⁴³Askata mã oxa rafeta Jesús nõ samãritanõfo anoax Galilea ano kani.

⁴⁴Jesús Galilea anoax yosini, nãnoxori yonopaoni. Afe yorafo nãno inifo. Askata Jesús ato yoini iskafakĩ: “A afe pexkonifãfe a ato Nios yoixomis yoikakĩ iskafatirofo: ‘Akai tsoama, afi nofe pexkoniki,’ fatirofo,” ixõ ato Jesús yoini.

⁴⁵Askata Jesús Galilea ano nokoni. Jerusalén anoax Galilea ano Jesús nokoamano yorafo Galilea anoax Jerusalén ano fonifo fista aki fokani. Nãnoxõ tsõa atiroma keskara Jesús Niosxõ ani. Nã afama mĩshti Jesús anoxõ akaito õinifo. Nãskakẽ Galilea ano Jesús atoki nokoano akiki inimanifo: “Aicho, mã mĩ oakĩ,” Galilea anoxõ fanifo.

Jesús xanĩfãfe fake sharafani

⁴⁶Askata mã pexe rasi ãfe ane Caná ano Jesús nokoni nõ Galilea mai ano. A ãfe mekapa faka fetsafani ano fimi ene keskara fakĩ nõno Jesús nokoni. Nãnoa xanĩfo fẽtsa Jesús õiyoi oni. Nã pexe rasi ãfe ane Capernaúm anoax oni. Nãnoax xanĩfãfe fake isinĩ ini.

⁴⁷Askata xanĩfãfe nikani Jesús Judea anoax oano Caná ano nõ Galilea mai ano. Nikata akiki oxõ yoini: “Xanĩfo, ãfe fake isinĩ iki nai kiki. Ëfe fakeshta ea õixoni ope ãfe fake ea sharafaxoxikĩ,” ixõ iyopaini. ⁴⁸“iOoa! Tsõa atiroma keskara ã fayamakẽ mã ea chanĩmara fakeranama,” ixõ Jesús ato yoini.

⁴⁹Afianã nõ xanĩfãfe Jesús yoini: “Xanĩfo, efe kayoikaape ãfe fake

nayamanõ,” ixõ iyopaini. ⁵⁰Askafaito Jesús kemani: “Mĩ fake namaki. Katãfe. Iskaratĩa mĩ fake niaki,” Jesús fani.

Jesús askafaito nikafaini kani. ⁵¹Mã nokoi kaino ãfe inafõ akiki nokokaxõ yoinifo: “Mĩ fake mã shara, anã isinĩ ikima,” fanifo. ⁵²Askafãifãfe ato yõkani: “¿Fanĩ xini rakano ãfe fake sharamẽ?” ixõ ato yõkaito, “Xini keya mĩ fake ãfe yona matsita,” fanifo. ⁵³Yoiaifãfe nikata ãpa shinãni: “Chanĩma, Jesús ea yoita xini keya, ‘Mã mĩ fake sharaki katãfe,’ ea Jesús feita,” ixõ xanĩfãfe shinãni. Nãskata na xanĩfonõ ãfinõ afe yorafoyaxõ Jesús chanĩmara fanifo.

⁵⁴Nãskata Jesús Judea anoax Galilea ano nokoxõ afianã tsõa atiroma keskara fakĩ ato õimani. Ato õimakĩ rafe fani.

Jesús feronãfake isinĩ imis Betesda anoxõ sharafani

5 ¹Askata Jesús Galilea anoax Jerusalén ano kani ãfe kaifo judeofo feta fista akikai. ²Nãno Jerusalén ano ovejafãfe ãto kãiti ano ãa ini. Judeofãfe yoimisfo a ãamã ãfe ane Betesda. Nã ãa kesemẽ pexe kafãshara mĩshti tsaofafãina ini, cinco pexe. ³⁻⁴Nãno yora isinĩ imisfo ichapa rasi inifo nõno rakafafãinafo. Fẽxõfo, chãtofo, sifitianifo nõfo isinĩ imisfo nõ pexe kafãshara mĩshti mẽra rakafafãinafo ini. Akka Niospa ãfe ãjiri nõ ãa ano nokomis nõ ãa fecha fecha axiki. Nã ãa fecha fecha akaino nõ isinĩ ikaifo nõ nashi taea nashiax koshi sharamisfo. Nãskakẽ nõ isinĩ ikaifãfe Niospa ãfe ãjiri manamisfo ato ãa fecha fecha axoyonõ nõ nashi nõ taea koshi sharaxikakĩ.

⁵Jesús nõno nokoxõ feronãfake fichini treinta y ocho xiniya amis finipaikĩ ranãmis. ⁶Feronãfake finimisma fichixõ Jesús tãpini nõ feronãfake treinta y ocho xiniya amis isinĩ itiani. Nãskaxõ

yōkani: “¿Mī sharapaimē?” ixō yōkani. ⁷Askafaito kemani: “Niospa ājirinī ĩa fecha fecha akaino tsōakai ea ĩa ano iyomisma. Akka ē nashipaifaiaino ea xītimisfo. Ĕkai fena nashitiro. Nono tsōama ea ĩa ano iyoikaxiki,” faito, ⁸Jesús yoini: “Fininākafā, mī rakati fifaini kasharatāfe,” Jesús fani. ⁹Askafaito nikai fininākafāta āfe rakati fifaini kani.

Nā pena safaronō finimisma Jesús sharafani. ¹⁰Nāskano nā judeofāfe āto xanīfofōfāfe ōinifo nā feronāfāke finimismato āfe rakati fifaini kaito yōkanifo: “¿Afeskakī mī rakati safaronō mī foikaimē? ¿Mī tāpiamamē nōko xinifāfe yoipaonifo safaroaino nō afaa metiroma? Akka mī rakati na safaronō mī fotiroma,” fanifo. ¹¹Askafaifono ato kemani: “Oa feronāfāke ea sharafaxō ea yoia iskafakī: ‘Mī rakati fotāfe,’ ea faa,” ato faito, ¹²“¿Tsōamē a feronāfāke anori mia yoia?” fanifo. ¹³Finimismatokai tāpinima tsōa sharafaamāki Jesúsmāi a finimisma sharafafāini koshikōi a makinoax yorafā rasi mēra kaano. Nāskakē finimismato anā ōinima.

¹⁴Askano chipo Jesús a feronāfāke sharafaa Nios kīfiti pexefā mēranoa fichixō yoini: “Anā mī isinī ikima. Mā mī shara. Anā a mī chakafapaoni keskafakī afianā chakafayamafe. Mī chaka xatefe. Mī chaka mī xateyamakē afaranā mia anā omiskōimatiroki,” ixō Jesús yoini. ¹⁵Nāskax nā feronāfāke Jesús makinoax kani judeofo yoikai, “Oa Jesús ea sharafaa,” ato fani. ¹⁶Nā Jesús safaronō yora sharafaa nikakanax judeofo āto xanīfofo Jesúski ōitifishkinifo. Ōitifishkikakī Jesús mekafakī chakafanifo. ¹⁷Askafaifono Jesús ato yoini: “Ĕfe Epa pena tii yonofafāini. Iskaratīari yonoi. Ĕri Ĕfe Epa yonoai keskafakī Ĕri yonoi,” ixō ato yoini.

¹⁸Nāskakē fakirira shinānifo. Nāskara shinākakī Jesús mekafanifo: “Nōko xinifāfe yoini keskara nō safaronō afaa metiroma, akka Jesús yonoi yorafo sharafakī. Nāskaxō noko yoia: ‘Nios Ĕfe Epakōi,’ noko faa. Nāskax Nios keskarakōi ipai,” fanifo. Nāskax a ranā yoinānifo: “¿Afeskaxō nō Jesús ato retematiromē?” ikanax yoinānifo judeofo āto xanīfofo.

Jesús Niospa Fakexō nā Niospa akai keskara fai

¹⁹Nāskara shināifāfe Jesús ato tāpini. Nāskaxō Jesús ato yoini iskafakī: “Chanīma ē mato yoinō. Ea nikakapo. Ĕ Niospa Fakekōikī ēa ē afara afeskarafaima. Ĕfe Epa Niospa akai keskara ōixō Ĕri aki. Nā fisti ē aki. ²⁰Ĕfe Epa Niospa ea noikōi. Nāskakī nā akai keskara ea tāpimani Ĕri anō. Akka afara fetsa finakōia ea ispaxii. Askaino mā ea iskafakī yoixii: ‘Airā ōikapō. ¿Afeskakī iskara shara akimē?’ mā ea faxii. ²¹Epa Niospa yora naano anā otofatiro. Nāskaxō anā nimasharatiro. Ĕri āfe Fakexō nāskari fakī ē ato nimapaikī ē ato nimatiro shara ĩpaxanōfo. ²²Epa Niospa ato yoima fatora yora shara nīpanaka, akka fatorari omiskōipakenaka. Ĕfi Niospa Fakeki. Ea nīchini ē yorafo yoinō fatofomāki a afe nīpanakafo, akka fatoforimāki a omiskōipakenakafo. ²³Nāskaxō yorafāfe Epa Nios yoixikani: ‘Mī fāsi shara. Tsōa mia finōtiro, Ĕri yoixikani. Nāskariifakī eari yoixikani Ĕmāi āfe Fakekē. Ea nīchini. Akka iskaratīa ea tsōa yoisharaima. Ĕfe Epa Niosri askari fakani yoisharakima.

²⁴“Ĕ mato chanīmakōi yoinō. Fatoto Ĕfe mēka nikasharaimākai, akka nā ea nīchiniri, fatotori chanīmara faimākai nāfi Ĕfe Epa Nios fe nīpanakakī. Akka iskaratīa yorafo oa naa keskara ikafo

Nios Ifofoamax. Akka Epa Nios chanīmara fakanax afe ipanakafo. Nafiax afianā otoxikani.

²⁵“Ē afara fetsa chanīmakōi mato yoinō. Yorafāfe āto ōiti mēra shināsharakōiafoma oa naa keskarakōi ikafo. Akka ē Niospa Fakeki. Iskaratīa ē ato yoiāito ea nikakanax anā naa keskara ikanima, efe isharapakenakafo. ²⁶Akka tsōa Epa Nios onifanima. Akōi ika. Nāskarifiakī Epa Niospa yoia keskara āfe Fakeri tsōa onifanima. Ēakōi ē ikaki. ²⁷Ēfi Niospa Fakeki. Nāskakē ea yoia iskafakī: ‘Mī yorafo yoitiro fatofomāki efe nīpanakafo, akka fatoforimāki omiskōipakenakafo,’ ixō ea nīchini. ²⁸⁻²⁹Nāskara ē mato yoiaino rateyamakāfe. Akka nā namisfāfe ēfe meka nikakani otoxikani. Afara shara famisfo nikasharakōimisfo nāfo Nios ano nīpanakafo. Akka nā afara chakafamisfo afo otokanax omiskōipakenakafo,” ixō Jesús ato yoini.

**Niospa Jesús nīchini a
apaiyai keskara famaxikī**

³⁰Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka ēakōi ē yorafo omiskōimanima. Epa Niospa ea yoiaino ē aki. Epa Niospa keyokōi tāpia. Akka ea mēstekōi yoia keskara ē yorafo yoitiro fatofo omiskōipakenakafomāki. Ē ato kaxpa omiskōimanima. Eres fistikai ē apaiyai keskara ē shināima. Ēfe Epa Niospa ea nīchini a apaiyai keskara ea famaxikī. ³¹Ēakōi ē yoimesharaito tsōa ea tāpitiroma ē afe keskaratiromakī. ³²Akka nāno yora fetsa eōnoa yoisharamis. Nāato ea chanīmara fakē māri a nikasharakōitiro. ³³Akka mā yorafo Juan Maotistaki nīchimis eōnoa nikanōfo. Juan eōnoa meka shara yoimis nā yorafāfe mato tāpimakani. ‘Jesúsfi Cristoki,’ Juan ato famis. Nā nikakaxō mato tāpimamisfo.

³⁴“Ēfi tsōa atiroma keskara fakē mā mā ōimiski. Akka tsōa eōnoa mato yoiāmaito nāfo ōixō mā tāpitiro ē mato chanīkima yoimis. Nāskafekē Juan eōnoa mato yoimis keskara ē afianā mato shināmani māto chaka mā xatenō omiskōitamaroko Epa Nios fe mā isharapakexanō. ³⁵Juan feronāfake fāsi sharakōi. Oa rāpari fafeai keskara shara. Fakishikakī nō rāpari ōtano fai chaxasharano nō fāi katiro. Oa rāpari fafeai keskara shara mato Juan tāpimanano mā māto chaka xateax mā Nios fe mā isharapakexatiro. Mato yoimis keskara mā shināmis iskafakī: ‘Aicho, Juan noko mēstekōi Niospa meka yoimis. Nō nikashara,’ ixō mā shināmis. ³⁶Juan eōnoa yoikōimis; akka ēfe Epa Niospa Juan finōkōia. Ēfe Epa ea nīchini a apaiyai keskara ē anō. Iskaratīa a ea yonomanai keskara ē aki. Akka a ē akai keskara ōixō mā tāpitiro Epa Niospa ea nīchini a ea yonomanai ē mitonō. ³⁷Epa Niospa ea matoki nīchini. Nāatori eōnoa yoimis. Mākai Epa Niospa āfe meka nikamisma, askatari mā ōimisma. ³⁸Niospa ea nīchifinino mā ea chanīmara faima. Nāskax āfe meka shara māto shinā mēra naneama.

³⁹⁻⁴⁰“Moisés feta a Niospa meka yoimis fetsafāferi kenenifo keskara mā mā ōisharai māmāi shinākī iskafakī: ‘Ē Niospa meka anekī ē tāpitiro afeskax ē Nios fe isharapakenakamāki,’ ixō mā shināi. Nāskaxō a Niospa meka yoikī kenenifo mā anefafāimis. Akka Moisés feta a Niospa meka yoimisfāfe eōnoa kenefinifono mā ekeki opaima ē mato imasharapanā.

⁴¹“Epa Niospa ea yoikī iskafaino: ‘Ēfe fake shara,’ ea faino ē inimatiro. Akka yorafāfe, ‘Jesús sharaki,’ ea faifono ē askafamapaima. ⁴²Ē mato tāpikōia. Mākai Epa Nios noima. ⁴³Epa Niospa ea nīchini ē matoki onō. Ē matoki ofiakē

mã ea ifipaima. Akka yora fetsa ãakõi matoki oaito mã ifitiro. ⁴⁴Akka mã yora fetsafo, 'Na yorafo sharafora, noko fanõfora,' ixõ mã ato yoimapai. Akka Niospa mato yoisharaino mã fichipaima. Nãskakĩ mã Niospa meka mã nikakaspai.

⁴⁵"Mã ea chanĩmara fayamakẽ efẽ Epa Nios ẽ yoima. Nãskakẽ, 'Nã Jesús noko chakafai,' ixõ shinãyamakãfe. Mã shinãmis iskakĩ: 'Moisés meka nikai nõ Epa Nios fe nĩpanaka,' ixõ mã shinãmis. Anori mã shinãfiaino Moisés Epa Nios yoixii mãkairoko ãfe meka nikakõimiskẽ. ⁴⁶Moisés eõnoa yoikĩ keneni. Nãskaxõ Moisés ãfe meka chanĩmara faxõ eari mã chanĩmara fakerana. ⁴⁷Nãskafixõ a Moisés kirika keneni mã chanĩmara faima. Nãskaxõ eari mã chanĩmara faima," ixõ Jesús judeofãfe ãto xanĩfofo yoini.

Jesús cinco mil feronãfakefo ato pimani
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 ¹Askata Jesús anã ãamãfã ãfe ane Galilea pokefaini. ãfe ane fetsa Tiberias. ²Nãskaxõ Jesús isinĩ imisfo ãfe mekapa ato sharafaito õikani yorafã rasichi chĩfainifo. ³⁻⁴Nãskaifono judeofãfe ãto fista Pascua mã chaima pakeaino Jesús mãchi keya ano nokoax aõõõ tãpimisfo fe tsaoni. ⁵⁻⁶Nãno tsaofono yorafã rasi Jesúski fenifo. Akiki feaifãfe atokiri fesoxõ Jesús õini. (Ato õikĩ Jesús shinãni oa yorafo fonãikani rakikã. Nãskaxõ Jesús ãa tãpini afeskaxõ ato pimaimãkã.) Nãskaxõ Jesús Felipe tãpimapaikõini a ãfe mekapa afama mĩshti atiro. Nãskaxõ Jesús Felipe yõkani: "¿Fanãa afaa ato pimaxikĩ nõ fimẽ?" ixõ Jesús Felipe yõkaito, ⁷nikaxõ Felipe kemani: "Kee, Ifo, nõ dos cientos nia oxata yonoxõ nõ kori fitiro akka a tiikai nokotiroma na yorafã rasi nõ ato pimapanã," Felipe

fani. ⁸Nãskafekẽ Jesúsxõ tãpimis fetsa Andrés nã Pedro ẽxto yoini: ⁹"Õipo. Na fãke cinco pãa fea. Foe rafeya fea. Akka yora ichapato pitirofoma. Fisti rasichi pitirofo. Nono yora ichapa rasi. Na pãa pishta tosa nokotiroma," fani.

¹⁰Askafaito Jesús yoini iskakãkã: "Ato yoikãfe tsaonõfo," ato fani. Nãno fasi ichapa ini. Nã Jesús ato yoiai keskai fasi mẽra tsaõi fetsenifo. Cinco mil feronãfakefo tsaõi fetsenifo. Kẽrofori, fakefori tsaonifo. ¹¹Nãskax tsaofafono Jesús nã cinco pãa fita Apa Nios yoini: "Aicho, Epa," ixõ Apa Nios yoita pãa yafi nã foe rafe kaxkepaketa aõõõ tãpimisfo ato inãni, afãferi ato inãnõfo. Fikaxõ pikani mãyakõinifo. ¹²Nãskax keyokõi yorafo mãyakõiafono Jesús ato yoini: "Nã pãa yafi foe texefafo fikãfe fẽta mẽra nanekãfe afaa pishta fenoyamanõ," ato fani. ¹³Ato askafaito nikakaxõ nã pãa yafi foe texefafo finifo. Doce fẽta fospifanifo.

¹⁴Nãskata Jesús ãfe mekapa foe rafe yafi cinco pãa ato pimaito õikanax yoinãnifo: "Chanĩmakõi Jesús Niospa meka yoimis. Nã Epa Niospa aõnoa yoipaoni. Nokoki nĩchini," ikanax yoinãnifo. ¹⁵Askafaifono Jesús tãpixõ ãfe õiti mẽra shinãni: "Na yorafãfe ea kerexkai ãto xanĩfokõi ea imapaikani," ixõ tãpini. Askata ato makinoax machi fetsa ari kani.

Jesús ãamãfã femãkĩa kani
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷Askata mã xini kaino aõõõ tãpimisfo kanõanãfã mẽra nanefainifo ãamãfã pokefainifo nã pexe rasi Capernaúm ano fokani. Nokoafomano mã fakishaino Jesús atoki nokonima. ¹⁸Nẽfefaino ãamãfã pooitifikõini. ¹⁹Ãamãfã chai naisti nẽxpakĩaxõ nẽfefãnẽ ato akaino ãamãfã pooitifikõini. Jesús ãamãfã kamaki

kaitokai tsōa tāpinima mā fichifikaxō. Tāpiamax ratekōinifo. ²⁰“Ēkīa. Rateyamakāfe,” Jesús ato fani.

²¹Nāskaxō yoinifo: “Aicho. Kanōa mēra naneyofe,” fanifo. Mā Jesús naneano nāskax īamāfā kesemē nokorisaniho.

Yorafā rasichi Jesús fenanifo

²²Nāskaino mā penano yorafā rasi okiri īamāfā kesemē nētenifo. “A aōxō tāpimisfo fe Jesús kaito nō ōiama. Nonokai kanōa fetsama. Akka Jesús nonoki,” ikanax yoinānifo.

²³Nāskatari Tiberias chaimaxō kanōa rasi fenifo. A Jesús yorafā rasi ato pimaita ano fenifo. ²⁴Askatari Jesúsxō tāpimisfo ano inifoma. Jesúsri ano inima. Nāskaxō yora rasichi Jesús fenaifokani fonifo kanōanāfānē Capernaúm anoa.

Jesúsfi a nō piai keskaraki. Akka nō piamaxa nō nitiroma. Nāskarifiakī nō Jesús chanīmara faaxma nō afe nīpaxatiroma

²⁵Mā fichikaxō Jesús yoinifo: “Maestro, ¿afetiā mī nono oamē?” ixō yōkanifo. ²⁶Askafaifono ato kemani: “Chanīmakōi ē mato yoi. A yōra atiroma keskara ē mato ispafekē mā ea fenaima. Akka ē mato pimaino keyokōi mā māyākōita. Nāskakē mā ea fenai. ²⁷Shinākapo. a piai fisti mā shināfafāini. Akka a mā piai pisiax payokometiro. Nāskaxō mā yonofafāini a mā piai fixiki. Akka a mā piai fisti shināyamakāfe. A ē mato inātiro shinākāfe. A mā piai ē mato inātiro a keyonakama. Nā piax mā efe isharaapakenaka. Ēfi yōra fakekōiki. Ēfe Epa Nios ekeki inimai ea katōxō matoki ea nīchini ē mato imasharapakexanō,” ato faino, ²⁸nikakakī yoinifo: “¿Nō afeskatiromē Nios nokoki inimanō?” ixō yoinifo. ²⁹Askafaifāfe Jesús ato kemani: “Epa Niospa ea matoki nīchini. Akka mā Epa

Nios inimamapaikī ea chanīmara fakāfe,” Jesús ato faino, ³⁰kemanifo: “A tsōa atiroma keskara fakī noko afama mīshiti ispafe nō mia chanīmara fanō. ³¹Akka Niospa meka kenenifo iskafakī: ‘Tsōa atiroma keskara Moisés a piaifo ato ināpaoni. Nā pena tii nai mēranoax pakepaoni a piaifo,’ ixō kirika kenenifo. A nōko xinifāfe pipaonifo tsōa istoma anoxō āfe ane mānā. Nāskakē mīri a Moisés aka keskara fafe, nō mia chanīmara fanō,” ixō yoinifo.

³²Askafaifono Jesús ato yoini: “Ē mato pāraima na Moiséskai a nōko xinifāfe piai ato inānima, nai mēraxō Epa Niospa ato ināni. Akka Epa Niospa mā iskaratīa mato mēra nīchia a mā piai keskara nai mēraxō mato ōiti mēra nanenō. ³³Nā fistichi yorafo nimapakekōixatiro. Epa Niospa nāmā nīchini yorafo ato imasharapakexanō,” ato faito, ³⁴“Īfo, a nō piai noko ināfafāife a mī noko yoiāi,” fanifo. ³⁵Jesús ato kemani: “Ēfi nā mā piai keskarakī. Ē yorafo nimasharapakexatiro. Mā nō piax māyatiro. Nāskax nō anā fonāitiro. Nāskarifiakī ea shināifāfe ē ato shināmafāini. Ē ato potanakama. Nāskakē āto ōiti mēra inimakōitirofo. Askatari mā nō faka ayax nō anā nōamāitiro. Nāskarifiakī ea shinākanax efe isharaapakenakafo. ³⁶Nāskafekē ē mato yoiāito mā ea nikakī mā ea chanīmara faima. ³⁷Akka nā ea Ifofafo Epa Niospa ea atoya imasharaapakenaka nāfāfemāi ea Ifofakōiafona. Akka fatorāferi ea Ifofaifāfe nāfo ē ato kexesharaapakenaka. Ē ato potapakenakama. ³⁸⁻³⁹Epa Niospa ea nīchikī ea yoini iskafakī: ‘Nā mefe ipaikani mefe ipanakafo tsoa pishta fenonakama. Nāfo mā nafiamisfono mī anā fotoxō mī ato ōtofaxii nōfe nipaxanōfo. Nāskara ē fichipai,’ ixō ea

nīchini. Nāskakē nā ēa ē apaiyai keskara faxiki ē mai ano onima. Akka nā ea nīchiato ea amapaiyai keskara faxikī ē mai ano fotoni.

⁴⁰“Ēfi Niospa Fakeki. Ea chanīmara fakanax nāfo ēfe Epa Nios ari efe isharapakenakafo. Nafiafāfe ē afianā mai ano fotoxō ē ato otofaxii isharapakexanōfo. Nāskara ēfe Epa Niospa fichipai,” ixō Jesús ato yoini.

⁴¹“Ēfi nai mēranoax onikī a mā piat keskarakō yorafo imasharakixikī,” Jesús ato faito nikafikaxō chanīmara fatama judeofāfe Jesús mekafakakī yōachepenifo: ⁴²“Kee, nikakapo. Na Jesús, āfe apa José yafi āfe afa María nō ōimis. Nakai afaama. Akka, ĉafeskakī noko yoimē: ‘Ēfi nai mēranoax Nios ika ariax onikī?’ Nāskakē na meka nō chanīmara faima. Iskara meka nō nikapaima,” ikanax yoinānifo. ⁴³A āto ōiti mēraxō shināifo keskara Jesús ato onāxō ato yoini: “Ekeki yōachepeyamakāfe. ⁴⁴Ē chanīma. Epa Niospa ea nīchini. Nāskafekē Epa Niospa āto ōiti mēra ato shināmayamaino ea tsōa chanīmara fatiroma. Akka nā ea chanīmara faax nakē ē anā nai mēranoax fotoxō ē ato otofaxii efe ipaxanōfo. ⁴⁵Niosnoa yoimisfāfe kirika kenenifo iskafakakī: ‘Epa Niospa keyokōi ato tāpimaxii,’ ixō kirika kenenifo. Fatora yorafāfe ēfe Epa Nios nikaifono ato tāpimaxii. Nāskaxō afāferi ea chanīmara faxikani.

⁴⁶“Tsōakai Epa Nios ōimisma. Eres fisti ē Epa Nios ōimis, ėmāi a makinoax onixakī. ⁴⁷Ēfi mato chanīmakōi yoikai. A ea chanīmara fai ēfe Epa Nios fe ipanaka.

⁴⁸“Ēfi nā mā piat keskarakī. Nā ea chanīmara faafo tii Epa Nios fe isharapakenakafo. ⁴⁹Nōko xinifo Moisés fe tsōa istoma ano ipaonifo. Nā pipaonifo, āfe ane mǎnǎ. Akka mǎnǎ

pipaofinixakī mā nai mitokomenifo. ⁵⁰⁻⁵¹Ē nai mēranoax ēfe Epa Nios ika anoax oni. Ēfi na mā piat keskarakī. Nā ea chanīmara fai nāfi efe nīpanakakī. Nā nōko xinifāfe pipaonifo nai mēranoax pakeaito aatokai ato nimasharamisma. Iskaratīa afianā Epa Niospa nai mēraxō mato ināi a mā piat. Nā piax yorafo isharapakenakafo anā nanakafoma. Ēfi nā mā piat keskarakī. Nāskakē ē keyokōi yorafo ē ato nāxoxii nisharapakexanōfo,” ixō Jesús ato yoini.

⁵²Nikakani judeofo fochishpanā faatanānifo. “ĉAfeskaxō na feronāfāke āfe nami noko inātiromē nō pinō?” ikanax yoinānifo. ⁵³Jesús āfe namikiri keparanākī ato yoini: “Ē mato pārima. Ēfi yōra fakekōiki. Mā ēfe nami piyamata ēfe imi ayayamata ikax mā nipaxatiroma. ⁵⁴Fatorafāfe ēfe nami pikani ēfe imiri ayakani isharapakexikakī. Nāskakē ē afianā nai mēranoax fotoaitīa a namisfo ē ato otofaxii Epa Nios ari nisharapakexanōfo. ⁵⁵Ēfe nami na mā piat keskara. Ēfe imiri a mā ayatiro keskara. ⁵⁶Fatorafāfe ēfe nami pikani, ēfe imiri ayakani, nāfo efe rafesharapakenakafo. ⁵⁷Akka ēfe Epa nīpanakato nāato ea nīchini. Nāskai ėri aōnoax nīpanaka. Nāskakē efe rafesharakanax eōnoax nīpanakafo.

⁵⁸“Afanā ē mato yoi. Nōko xinifāfe a pipaonifo āfe ane mǎnǎ. Nā pifiakanax mā nai keyonifo. Akka ėfi Epa Nios ariax ē matoki oni. Ēfi a mā piat keskarakī. Ea pikanax eōnoax nisharapakenakafo,” ixō Jesús ato yoini. ⁵⁹Judeofāfe āto ichanāti pexe mēraxō Capernaúm anoxō āfe meka Jesús ato yoini.

Jesúsnoax yorafo nīpaxatirofo

⁶⁰Jesúsxō tāpimisfo a ranā yoinānifo: “A Jesús noko yoia keskara fekaxkōi. Tsōakai tāpitiroma. Nōkai na keskara meka

nikamisma,” ikanax yoinānifo. ⁶¹Jesús ato onāni a ranā yoināifāfe. Akka atirifāfe Jesús nikapainifoma. Nāskaxō ato yoini: “¿A ē mato rama yoia keskara mā nikapaimamē? ¿Anā mā ea chanīmara faimamē? ⁶²Ē yōra fakekōi fiax a ē ipaoni ano nai mēra ē anā kaito mā ea ōiki, ¿mā ea chanīmara faimamē? ⁶³Akka Niospa Yōshi Sharapa nā fistichi yorafo nimasharapaketiro. Yorafokai yōra nimapaketiro. Akka ēfe Epa Niospa Yōshi Sharaōxō ē mato yoimis. Nāskakē ēfe meka chanīmara faax mā nisharapakexatiro. ⁶⁴Nāskafekē fetsafāfekai ea chanīmara fakanima,” ixō Jesús ato yoini. Jesús taefakī ato ifini. “Fatotokai ea chanīmara fatama ea ato achimaximē,” ixō Jesús tāpiyoni. ⁶⁵Askaxō anā ato yoini: “Ē mato yoia iskafakī, Epa Niospa āto ōiti mēra ato shināmayamaino ea chanīmara fatirofoma,” ixō ē mato yoia.

⁶⁶Nāskaxō Jesús ato yoiāi keskara nikakaxō a chīfamisfāfe Jesús potakaxō anā tananifoma. ⁶⁷Akka Jesús a aōxō tāpimis doce ato ifini. Afetiāma ato ifiyoni aōxō tāpimisfo inōfo. Nāskaxō ato yoini iskafakī: “¿Māri emakinoax kapaimē?” ato faino, ⁶⁸Pedro kemani: “Ifo, nō fato fetsakai Ifofatiroma. Mī fistichi mī noko yoitiro afeskax nō isharapakexatiromākī. ⁶⁹Mifi mī Nios ariax nokoki oniki. Mifi sharakōi Cristokī. Nios nā nipanakato nāato āfe Fakekōi mī. Nā nō chanīmara fai,” askafaito, ⁷⁰“Ē mato doce feronāfake ifini mā eōxō tāpimis inō. Akka ē mato ififinino a mato fe rafea fetsa mā a mēra Satanás chaka nanea,” ixō Jesús ato yoini. ⁷¹Nā Simón Iscariote āfe fake Judas ini. Nā Judasnoa Jesús ato yoini. Jesús nā Judasri ififinino nāato Jesús ato achimani fetsafāfe retenōfo.

Jesús āfe extofāfe chanīmara fanifoma

7 ¹Askata Jesús Galilea ano kafāsani ato tāpimafōsafai. Judea ano kayopainima judeofāfe āto xanīfōfāfemāi

retepaiyaifono. ²⁻⁵Judeofāfe āto xinīfāfe tapas fapaonifo shinākakī fista anifo. Askata judeofo ichapa rasi Judea mai ari Jerusalén anoxō fista aki fokani fonifo. Mā fista chaima ikaino Jesús Judea mai ari kayotama, Galilea ano nēteni. Āfe extofori nā Galilea ano afe inifo. Āfe extokōifofiakaxō Jesúsakai nafi Cristoki Niospa nīchini ixō tsōa chanīmara fanifoma. Nāskaxō yoinifo iskafakakī: “Nonoax Judea mai ano katāfe nā mia Ifofamisfāfe nā mī ato axomis keskara ōinōfo. Nā mī amis keskara mī ato ōimanamano fetsafāfekai mia tāpitirofoma. Nā mī afama mishti akaifo ato ispatofāfe,” faifāfe ⁶ato kemani: “Ē iskaratāi ari katiroma. Ēfe Epa ea nīchiyoima. Akka afetiāra kapai mā katiro,” ato fani. ⁷“Na yorafāfekai Epa Nios yafi ea chanīmara faafoma. Nāfāfe ea noikaspakani. ‘Māfi afarafo chakafamis,’ ē ato famis. Nāskakē ea noikaspakani. Akka mato noikaspakanima. ⁸Akka māri fista axiki Jerusalén ano fotakāfe. Ē kayoikaima. Ēfe Epa Niospa ea nīchiyoima,” ixō Jesús āfe extofo yoini.

⁹Mā ato yoita Galilea ano Jesús nēteni.

Jesús kani fista akikai

¹⁰Nāskata mā āfe extofo fista akikai, Jerusalén ano foafono Jesúsri chipo kani. Tsōa tāpimano onekōi Jerusalén ano kani. ¹¹Nānoxō nā judeofāfe āto xanīfōfāfe Jesús fenakani yoinānifo: “¿Fanīmē nā feronāfake?” fanifo. ¹²Nāno yora ichapa rasi inifo. Atirifāfe iskafanifo: “Jesús feronāfake sharakōi,” ikaxō yoinifo. Askafafiaifāfe atirifāfe yoikī iskafanifo: “Maa. A feronāfakekai sharama. Yorafo pāramis,” ikaxō yoinifo. ¹³Nāskax a ranā yoinānifo judeofāfe ato nikayamanōfo judeo xanīfōfoki mesekakī.

¹⁴Fista mitokomeamano Jesús Nios kīfti pexefā mēra ikikaini a mēraxō ato

yoixikí. ¹⁵Judeofāfe āto xanīfofofāfe nikakaxō yoinifo: “Aira. Nikakapo. ¿Afeskakí na feronāfāke kenekí tāpikí finayamafixō tāpifinakōiamē?” ikanax yoinānifo. ¹⁶Nā yoiaifo keskara onāxō Jesús ato yoini: “Ēfe shināmā shinākōixō ē mato yoima. Epa Niospa ea nīchini nā ea shināmanai keskara ē mato yoi. ¹⁷Fatatora a Niospa yoiai keskara apaikí tāpitiro akka ēa ē shināxō ē mato yoima, Epa Niospa ea shināmanaino ē mato yoi. ¹⁸Fatora yora fētsa āfe shināmā shināxō āakōi ato yoi. Nāato yorafo shināmapai iskafakí: ‘Nā feronāfāke mekakí tāpikōia, ea fanōfora,’ ixō anori ato shināmapai. Akka yōra fētsa āa āfe shināmā shināx mekaima. A nīchinito shināmanaino mekai, a nīchini fisti yoisharanōfo. Nāskakē nā yōra ato chanīkima yoi, ato pāraima. ¹⁹Nōko xini Moisés Niospa meka mato kenexoni. Akka mā nikasharamisma. Nāskakē pena tenetitīa ē feronāfake sharafaano mā ea retepai,” ato faino, ²⁰“Kee. Tsoakai mia retepaima. Mī mēra niafaka yōshi chaka nanea,” faifāfe ²¹ato kemani: “Ē feronāfake pena tenetitīa sharafaino akka mā ea yoikí iskafamis: ‘¿Afeskakí Jesús pena tenetitīa feronāfake sharafaimē?’ ixō mā eōnoa yoimis. ²²Ē pena tenetitīa afara shara faa keskafakí māri pena tenetitīa afara memis. Moisés kirika kenekí yoini keskafakí māri māto fake feronāfakefo rama kākē mā ocho nia oxano māto fake feronāfakefo mā foshki repa xatemis. (Akka Moiséskai askara noko yoinima, nōko xinifāfe askara yoinifo.) Akka iskaratīa pena teneti ikaino mā māto fake feronāfakefo mā foshki repa xatemis.

²³“Moisés yoini keskara nikakí pena tenetitīari mā māto fake feronāfakefo mā foshki repa xatemis. Akka, ¿afeskai mā ekeki ōitifishkikimē na pena

tenetitīa ē na feronāfake sharafaano? ²⁴Nāskakē a yōra afara shara fakē ōixō yoikí iskafayamakāfe: ‘Nāto afara chakafai kiki,’ fayamakāfe. Mēstekōi yoisharakāfe,” ixō Jesús ato yoini.

**“Ē ēfe Epa Nios ariax ē oni,”
Jesús ato fani**

²⁵Askata yora rasi Jerusalén ano ikanax yoinānifo: “¿A na feronāfake mē xanīfofofāfe retepaiyaifo?” ikanax yoinānifo: ²⁶“Ōikapo, yorafā rasichi ōifiaifono mā ato yoi. Akka tsōakai afaa faima. Mā xanīfofofāfe mā tāpiafo rakikīa nā Cristo, a Niospa nokoki nīchini. ²⁷Ētsa, aama rakikīa Cristo. Cristo oaito nō tāpitiro ma fakiranoax oi. Akka na feronāfake mā nō tāpia fakiax oamāki,” ixō yoinifo.

²⁸Askafaiāfe nikaxō Nios kīfiti pexefā mēra ikixō Jesús ato yoini iskafakí: “Chanīma, mā mā ea tāpia ē fakiax oamē,” ato fani. “Akka ēa ēfe shināmā shināx ē oama. Akka ēfe Ēpa ea nīchini. Nāfi chanīmismaki. Akka māfi ēfe Epa mā tāpiana. ²⁹Ē ēfe Epa ariax oni. Nāato ea nīchini. Nāskakē ē a tāpikōia,” ixō Jesús ato yoini.

³⁰Ato askafaito nikakani akiki ōitifishki ikakí achipainifo karaxa mēra ikimapaikakí. Akka a reteaifo āfe pena nokoamano achipainifo. Tsōakai Jesús afeska fanima. ³¹Nā yorafā rasichi Jerusalén anoafāfe yoinifo: “Tsoa fētsa atiroma keskara fakí Jesús Niosxō afama mīshti noko ispa. Nā Jesús afama mīshti fai tsōa atiroma keskara fakí. Akka yora fetsa oax āa iskai yoi: ‘Ēkīa Cristo,’ iki yoi. Akka atokai afama mīshti fakí Jesús finōtiroma,” ikanax yoinānifo. Nāskakí Jesús chanīmara fanifo.

**Fariseofāfe āto inafō nīchinifo
Jesús achitanōfo**

³²Nā yorafā rasichi Jesúsnoa meka shara yoiaifāfe fariseofāfe nikanifo.

Nāskaxō judeofāfe āto xanīfofo feta fariseofāfe a Nios kīfiti pexefā kexemisfo nīchinifo Jesús achitanōfo karaxa mēra ikimaxikakī.

³³Askata Jesús ato yoini: “Ē anā nono mato fe samarakaima. Ē samamashta kai a ea nīchini shināfāini. ³⁴Ē mato anoax kaino mā ea fenakī mā ea fichitiroma. A ē kai arikai mā katiroma,” ixō Jesús ato yoini.

³⁵Ato askafaito nikakanax judeofāfe āto xanīfofo yoinānifo: “¿Faki na feronāfake kaimē nō fichitiroma? Nā nōko kaifo griegofo nā pexe rasi anoax paxkafainifo nāno kai rakikā. Nānoxō griegofo tāpimaxikī kai rakikā,” fanifo. ³⁶“¿Afaa noko yoipaimē iskafakī? ‘Mā ea fenafikikai mā ea fichitiroma. Ē ika arikai mā katiroma,’ ixō noko yoiāi. ¿Afaa noko yoipai iskaimē?” ikanax yoinānifo.

**Niospa Yōshi Sharapa
yorafo nimapaketiro**

³⁷Askata mā fista mitokomeaino Jesús nā yorafā rasi mēraxō niinākakāfā fāsi mekainākakāfā ato yoini iskafakī: “Nikakapo. Nā mā nōamā iki faka ayapaiyai keskai ekeki fekāfe. ³⁸A ea chanīmara faafāfe Niospa meka kenenifo keskara yora āfe xaki mēra faka poyo poyo iki netsotiroma keskara shara itiro ea lfofaax,” ixō āfe Yōshi Sharaki keparanākī Jesús ato yoini. ³⁹Akka faka ato yoinima, Niospa Yōshi Sharaōnoa ato yoini iskafakī: “A ea chanīmara fai ēfe Epa Niospa āfe Yōshi Shara fe rafepakenaka,” ixō Jesús ato tāpimani Apa Nios ari kayoxono yorafāfe āto xanīfokōi ixikī. Nāskakē Jesús kayoamano Niospa āfe Yōshi Shara ato fe rafeama.

**Jesúsnoa yoinifo. Askafikaxō
anoris shinānifoma**

⁴⁰Jesús nikakaxō atirifāfe yoinifo: “Chanīmakōi nā feronāfake Niospa

meka yoimis a nō manai,” ikanax yoinānifo. ⁴¹Atirifāferi yoinifo: “Nāfi Cristoki,” ixō yoinifo. Akka fetsafāfe yoini: “Maa, nakai Cristoma. Cristokai Galilea anoax kāitiroma. ⁴²Niospa meka kenenifo keskara, ‘David āfe fena inō Cristo. Nā David ipaoni Belén ano. Nānoaxri Cristo kāixira,’ ixō kirika kenenifo. Akka Cristokai Galilea anoax kāitiroma,” ixō yoinifo. ⁴³Nāskakē nā yorafāfe Jesúsnoa nikakaxō anoris shinānifoma. Fetsafāfe Jesús chanīmara fanifo. ⁴⁴Atirifāfe Jesús achipainifo karaxa mēra ikimapaikakī. Achipaifakakī tsōa Jesús afeska fanima.

**Judeofo āto xanīfofāfe
Jesús chanīmara fanifoma**

⁴⁵Askata fariseofāfe āto Nios kīfiti pexefā kexemisfo fenifo. Āto xanīfokoi feaifono ato yōkanifo: “¿Afeskakī mā Jesús achiamamē noko efexoxikī?” ixō ato yoinifo. ⁴⁶Ato askafaiyono ato kemanifo: “Na feronāfāke āfe meka sharakōi, tsōa anori yoimisma,” ato fanifo. ⁴⁷Ato nikakaxō fariseofāfe ato yoinifo: “Kee, Jesús mā matori pāra. ⁴⁸Akka nōfi māto xanīfofo feta a Moisés kirika keneni nō tāpikōiakī. Akka nō fatotokai nō Jesús chanīmara faima. ⁴⁹Akka nā yorafāfe mā rama Jesús nikafo nāfāfe a Moisés kirika keneni tsōa tāpiafoma. Niospa ato omiskōimaxiki,” ikaxō ato yoinifo.

⁵⁰Askafafiaifono Nicodemo taeyoi nāato pena fetsa Jesúski kani fakishi afara yōkaikai. Nārimāi fariseoax nāskaxō afe rafeafo yoini: ⁵¹“Efe yora mīsttichi, ē mato yoinō. Nōko xinifāfe āto xanīfōfāfe yoinifo keskara nō fatora feronāfake nikasharayamaxō, ‘Afaa chakafaira,’ nō fatiroma iskafakī: ‘Nāto afarafo chakafai kiki nō omiskōimanō,’ ixokai nō askafatiroma,” ato askafaino

kemanifo: ⁵²“Mĩ noko yoi Galilea anoxō yoiaino keskara. Galilea anoxō Niospa meka tāpiafoma. Shināpo. Fato feronāfakekai a Galilea anoxō Niospa meka yoisim oama. Akka nono fistixō Niospa meka noko yoitirofo,” ikaxō Nicodemo kemanifo.

⁵³Nāskax yoinākanax āto pexe rasi ano fonifo.

Kēro āfe fenema fe ikaito xanīfofōfāfe retēpainifo

8 ¹Nāskata Jesús machi āfe ane Olivos ano kani. ²Penaino Jerusalén ano nokoax anā a Nios kīfiti pexefā mēra Jesús oni. Nāno yorafā rasi afianā akikī fenifo nikai fekani. Askata tsaioxō ato yoini.

³Ato yoiaino a Moisés yoiķī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo fe fariseofo fenifo. Kēro āfe fenema fe ikaito fichikaxō Jesúsiki efenifo. Yorafā rasi nēxpakīa kēro nīchinifo keyokōichi ōinōfo. ⁴Askafakaxō Jesús yoinifo: “Maestro, na kēromā afarafo chakafaa. Āfe fenema fe ikaito nō fichia. ⁵Moisés iskafakī noko yoini: ‘Kēro āfe fenema fe ikaito ōikī nō tokirinī tsakakī retetiro,’ ixō Moisés noko yoini. Akka, ĩmī noko afaa faimē?” fanifo.

⁶Nāskaxō Jesús kemamapainifo, “Fakiri noko yoi māķai,” ikaxō āto xanīfofo yoi paikakī. Askafaifono Jesús āfe mēkemā mai keneni. ⁷Yōkarifaifono Jesús atoki fininākfā ato yoini iskafakī: “Fatotokai mā afaa chakafamismamē na kēro mā tokirinī tsakakī taefai,” Jesús ato fani.

⁸Mā ato yoi xō afianā āfe mēkemā mai keneni. ⁹Nāskano mā ato yoiaino nikakaxō a Jesús mai keneai ōikanax nā kēro mekafakī chakafamisfo fisti rasi tsekefaifāinifo. Nā anifo tii foi taenifo. Chipō naetapafo fonifo. Mā foafono Jesús fisti nāno kēro fe nēteni. ¹⁰Nāskax

Jesús fininākfā nā kēro yōkani: “ĪNā feronāfakefo mia yōafo mā foafomē? ĪTsoa fisti nēteamamamē anā mia yōaxikakīma?” ixō Jesús yōkaito, ¹¹“Īfo, tsoa pishta nēteama,” faito, “Ērikai mia mekafakī chakafaima. Iskaratīa mī katiro. Afianā mī chaka ipaoni keskara anā askayamafe,” ixō Jesús nā kēro yoini.

Jesús pena xafashara keskara

¹²Askata mā kēro kaano Jesús yorafā rasi yoini. Ato yoini iskafakī: “Ēfi pena keskarakī. Ē nā yorafo tii imasharatiro shara ĩpaxanōfo, anā fakish keskara inōfoma. A ea Ifofai fenotiroma,” ixō Jesús ato yoini. ¹³Nikakakī fariseofāfe yoinifo: “Na mī noko yoiaino anorikai tsōa mīōnoa noko yoiama. Mīa mī yoiemei. Akka a mī noko yoiaino tsōa mia nikatiroma,” faifāfe ¹⁴Jesús ato kemani: “Ē fakiax oamē fakiri ě kaimē mē tāpia. Akka ěa ě yoiemei ěfe meka chanīmakōi. Askafiax fakiax ě oamē ě fakiri ě kaimē māķai tāpiama. ¹⁵Mā ea tāpixoma, mā ěfe meka chanīmara faima. Ea tāpixoma mā ea shināi oa chanīai keskara ě mekaito. Mā askara shināi Niospa mato askara anori shināmanainoma. Ēķai tsoa mekafakī chakafaima. ¹⁶Akka, ‘Na yorafāfe afara chakafamisfo,’ ěa ě mato faima. Ēfe Epa shināi keskara nānorikōiri ě mato yoi. Askaxō chanīmakōi ě yoisim. Ēfe Epa nāato ea nīchini, nā ea tāpimanai ě yoisim. ¹⁷Moisés mato yoini iskafakī: ‘Feronāfake rafeta nānoris mato yoiaino mā nikatiro,’ ixō mato Moisés yoini. ¹⁸Akka ěakōi ě yoiemei. Akka nā ea nīchinito ěfe Ēpari eōnoa nānorikōi yoisim,” ato faito, ¹⁹nikakakī yōkanifo: “ĪFanīmē mī Epa?” faifāfe, “Māķai ěfe Epa yafi mā ea tāpiama. Ea tāpixō ěfe Epari mā tāpikerana,” ixō ato Jesús yoini.

²⁰Nios kīfiti pexefā mēraxō ato yoini. Nāno nā kene mēra judeofāfe āto kori naneti ini. Niospa meka yoimisfo ato ināmisofo. Jesús ato yoiaino judeo xanīfofofāfe achipainifo. Askafixō tsōa achinima āfe penakairoko nokokē achipanāfāfe.

Jesús yorafo yoini: “Ē kai arikai mā katiroma,” ato fani

²¹Askata Jesús afianā judeofo āto xanīfofo yoini: “Ē chai mē kai. Ē kaano mā ea fenafikī mā ea fichitiroma. Māto chaka soaxoma nāskax mā nai. Ē kai arikai mā nokotiroma,” ixō Jesús ato yoini. ²²Jesús ato askafaito nikakaxō yoinifo: “¿Akōi retemeimē? Nā noko yoiai: ‘A ē kai ari mā nokotiroma,’ noko fai,” ikanax judeofo xanīfofo yoinānifo.

²³Jesús ato tāpixō ato yoini: “Māfi na mai anoakī. Akka ēfi nai mēranoakī. ²⁴Nā ēa ē yoimea keskara māto chaka potaxma mā nai eakairoko mā ea chanīmara faax. Nāskakē afara chakafaxō māto chaka soaxma mā naax Epa Nios ari mā nokotiroma. Mā mā naano māto chaka mato fe ipanaka.”

²⁵Ato askafaito kemanifo: “¿Mī tsoamē?” ixō yōkaifāfe, “Nā ē mato yoitaifamis ēkīa. ²⁶Matoōnoa afama mīshti ē yoitiro. A mā afara chakafamis ē yoitiro. A ea nīchinito ea yoiaito ē nikai. Nāskakē nā ē mato yoifafāini. A ea nīchinito yoiai chanīmakōi,” Jesús ato fani.

²⁷Apa Niosnoa ato yoifiaitokai tsōa tāpinifoma. ²⁸Nāskaiifāfe Jesús ato yoini: “Ēfi yōra fakekōiki. Mā ea ifi cruz ikakī mastaxō mā ea fininīfofāxō mā ea ōixii ē tsoamāki mā ea tāpitiro. Nāskatari eōnoa mā tāpitiro ēa ē mato yoimisma. Epa Niospa ea yoia keskara ē mato yoimis. ²⁹Nā ea nīchini efe ika. Eres ē ikama. A ea amapaiyai keskara ē amiski. Nāskax ekeki inimasharamiski,” ixō ato

Jesús yoini. ³⁰Yoiaito nikakaxō yora ichapato chanīmara fanifo.

Niospa fakefāfe Nios āto Ifo, akka afara chakafamisfāfe afara chaka āto ifo

³¹Nāskaxō Jesús a chanīmara faafo yoini: “Ē mato yoiaito mā ea nikasharakōiax mā eōxō tāpimiskōifo mā itiroki. ³²Ēfe meka nikakōixō mā Nios tāpitiro, Nios chanīmisma. Askax mā isharatiro. Afara chanī māto ifo itiroma.”

³³Ato askafaito kemanifo: “Nōfi Abraham āfe fenaki. Fato fetsa nōko ifo imisma. Nōkai tsōa yonomatifoma. ¿Afeskakī ‘Afara chanī māto ifo itiroma’ noko Jesús faimē?” fanifo.

³⁴Askafaiifāfe anā Jesús ato yoini: “Chanīmakōi ē mato yoi. Nā afara chakafamisfāfe nā chaka āto ifo ixii. ³⁵Mā mā tāpia pexe ifāfe āfe yonomati āfe pexe mēra ipaxatiroma. Akka āfe fake fisti āfe pexe mēra ipaxatiroma.

³⁶Nāskarari Niospa Fāke mato chaka soaxonano afara chaka māto ifo itiroma. Niospa mato fakekōifai, mā afe isharakōipakenaka. ³⁷Mē mato tāpia māto xini Abraham. Āfe fenafiaxō ēfe meka mā nikakaspai. Nāskaxō mā ea retepai. ³⁸Ēfe Epa amis keskara mē ōimis. Nāōnoa ē yoimis. Māri a māto epa mato yoimis keskara māri yoimis,” ato faito, ³⁹kemanifo: “Akka nōko xini Abraham,” faifāfe, “Akka mā Abraham āfe fenafokī ¿afeskai mā Abraham apaoni keskara mā amismamē? ⁴⁰Epa Niospa ea yoimis keskara chanīma ē mato yoifaiino mā ea retepai.

Abrahamkai mato keskara ipaonima. ⁴¹Māto epa akai keskara māri mā amiski,” ato faito, “Nōkai Epa ichapayama. Nōko Epakōi fisti Nios. Nōfi āfe fakekōifoki,” faifāfe ⁴²Jesús ato yoini: “Ēfi Nios fe imiski. Ē Nios ariax oni. Ēa shināx na mai ano ē onima, ēfe

Ēpa ea nīchini. Akka māto Epa Nioskē mā ea noikerana. ⁴³¿Afeskakī ēfe meka mā nikaimamē? A ē mato yoiaito mā nikakaspai. ⁴⁴Akka māto epa Satanás. Mā āfe fakekōifo. Nāskaxō māto epa apaiyai keskara māri mā apai. Nāfi taeyoi retemitsamis iyopaoni. Afi iskaratīa nāskara. Atokai afara shara yoimisma, chanīkōi. Āfe shinā mēraxō chanī fisti shināmis. Nāskaxō chanī fisti yoimis. Nā chanīai shināifāfe nā chanīmis nāfi āto apaki. ⁴⁵Nā keskara chanī ē mato yoiyamaifaito mā ea chanīmara famisma. ⁴⁶Ē afaa chakafaito mā ea ōimisma. Ēkai afaa chakafamisma. Ramashara ē chanīmisma. Ē askafaito mā ea chanīmara famisma. ⁴⁷Nā Nios fe rafeafāfe Niospa meka nikatirofo. Mākai Nios fe rafeama. Nāskaxō mā āfe meka mā nikaima,” ixō Jesús ato yoini.

**Abraham fakeamano
Cristo Apa fe iyopaoni**

⁴⁸Judeofāfe Jesús kemanifo: “Chanīma nō yoimis. Mīfi samāritanō chakakī. Askatari mī mēra niafaka chaka nanea,” faifāfe, ⁴⁹“Niafaka chaka ē mēra naneama. Ē ēfe Epa Niosnoa meka shara ē yoimis. Akka māfi eōnoa meka chaka yoimis. ⁵⁰Askafixō, ‘Ea yoisharakāfe,’ ē yorafo famisma. Ēfe Epa Niospa meka shara eōnoa ato tāpimapai. Nāato ato yoitiro fatofomāki yora sharafo, fatoforimāki yora chakafo. ⁵¹Chanīmakōi ē mato yoinō. Nā ēfe meka nikaifo nakanamax nīpanakafo,” ato faito kemanifo, ⁵²“Iskaratīa mā nō mia tāpikōi mīfi niafaka chakaya. Akka mā Abraham nani, Niospa meka yoimisfori mā nanifo. Nāskafikē mī noko yoia: ‘Nā ēfe meka nikakōiaifo nātamaroko nīpanakafo,’ ixō mī noko yoi. ⁵³Mā nōko xini Abram nani. Niospa meka yoimisfori mā nanifo. ¿Akka mī

Abram finōkōiamē? ¿Mī shināimē ‘Ē ato finōara’ iki?” faifāfe, ⁵⁴Jesús ato kemani: “A ēa ē yoimesharai ēfe meka sharama. Akka ēfe Ēpa eōnoa yoisharai. Mā a yoimis: ‘Nōko Epa Nios,’ fakī. ⁵⁵Mākai ēfe Epa Nios tāpimisma. Akka ēfi ēfe Epa tāpikōia. Akka ē mato keskarakō, ‘Ēfe Epamara,’ ē fakerana mato keskara chanīmis ē ikerana. Askatamaroko ēfe Epa Nios ē tāpikōia. Ea yoiai keskara ē amis. ⁵⁶Māto xini Abram yoini: ‘Cristo oaito ē ōixii,’ ixō yoi inimani. Mā ē oaito ea ōini askax fāsi inimani,” ato faito, ⁵⁷“Mīkai cincuenta xiniya akama. Mīkai nōko xini Abram ōimisma. Afetiākai nanima. Akka, ¿afeskakī, ‘Ē Abram ōimis,’ ixō mī noko yoimē?” faifāfe, ⁵⁸“Chanīmakōi ē mato yoinō. Abram fakeamano ēfi iyopaoniki,” ixō Jesús ato yoini.

⁵⁹Askaito nikakani nā judeofāfe āto xanīfofo ōitifishkikaxō tokiri fikaxō Jesús tsakapainifo. Askafapaifiaifono Jesús ato makinoox yamarisatani, Nios kīfiti pexefā mēranoax. Kaitokai tsōa ōinima.

Feronāfake fēxo kāini Jesús sharafani

9 ¹Jesús kakī feronāfake fēxo nāskarapa kāini fichini. ²Ōikakī aōxō tāpimisfāfe yōkanifo: “¿Maestro, afeskai na feronāfake fēxo kāinimē? Afara chakafakatsaxakī ikaraka, apa feta āfa afara chakafamisfono ikaraka,” ixō Jesús yōkanifo. ³“Afara chakafayamfikatsaxakī nāskarapa fēxo kāini. Apa feta āfari afara chakafamismano nā feronāfake fēxo kāini. Nāskarapa kāini. Akka Niospamāi afama mīshti fatirokē nāskax fēxo kāini ato ōimasharaxikī. ⁴Niospa ea nīchini ē yonoxonō. Nā ē akaitīa ē yonoxotiro. Akka fakishikai nō yonoxotiroma. Nāskarifiakī mā nō naxō nō anā Nios yonoxotiroma. ⁵Ē nono mai ano iyoax ē

pena keskara. Ë ato òimayoi afeskax isharakanimākai,” ixō Jesús yoini.

⁶Nāskara yoita maiki kemo mechota a mai kemō mechanafaxō a feronāfake fēxo aō fetekere ani. ⁷Askafata, “Īamā fechokometāfe,” fani. Nā ĩamā āfe ane Siloé, āto mekapa anemisfo na Siloé āfe ane “Nīchia” famisfo.

Nāskata fēxo ĩamā kaax fechokomeni. Fechokomexō òiakefaini. Nāskax oni.

⁸Nāskata nā chaima nikafāfe a òimisfāferi yoinifo: “Nā fēxo tsooax afara yōkakameaito nō òimis. ¿Nāmē?” faifāfe ⁹atirifāfe, “Nākīa,” fanifo. Atirifāfe yoinifo: “Akerokōi,” fanifo. Nāskafikaxō yoinifo: “Nā keskarakōi,” faifāfe, ato yoini: “Ēkīa. Ēfi fēxo iyopaoniki. Nāskafixō iskaratīa mē òisharai,” ato faito, ¹⁰“¿Afeskaxō mī iskaratīa òisharaimē?” faifāfe, ¹¹“Nā feronāfake ‘Jesúsra’ faifāfefi āfe kemō mai mechanafaxō ea fetekere axō: ‘Nā Siloé ĩamā fechokometāfe,’ ea faano, Siloé ĩamā fechokomexō ē òishara,” ato fani. ¹²Ato askafaito nikakaxō, “¿Fanīmē a feronāfake Jesús?” faifāfe, “Ētsa ē tāpiama. Mā fakira kaa,” ato fani.

**Nā fēxo kāinito òisharaino
fariseofāfe a yōkanifo.**

¹³Askaito yorafāfe nā feronāfake fēxo iyopaoni fariseofo ano iyonifo. ¹⁴Jesús nā feronāfake pena tenetitīa sharafani. ¹⁵Fariseofāfe nā feronāfake anā yōkanifo: “¿Afeskax mī fero sharamē?” faifāfe, “Ea Jesús sharafaa āfe kemō mai mechanafaxō ea aō fetekere akano. Ë ĩamā fechokomexō ē òisharakōia,” ato fani.

¹⁶Nikakakī fariseo fetsafāfe yoinifo: “Akai Nios fe rafeama. Moisés kirika kenexō noko yoini iskafakī: ‘Pena tenetitīa nō yonotiroma,’ ixō yoini. Nāskakē nō yora sharafatiroma pena

tenetitīa,” faifono, fetsafāfe ato kemanifo: “Akka yora chakapa fēxo sharafatiroma. Yora chakapakai nāato akai keskara fatiroma,” ikanax fariseofo fochishpanā faatanānifo. Atirifāfe fariseofāfe yoinifo: “Jesúskai sharama,” faifono, atirifāferi, “Jesús sharaki,” fanifo. ¹⁷Nāskata afianā fariseofāfe a yora fēxo ipaoni yōkanifo: “Mī noko yoia, ‘Nāto ea fero sharafaxōa,’ fakī. ¿Akka afaa mī shināimē toamāki?” faifāfe, “Nā Nios ato yoixomisto ea sharafaa,” ato fani.

¹⁸Ato askafaito nikakakī judeo fetsafāfe, “A chanīra,” fanifo. “Na fēxo ipaonima,” ixō. Nāskaxō fariseofāfe apa yafi afa kenaxō yōkanifo. ¹⁹“¿Namē mī fake fēxo ipaoni? Akka, ¿afeskakī iskaratīa òimē?” faifāfe, ²⁰“Nākīa nōko fake, nā fēxo kāini. Mā nō tāpia nōko fake. ²¹Tiiri afeskara axora mā òi nōkai tāpiama. Akka fakefomaki, xiniki mato yoitiroki afeskax sharamāki. Yōkakāfe,” afa feta āpa ato fani. ²²Judeofoki mesekakī nānori yoinifo. Akka judeo xanifāfe yoiyoni iskafakī: “Tsōa yoitiroma: ‘Epa Niospa Jesús nīchini nōko Ifo Cristo inō,’ ixō yoitiroma. Akka askara yoixō anā nōko ichanāti pexe ano ikitiroma,” judeo xanifāfe anori ato yoiano nā fēxo ipaonito āfe afa fe āfe apa mesenifo. ²³Nāskaxō ato yoinifo: “Xiniki fakefomaki. Yōkakāfe,” ato fanifo.

²⁴Nāskata fariseofāfe nā feronāfake fēxo ipaoni yōkanifo: “Noko yoikī iskafafe: ‘Niospa ea sharafaa,’ ife,” fanifo. “Jesúskai sharama. ‘Niosfi sharaki,’ ife. ‘Jesús sharara,’ fayamafe. Nō tāpia Jesús chakaki,” fanifo.

²⁵“Ētsa. Ë tāpiama chaka iyamai shara rakikīa. Ë tāpia ē fēxo iyopaoni ē iskaratīa òisharai. Nā fisti ē tāpia,” ato faito, ²⁶“¿Afeskafaxō mia sharafaamē?” ixō yōkaifāfe, ²⁷“Ē mato yoiaito, ¿mā ea

nikamamē? ¿Afeskakī mā afianā ea yōkaimē? ¿Māri aōxō tāpimis mā ipaimē?” ato faito, ²⁸nikakakī ichaketsanifo. Nāskaxō yoinifo: “Mīfi a Ifofaikai. Akka nōfi Moisés meka nikamiski. ²⁹Nō tāpia Moisés Nios fe mekapaoni. Nōkai na Jesús tāpiana. Fakira anoax oa afe keskarara a feronāfake nō tāpiana,” faifāfe anā ato kemani: ³⁰“¿Mā tāpiamamē fakira anoax oxō ea sharafaa ē fēxokē? ³¹Nō tāpia yōra chakafamifokai Niospa ato nikapaitiroma. Fatorato Nios Ifofasharapai isharatiro. Nāskara Niospa nikapai. ³²Nā Niospa mai onifani chāikai nō afaa nikayomisma yora fēxo kāini tsōa sharafai. Akka iskaratīa mā ea Jesús sharafaa. ³³Na feronāfake Niospa nīchiyamanokai afaa afeskafakeranama,” ato faito, ³⁴nikakani akiki oītifishkinifo. “Mīfi chakakōi kāini. ¿Afeskakī mī noko tāpimapaimē mī chakafixō? Anā nōko ichanāti pexe mēra mī ikitiroma. Nonoax kariskatāfe. Nōkai anā mia oīpaima. Anā nōko ichanāti pexe mēra ikiyamafe,” fanifo.

Fatorafāfe Jesús chanīmara fayamakanax nā yora fēxo keskarakōifo

³⁵Nāskano nā fēxo imis āto ichanāti pexe mēraxō potaifāfe nikafaini Jesús kani. Nāskaxō fenakī a fēxo imis fichini. Fichixō yōkani: “¿Mī Niospa Fake chanīmara faimē?” ixō yōkaito, ³⁶“¿Fatomē ē chanīmara fanō?” faito, ³⁷“Nā mī ea oī. Ēkīa,” Jesús fani. ³⁸Askafaito ratokonō mai chachipakefōfā yoini: “Ifo, ēfi mia chanīmara faikai. Mī fāsi sharakōi. Ē mia Ifofai. Mī Niospa Fakeki,” ixō yoini. ³⁹Askata chipo afianā yorafo akiki feafāfe Jesús ato yoini iskafakī: “Ēfe Epa Nios ika anoax ē nono mai ano oni. Fato yorafomāki a ea nikayamaifo, fatoforimāki a ea nikaifo ē ato oīyoi oni.

Fatatora shināi iskaito: ‘Mē afara chakafamiski. Ea chaka soaxope,’ ixō anori shināito ē āfe chaka soaxotiro afianā afara chakafayamanō. Ē na fēxo fero sharafaxōa keskarakī ē yorafo āto chaka soaxotiro shara inōfo. Akka fetsafāfe shināi iskakani: ‘Ē afaa chakafamisma, ē yora sharakōi. Ē tāpikōia,’ ixō shinākani. Askarafofi yora fēxo keskarafokī, a ato sharafamis ano fopaikanima ato sharafapanā. Nāskarafāfekai yoipaikanima āto chaka soapaikanima. Nāskarafo fenopakenakafo,” ixō Jesús ato yoini. ⁴⁰Fariseofāfe a Jesús yoiai nikakaxō yōkanifo: “Kee. ¿Mī noko yoimē nōmē fēxo?” faifāfe ⁴¹Jesús anā ato yoini: “Mā ea yoikerana: ‘Nō fēxo keskarafa. Mā nō afara chakafamis,’ ixō mā ea yoiaito ē mato chaka soaxokerana. Akka māikai ea askafamisma. Mā yoimis: ‘Nō oīsharatiro. Nōkai fenoama. Nō sharakī. Nōkai chakama,’ ixō anori mā yoimis. Akka māto chaka soaxma, mā fenokōiax Epa Nios ika ano mā nokopakenakama,” ixō Jesús ato yoini.

Oveja keneaki keparanāki Jesús ato yoini

10 ¹(Askata Jesús ato tāpimani nāatomāi āto kexekatsaxakī. Oveja kexemisto āfe ovejafo kexemis keskari fakī nāskarīfiakī Jesús ato kexemis.) Nānori Jesús ato yoini iskafakī: “Chanīmakōi ē mato yoinō. Yōra ovejafo kenexotiro āfe kene mēra inōfo, faki fofāsanōma. Nāskata yora yometsopai ovejafo āfe kāiti ano ikitiroma, fomākīari ikitiro. ²Akka nā ovejafo kexemis nā oveja kāitinī ikikaitiro. ³Kāiti ano nokoano feronāfake nā kāiti kexemisto fepti fēpexonano oveja kexemis ikitiro. Nā oveja kexemis ikiano āfe ovejafāfe āfe oi tāpikatirofo. Nāskaxō āfe ovejafo āfe anē ato kenaito āfe ovejafāfe

chífafaitirofo. ⁴Nā ovejafo kexemis rekē kaino āfe ovejafo āfe kene mēranoax kāiferatirofo. Māmāi āfe oi tāpikanax nāskaxō chífafaitirofo. ⁵Akka a kexeamatokai iyotiroma, āfe oi tāpikatiro, a ato kexemisto āfe oikairoko askarakē. Nāskakē a makinoax ichotirofo,” ixō Jesús ato yoini. ⁶Jesús nā ovejafoki keparanākī ato yoini. Ato yoiatio tsōa tāpinifoma.

Jesús noko kexesharamis

⁷Nāskano Jesús afianā ato yoini: “Ē chanīmakōi mato yoinō. Nā ovejafo kene mēra ikikani nā kini fisti mēra ikitirofo. Ēfi na oveja kini keskaraki. Nā Epa Nios ano ikipaikani eōnoax fisti ikitirofo. ⁸Ē matoki nokoamano fetsafāferi mato yoikī iskafakani: ‘Ēfi Cristoki. Ē mato tāpimatiro afeskax mā Epa Nios ari nokotiomāki afe ipaxakī,’ ixō anori yoikani āa chanīmisfo. Yometso keskarakōifo. A Nios chanīmara faifo ato pārapaikani: ‘Noko fisti nikanōfora,’ ikaxō. Nāskakē Niospa fakefāfe ato nikakanima, ‘Noko fisti nikanōfora,’ ixō ato pārapaiyafono. ⁹Akka ēfi na kini kāiti keskaraki. Nā ēfe Epa Nios ika ano ikipaikani eōnoax ikitirofo afe ipaxakakī. Nāskatari eōnoax isharatirofo anā fekaxtetirofoma. ¹⁰Akka fetsafāfe efe yorafo ato pārapaikani: ‘Ea ifofakāfe. Ē mato tāpimasharanō,’ ixō ato yoifikakī anorima ato pārakani. Nāskakaxō emakinoa ato ifipaikani. Yometso keskarakōifo. A ea chanīmara faafo ato kexesharapaikanima. Ato chakafata ato retepaikani. Akka ē askarama. A ea Ifofamisfo ē ato kexesharai efe isharapakexanōfo, nono nāmānoaxri isharapakexanōfo. Nāskax ē nono nāmā oni ato kexesharaxikī.

¹¹⁻¹³“A ea chanīmara faifo ovejafo keskarafa. Ēfi nā oveja kexesharamis

keskaraki. Nāskakē ē efe yorafo ē ato nāxoxii. Oveja ifāfe feronāfake fetsa kori inātiro āfe oveja kexexonō. Nāskaxō mā kori ināno nā feronāfāke oveja kexesharatamaroko, kori fisti shinātiro. Nāskakē poomā oaito fichiax ovejafo kexetama ichotiro. Nāskaxō shināi iskakī: ‘Na poomā mesekōi. Na ovejafo ēfenākōima, aa poomānā pinō ēfenākōimakī. Nāskakē ē ichoikai ea poomānā afeska fanōma,’ ixō shinātiro. Akka ovejafāfe ifokōi askarama. Āfe oveja kexesharai. Poomā oaito fichixō ato kexesharatiro, poomānā ato afeska fanōma. Nāskaxō shinātiro iskakī: ‘Ēfe ovejafoōnoax ē natiro afokai afeskatiroma,’ ixō shinātiro.

¹⁴⁻¹⁵“Ēfi nā ovejafāfe ifo keskara sharakī. Ovejafo āfe ifāfe ato tāpia atomāi kexesharakatsaxakī. Ēri nā ea chanīmara faafo ē ato kexesharamis. Ēfe Epa Niospa ea tāpikōia. Ēri ēfe Epa ē tāpia. Nāskarifiakī a ea chanīmara faafo ē ato tāpia. Afāferi ea tāpiafo. Nāskax ē atoōnoax naxii. ¹⁶Yora fetsafāferi ea chanīmara faxikani. Afokai nono ikafoma. Mai fetsa ano ikafo. Nāfāfe ea nikasharaxikani. Nāfo ēfe Epa ika ano ē ato iyotiro. Akka nā yora fetsafāfe a nono ikafāferi ea chanīmara fakanax yora fisti keskara ixikani. Nāskax Epa Niospa yorakōifo ixikani. Eres fisti ē ato kexesharai. ¹⁷Ē ato kexeax ē atoōnoax naxii. Nāskaito ēfe Epa Niospa ea noi. Naax ē anā otoxii. ¹⁸A ea chanīmara faafoōnoax ēakōi ē nai, ea tsōa retekeranama. Ēfe Epa ea yoini keskara ē atoōnoax naikai. Ēfe Epa Niospa ea yoini keskara ē atoōnoax nafiax ē anā otoxii,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁹Nikakaxō judeofāfe chanīmara fanifo. Akka atirifāfe chanīmara fanifoma. ²⁰Atirifāfe yoini iskafakakī: “Nīafaka yōshi chaka a mēra nanea. Afaa tāpiama. Noko yoiati nō tāpitiroma.

¿Afeskakī na feronāfake nō nikatiromē?” ixō yoinifo. ²¹Akka atirifāfe yoinifo: “Niafakakai a mēra naneama. Niafaka a mēra naneanokai iskara meka shara yoikeranama. Nīafakakai feronāfake fēxo ōimatiroma,” ixō yoinifo.

Judeofāfe āto xanīfōfōfāfe Jesús chanīmara fanifoma

²²⁻²³Askafafono Jesús kani judeofāfe āto Nios kīfiti pexefā mēra Jerusalén ano mā mechakaino. Nāno tapas keskara ini pexe kachiori. Ano Jesús kani. Nā tapas āfe ane Salomón. Nāskatari judeofāfe āto fista anifo. Nā fistaṭia shinānifo a Niospa pexe onifani.

²⁴Judeofāfe āto xanīfofo Jesúski fenifo yōkai fekani: “¿Mīmē Cristoki? Noko yoife. ¿Afeskakī mā noko yoisharaimamē? ¿Afetīakairoko mā noko xafakīa yoimē?” faifāfe, ²⁵“Ē mato yoifimiskē mā ea chanīmara faima. Ēfe Epaōxō a yorafāfe atiroma keskara fakī mē mato ispa ēmāi Niospa Fakexō. ²⁶Akka māakai ea chanīmara faima mākairoko Ēpa Niospa yorafoxō. ²⁷A ea chanīmara faifāfe ea nikasharatirofo. Mē ato tāpia a ea Ifofakōinafo. ²⁸⁻³⁰A ea Ifofaafoma omiskōipakenakafo mēra fokani. Akka a ea Ifofamisfokai ari fokanima. Askatamaroko ē ato imasharapakenaka. Epa Niospa atoya ea rafemani. Epa Niospa keyokōi ato finōkōia. Ē ēfe Epa Nios fe nā yora fisti keskara. Nāskakē a ea Ifofamisfo emakinoa tsōa ato ifitiroma, ēfe Epa makinoari tsōa ato ifitiroma,” ixō Jesús ato yoini.

³¹Nikakaxō judeofāfe āto xanīfōfōfāfe anā tokiri fikaxō aō Jesús tsakapainifo retepaiyanā. ³²Nāskafāifāfe Jesús ato yoini: “Epa Niosxō afama mīshti ē mato ispa tsōa atiroma keskafakī. Akka, ¿afaōxokai mā ea tokirinī tsakaimē?”

ato faito, ³³“Akka na afama mīshti mī noko ispaōxokai nō mia tokirinī tsakaima. Akka nā mī meka chakaōxō nō mia tokirinī tsakapai, ē Nios keskara mī ikaito. Anā ano Nios fetsama. Mīri noko keskara yora. Akka mī noko yoia: ‘Ēri Nios keskara,’ iki. Akka mī Nios chakafai. Nāskakē nō mia tokirinī tsakai,” faifāfe, ³⁴Jesús ato kemani isfakakī: “Mā iskai: ‘Anā ano Nios fetsama,’ mā imis. Akka nā Niospa meka yoimisto kirika keneni isfakakī: ‘Ē mato yoi māfi Nios keskarakōifokī. Niospa mato nīchia,’ ixō kirika keneni, Niospa meka yoikī. Akka nā meka tsōa chanīra fatiroma. ³⁵⁻³⁶Akka Niospa anori yoifiano ¿afeskakī mā ea yoimē ē Nios chakafai? Akka Niospa ea nai mēraxō nāmā nīchini. Nāskakē ē mato yoitiro ēfi Niospa Fakeki. ³⁷⁻³⁸Māakai ea nikapaima. Ēfe Epa Niospa aka keskara ē ayamakē, āa chanīra mā ea fakerana. Akka ēfe Epa akai keskara ēri akaito mā yoikerana: ‘Chanīma Epa Niospa atiro keskara Jesús aki,’ ixō mā yoikerana. Nāskakē a ē afama mīshti akaōxō ea chanīmara fakāfe. Ēfe Ēpa akai keskara ēri akaito mā ea tāpitiro ēfe Epa fe ika,” ixō Jesús ato yoini.

³⁹Nikakaxō anā Jesús achipaifiaifono, ato makinoax kaitokai tsōa tāpinima. Nāskakē tsōa achinima.

⁴⁰Ato makinoax kai, faka Jordán ari kani nā Juan yorafo maotisafapaoni ano. Nāno chaimashta Jesús nēteni faka kesemē. ⁴¹Nāskakē yorafo akiki fēkaxō yoinifo isfakakī: “Jesús Niosxō afama mīshti fakī noko ispa. Juankai askafapaonima. Askafixō Juan Jesúsnoa noko yoini chanīmakōi,” ikanax yoinānifo. ⁴²Nāskakaxō yora ichapato Jesús Niospa fakera fakaxō Jesús chanīmara fanifo.

Lázaro mā nani*(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)*

11 ¹Askata feronāfake Lázaro isinī ini. Nā Lázaro Betania ano ikax isinī ini. Poi rafe fe ikax María ikaino, Marta ikaino, nā rafe ato fe ikax. ²Nā María pirofomā sharakapa Jesús āfe tae pemākia nachiyoni. Nāskaxō āfe fōo otekere ani.

³María feta Marta iskafakī Jesús yoitanōfo ato nīchini: “Ifo, mī yamakōi Lázaro isinī iki kiki,” ikaxō yoitanōfo. ⁴Kenamanaifāfe nikaxō Jesús aōxō tāpimisfo ato yoini iskafakakī: “Nā Lázaro isinī ikai naima. Akka yorafāfe ōikani ē afara afeskarafaito. Nāskakē ea tāpikani ēmāi Niospa Fakekē. Nāskaxō yorafāfe yoikani: ‘Epa Nios fāsi sharakōi,’ ikaxō yoinōfo,” ixō Jesús ato yoini.

⁵Jesús poi rafeya Lázaro noikōini. ⁶Lázaro isinī ikaito nikafi Jesús oxa rafeyoni. ⁷Nāskata a aōxō tāpimisfo Jesús yoini: “Nō Judea mai ano nō anā kanō,” ixō Jesús ato yoini. ⁸Ato askafaito kemanifo: “Maestro, nōko xanīfōfāfe Judea anoxō mā mia retekeraitafo. ¿Afeskai mī afianā ari kapaimē?” ixō yoiaifono, ⁹Jesús anā ato kemani: “Penata nō ōisharatiro. Xinī chaxaino nō ōisharatiro. Nāskax nō otisikax nō paketiroma. Nāskarifiakī pena tii Niospa ea amapaiyai keskara ea tāpimani. Nāskaxō ea kexeano ē mesetiroma. ¹⁰Akka fakishi yora kai xafasharayamano otisikax paketiro. Nāskarifiakī Nios fe rafeamato tāpisharatiroma afeskax isharatiromāki. Askax fenotiro,” ixō Jesús ato yoini.

¹¹Nānori ato yoita anā Jesús ato yoini iskafakī: “Nofe yora Lázaro mā oxakē ē mōikai,” ato faito, ¹²a aōxō tāpimisfāfe nikaxō yoinifo: “Ifo, akka oxakōiax naima. Chipo sharatiro,” fanifo. ¹³“Nofe

yora Lázaro mā oxaki,” Jesús ato fani. Mā Lázaro nafiakē ato tāpimapainima. Nāskakē shinānifo: “Lázaro oxara,” ikaxō tsōakairoko tāpioxō. ¹⁴⁻¹⁵Nāskaxō Jesús ato xafakīa yoini mā Lázaro nakōinano: “Mā Lázaro naki. Nāskax ē inimaikai ē ano ikamano Lázaro naki. Akka mā ea chipo ōitiro ē afara afeskarafaito. Nāskaxō mā ea chanīmara fai. Nāskakē iskaratīa nō Lázaro ano kanō,” ixō Jesús ato yoini. ¹⁶Ato askafaito nikakata Tomás nā Rafe Naneni nāato Jesúsxō tāpimis fetsafori ato yoini: “Nō kanō nōri afe naxikī,” ixō ato yoini.

Jesús fistichi naafo ato otofatiro

¹⁷Askata Betania ano nokoxō Jesús nika: “Mā Lázaro naa,” nikani. Mā cuatro nia oxa nikani a maifaitafo mafa kini mēra, Betania ano. ¹⁸Betania fe Jerusalén chaima ini. ¹⁹Judeofo ichapa María fe Marta ika ano fenifo ato ferarofai fekani, mā āto poi naano.

²⁰Nāskata Marta Jesús oaito nikai akiki nokoikai kani María pexe mēra nīchifaini. ²¹Marta Jesúsiki nokoxō yoini: “Ifo, mī nono ikanokai ēfe exto nakeraitama. ²²Ē tāpia mī iskaratīa afara fetsa mī Nios yōkaito mia axorisafatirokī,” faito, ²³“Extōfi anā otoi kiki,” faito, ²⁴“Ē tāpia nā namisfo mā mai keyoaino afianā otoxikani. Ēfe extori otoxii,” ixō Marta yoiaino, ²⁵Jesús kemani: “Eōnoax nā nafo tii otokani. Akka eōnoax niafōri. Nā ea chanīmara faax nafi ax anā otoxii kiki. ²⁶Nāskakē ea chanīmara faax anā nanakama. ¿Nāskakē mī ea chanīmara faimē?” faito, ²⁷“Ēje, Ifo, ē mia chanīmara fai mīmāi Cristokē, Niospa fake. Nō mia manamis. Akka nōko xinifāferi Cristo manapaonifo. ‘¿Afetīa na mai ano Cristo oimē?’ ikaxō nōko xinifāfe mia manapaonifo,” Marta fani.

Lázaro mafa kini mēra maia ōi Jesús oiani

²⁸Nāskata mā yoikī xateta, Marta āfe chiko María yoikai kani. Kaxō ōia a María fe rafeafo oiyakani inifo. Nāskata Marta āfe chiko María one mēshanāxō yoini: “Mā nōko Ifo oaki. Mia kenamana, ōikofe,” fani. ²⁹María nikata fininākfāta kani Jesúski nokoikai.

³⁰Jesúskaí pexe rasi ano nokoama ini. Nā Marta akiki nokoano Jesús nēteni. ³¹Mā María ato fe oiafai kaino a afe oiafaiyaiáfāfe ōinifo. “María poi maia mǎnāonoax oiai kai kiki,” ikaxō chīfafainifo.

³²María Jesúski nokota ratokonō mai chachipakefōfā yoini: “Ifo, mī nono ikanokai ēfe exto nakeraitama,” María fani. ³³María oiaito Jesús ōini. Judeofori a María fe feafori oiaifāfe Jesús ato ōini. Nāskaxō ato shinākōini. ³⁴Nāskaxō ato yōkani: “¿Fanī mā maifaitamē?” ato faino, yoinifo: “Ifo, ono nō akitakīa ōiyopo,” fanifo. ³⁵Askafaifono Jesús oiani. ³⁶Oiaito ōikakī judeofāfe: “Ōikapo. Lázaro manoi oiai,” fanifo. ³⁷Nāskaxō fetsafāfe yoinifo: “Nā fēxo sharafaita kescafaxō, ¿afeskafakī nonoxō Lázaro sharafaitamamē?” fanifo.

Jesús Lázaro otofani

³⁸Nāskata Jesús anā shināmitsani Lázaro maia ano nokoax. Nā Lázaro maia ano nā kini tokiri efapato fepofo ini. ³⁹Nāno nokoxō Jesús ato yoini: “Na tokiri aō fepoa fepekāfe,” ato faito, nikakī Marta yoini: “Iskaratīa mā pisiaki,” faito, ⁴⁰nikakī anā Jesús yoini: “¿Ē mia yoiaito mī ea nikaimamē? Ea mīa nikaino Niospa afara shara faito mī ōitiro,” fani. ⁴¹Askafaito nikakakī fēpexonifo. Fēpexonaifono nai foisnīfōfāta Apa yoini: “Epa, ē mia kīfīaito mī ea nikai. Ē mia aicho fai. ⁴²Ē

tāpiaki ea mīa nikafafāimiskī. Nāskakī ē mia kīfī na yorafāfe mia chanīmara fanōfo. Nāskakaxō ea tāpinōfo ea mīa nīchiniki.”

⁴³Apa kīfīkī askafata fāsikōi Lázaro kenani: “Lázaro, kini mēranoax kākīkerafe,” faino, ⁴⁴Lázaro kākīkerani nā aō rakoitafoya. Nāskaxō ato yoini: “Na mā aō rakoita pekakāfe kākīsharanō,” ato fani.

**“¿Afeskaxō nō Jesús retetiromē?”
ixō shinānifo**

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵Nāskata judeofo a María fe feafāfe Jesús Lázaro otofaito ōikakī Jesús chanīmara fanifo. ⁴⁶Nāskafaito ōikani atiri fariseofoki chanifokani fonifo. ⁴⁷Ato yoiiaifāfe nikakanax fariseofo fe a Nios ato kīfixomisfāfe āto xanīfofo ichanānifo. Ichanākanax yoinānifo: “¿Nō Jesús afeska faimē? Tsōa atiroma keskara fai kiki. ⁴⁸Nō afeskafayamaino keyokōichi chanīmara fakani kiki. Romano xanīfokōifo fēkaxō noko yoitirofo iskafakakī: ‘Mākai anā xanīfoma,’ noko fatirofo. Nāskaxō nōko kīfīti pexefā noko pōtatirofo,” ikanax yoinānifo. ⁴⁹Nāskaiáfāfe Nios ato yoixomis xanīfokōichi Caifás ato yoini: “Māfi tatimakōikī,” ato fani. ⁵⁰“¿Mā tāpiamamē? na feronāfake fisti a yorafoōnoax naxiai. Nāfi sharaki. Ares fisti natiro nō nanōma, nōko kaifo fetsafori nanōfoma,” ixō ato yoini. Chanīmakōi Caifás yoini a ixiai keskara yoikī.

⁵¹A Caifás yoiiai āa shinākī yoinima. Niospa āfe shināmā shināmanaino yoini. Nios kīfixomisfāfe āto xanīfokē Niospa āfe shināmā shināmanaino, “Jesús judeofonoax naxira,” ixō yoini.

⁵²Jesúskaí judeofo fistiōnoax naima. Mai fetsa ano ikafāferi chanīmara faafono ato nāxoxii. Nāskata Niospa

fake ixikakī noinākōikanax, nā yora fisti keskera ixikakī.

⁵³Nāskata nā penata judeo xanīfofofāfe shinānifo: “¿Afeskakō nō Jesús retetiromē?” ikaxō pena tii shināpaonifo. ⁵⁴Mā retepaiyaifono tāpiax judeofo ano anā Jesús kanima. Yorafā rasi ano katamaroko pe xe fisti rasi ano kani, nā pe xe āfe ane Efraín ano, tsōa istoma ano. Nā aōxō tāpimisfo fe nāno iyoni.

⁵⁵Judeofāfe āto fista Pascua mā chaima ikaino, yora rasi Jerusalén ano fonifo, Pascua fista akifokani. Moisés āto xinifo yoipaoni keskai akairi āto chaka soapaikani Nios kīfiti pexefā mēra ikifokani, fista ikamano fonifo. ⁵⁶Nāskaifono judeofāfe Jesús fenanifo. Nāskakanax Nios kīfiti pexefā mēra ikinifo. Nānoax yoinānifo: “¿Fanīmē Jesús?” ikanax yoinānifo. “‘Nonoxō Jerusalén anoxō Jesús fista akiyoira,’ ¿mā ikimē?” ikanax aa ranā yoinānifo. ⁵⁷Askakaxō judeofo āto xanīfofo feta fariseofāfe ato yoinifo iskafakakī: “Jesús fichixō noko tāpimakāfe nō achinō,” ato fanifo.

**Kēromā Jesús shinākī pirofomā
āfe tae pemākīa nachini
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)**

12 ¹Nāskano seis nia Pascua fista mā chaima ikaino Jesús aōxō tāpimisfo fe Betania ano kayoni. Nāno Lázaro ika ini. Nā Lázaro nakē Jesús otofani. ²Nānoxō Jesús pimaxikakī pīchanifo, a Jesús fe foafāferi pinifo. Lázarori ato feta pini. Nā Marta ato pimani. ³Mā piafono María Jesúski oni āfe pirofomā sharaya. Oxō nā pirofomā āfe tae pemākīa nachini. Nāskaxō āfe fōo otekere ani. Nāskafaano yorafāfe nā pe xe mēra ikafāfe nā pirofomā sharakōi xetenifo. ⁴Nā Jesúsxō tāpimis fētsa nā Judas Iscariote, Simón fake, nā ato

achimaxiaito yoini, ⁵“Kee. ¿Afeskakī na kēromā pirofomā shara potaimē? Ato minixō kori ichapa fixō noko inākerana a afaamaisfo nō ato ināpanā. Nāskax shara ikerana,” Judaspa fani. ⁶Anori Judaspa yoifiki ato kori inākeranama. Nā Judasfi yometsokōi iniki. Nā Judaspa āto kori kexexopaoni. Yometsofixō nāskakē tsōa tāpīpaonima. Nā kori fixō a afaamaisfo ato inākeranama, nā a kori onekerana. ⁷Nāskafaito nikakī Jesús Judas yoini: “María fe kaxtefayamafe. Ē samamashta naito mā tāpixō ekeki pirofomā nachia,” fani. ⁸“Nā yora afaamaisfo mato fe ipanakafo. Nāskakē mā ato mēxotaima afarafo inātiro. Akka ēkai mato fe nono mai ano ipanakama, ē mato yoi. Akka na María iskaratīa ea shara faa,” ato Jesús fani.

**Judeofāfe āto xanīfofofāfe
Lázaro retepainifo**

⁹Nāskata judeofo ichapa rasi Jesúski fenifo, Betania ano ikano mā tāpikanax Jesús fistikai ōifekani fenifoma. Lázarori ōifekani fenifo. Nā Lázaro Jesús otofaita nikakaxō ōipainifo. ¹⁰⁻¹¹Nā Lázaro Jesús otofaita nikakaxō judeofāfe ranārīto anā āto xanīfofo tananīfoma Jesús fisti chanīmara fakakī. Nāskaifono nā xanīfofo ōitīfishkikanax yoinānifo: “Jesús yafi Lázaro nō retenō. Jesús fistima. Lázarori nō retenō,” ikanax yoinānifo.

**Jesús nokoni Jerusalén ano
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)**

¹²Nāskano pena fetsa judeofāfe āto fīstatīa yorafā rasi Jerusalén ano fenifo. Jesús nokoaito nikakani nāskax akiki fenifo. ¹³Epe pei tsoamakanax akiki fekani. Nāskakanax fāsikōi tai tai ifenifo iskakani: “¡Sharafinakōi nokoki oi kiki Niospa nīchiano! Israelīfo mī nōko

xanīfo oi nokoki. iSharafinakōia!” ikaxō fāsikōi yoinifo. ¹⁴⁻¹⁵Askafaifono Jesús burro fakeshta kamaki tsoax oni. Niospa meka fētsa keneni iskafakī Niospa shināmanaino:

Jerusalén ikafāfe, rateyamakāfe.

Māto xanīfo matoki oxii burro fakeshta kamaki tsoax, ikaxō kirika keneni. ¹⁶Nāskafikē Jesúsnoa yoikī kirika keneni keskara aōxō tāpimisfāfe tāpiyonifoma. Akka mā reteafono otoax Apa ari kaano nāskakē aōnoa tāpinifo. Iskakakī shinānifo: “Nā Jesús nono mai anoxō a afama mīshti axiai aōnoa yoikakī kirika keneyoni. Nōko xinifāfe Jesús fakeyoamano a inōpokoai aōnoa yoikakī kirika keneni,” ikaxō Jesúsxō tāpimisfāfe āto ōiti mēraxō shinānifo.

¹⁷Jesús Jerusalén ano nokoaino nikakakī yorafā rasichi a mananifo ōipapakī. Atirifāfe mā Lázaro nakē Jesús otofaitano ōinifo. Nāskakē mā Lázaro Jesús otofaita ōikanax fetsafoki chaninifo akairi tāpinōfo. ¹⁸Jesús Lázaro mā nakē otofaita nikakaxō nāfāferi ōipainifo. Nāskaxō fai nēxpakīaxō mananifo. ¹⁹Nāskakē fariseofo yoinānifo: “Kee. Shinākapo. Nōkai na yorafo afeska fatiroma anā Jesús tanayamanōfo. Tsōakai noko anā tanapaima keyokōichi yorafāfe Jesús nikakōipaikani,” ikanax yoinānifo.

Griegofāfe Jesús fenanifo

²⁰Nāskata Jerusalén ano nā yorafā rasi mēra griegofori ato fe inifo judeofāfe āto fista akaifono. ²¹Nānoax Felipe ano fonifo, Felipe yōkai fokani. Nā Felipe Galilea mai anoax fakeni, nā pexe rasi āfe ane Betsaida anoax. Felipe ano fokaxō griegofāfe Felipe yōkanifo: “Nō Jesús ōipai noko efexōfe nō afe yoinānō,” Felipe fanifo.

²²Askafaifāfe nikaxō Felipe Andrés yoini: “Na griegofo Jesús fe

mekapaikanikiki. Nō Jesús ato yoixonō,” fani. ²³Yoiaifāfe nikakī Jesús ato kemani: “Ēfi samamashta ēfe Epa ari ē kaikai afe xanīfo ikikai. Akka ēfe Epa ari kayotama ē yorafonoax nayoxii. ²⁴Akka ē mato tāpimani mā tāpinō. Xiki fero fisti nō fanayamano kāitiroma. Akka nō fanasharano foaikax āfe fimi ichapa itiro. Nā nō fana āfe exe fisti payokometiro, akka āfe kaya yositiro. Nāskarifiāi ē matoōnoax nayamakē mā efe ipaxatiroma. Eres fisti ē ipaxatiro. ²⁵Akka āa fētsa shināi iskai: ‘Niospa ea amapaiyai keskara ē shināima, ēa ē apaiyai keskara ē shināi,’ ixō anori shināi fenotiro. Akka nā iskakī shināi: ‘Ē nono mai ano niyoxō ē apaiyai keskara ē shināpaima, Niospa ea amapaiyai keskara fisti ē shināpai,’ ixō shināi afi Epa Nios fe nipanakaki. ²⁶Akka a ea yonoxopaikī ēfe meka nikakōixō a ē yoiai keskara atiro. Ea Ifofax a ē ika ano nāri efe ipaxatiroki. Ea yonoxomis a ē yoiai keskara ea axōaito ēfe Epa Niospa yoixii iskafakī: ‘Aicho. Mī ēfe Fake Jesús nikasharamiski. Mī fāsi sharakōiki,’ Epa Niospa yoikī iskafaxii a ea Ifofamis.

²⁷“Iskaratīa ēfe ōiti mēra ē shināmitsai. ĩĒ afeskaimē? Akka, ‘Epa, ea ifife ea omiskōimayamanōfo,’ ē faima. Akka ēfe Ēpa ea nīchini ē ato omiskōixonō,” ato Jesús fani. ²⁸Nāskaxō Jesús Apa yoini: “Epa, eōxō ato ispafe mī fāsi sharaki,” ixō Jesús Apa yoini. Askafaito nikakī nai mēraxō fāsikōi Niospa kemani: “Ē mīōxō mē ato ispa ēmāi afama mīshti shara fakī afianā afama mīshti ē ato ispai,” ixō yoini.

²⁹Nā yorafā rasichi anoxō nikakani yoinānifo. Atirifāfe yoinifo: “Mā nai tiri ika,” fanifo. Atirifāfe yoinifo: “Epa Niospa ājirinī Jesús yoia,” ikanax yoinānifo. ³⁰Nāskaifono Jesús ato yoini: “Na meka nai mēranoa mā nikai ea tāpimatama, mato tāpimaxikī yoia,” ato

fani. ³¹“Iskaratīa nā ea Ifofaifoma Niospa ato omiskōimani. Āto ifori nā yōshi chaka Satanás nāri ēfe Epa Niospa potaxii anā xanīfo inōma. ³²Akka ēfi yōra fakekōi. Ea retexaxō ifi cruz ikakī ea mastakaxō ea fininīfōfāxikani. Ea askafaifono ē yorafo ē ato ifi efe rafenōfo,” ixō Jesús ato yoini. ³³Nānori ato yoini nā ifi cruz ikakī mā mastaxiaifono ato tāpimani.

³⁴Nikakaxō yorafāfe nāno nixō yoinifo iskafakakī: “Niospa meka sharaōnoa kirikaki kenekī yoikī iskafanifo: ‘Cristo, nā Niospa nīchia nīpanaka nanakama,’ fanifo. Akka, ¿afeskakī mī noko yoimē iskafakī?: ‘Na yōra fakekōi retexaxō ifi cruz ikakī mastakaxō fininīfōfāxikani,’ mī noko fai. ¿Akka tsoaōnoa mī noko yoimē?’” fanifo. ³⁵Askafaifono Jesús ato yoini: “Ē nono ika pena keskara shara. Nāskakē ē anā mato fe nono ifāinakama. Ē mato yoiaito nikasharakāfe fenoxikakima. Pena yamaino fakish itiro. Nāskakē yora fenotiro. Tsōa fakish mēra ōitiroma, fāi kai fenotiro. Nāskarīfai a chaka shināmis fenotiro. Fenokī tāpitiroma afeskax Nios fe rafetiromāki. ³⁶Ē mato fe iyoano ea Ifo shara fakāfe fenoxikakima. Mā ea nikasharaino ē mato pena keskara shara fatiro, xafakīa mā inō. Ēfi pena keskarakī. Ea Ifo shara fakaxō māri fetsafo pena keskara shara fatiro mātoxō eari Ifo sharafanōfo,” ato Jesús fani. Mā ato yoikī senēfax, nāskax ato makinoax kaitokai anā tsōa ōinima.

Judeofāfe Jesús nikanifoma

³⁷Yorafāfe ferotaifi tsōa atiroma keskara Jesús fafiaino tsōa chanīmara fanima nā Niospa Fakekōi fiano. ³⁸Nā Isaiás Niospa meka ato yoipaoni. Nāato kirika keneyoni a inōpokoai yoikī. Iskafakī yoini:

Ifo, nō mī meka nō ato yoifiainkai tsōa noko chanīmara

faima. Yōra atiroma keskafakī mī ato ispafiaino tsōa tāpiama, ixō Isaiás a inōpokoai yoikī kirika keneyoni.

³⁹Nāskakē tsōa Jesús nikanima. Askatari afianā Isaiás kirika keneni a inōpokoai yoikī iskafakī:

⁴⁰A nikaiyamaifo Epa Niospa fēxo keskara ato imapakenaka Niospa meka chanīmakōi mā tāpifīkaxō tsōa nikayamaito. Niospa ato shinātimafai anā shināsharanōfoma. Nāskakē Niospa meka ōifīkakī tsōa shināima āto ōiti kerexkōi fakani mā nikafīkaxō. Āto chaka xateaxma ekeki fekanima ē ato fetsa keskara shara fapanā, ixō Niospa ato yoini. Nānori a Jesús inōpokoai yoikī Isaiás kirika keneyoni.

⁴¹Isaiás Niospa shināmanaino Jesús tāpini xanīfo sharakōi ikiyoi. Nāskaxō Isaiás Jesúsnoa yoini.

⁴²Judeofāfe xanīfofo atirifāfe Jesús chanīmara fanifoma. Akka atirifāfe chanīmara fanifo. Akka afaa tsōa yoinifoma fariseofoki mesekakī noko potayamanōra ikanax āto ichanāti pexe mēraxō. ⁴³Yora fetsafāfe ato yoiaito nafo sharakōifora nā yorafāfe atoōnoa meka shara yoiaifono nikapaimisfo. Akka Niospa atoōnoa nafo sharakōira ixō yoiaino fichisharapainifoma.

Jesús mekaōxō nō tāpia nō chakakōifo

⁴⁴Nāskata Jesús fāsikōi mekanīkafā ato yoini iskafakī: “Nā ea chanīmara faito ea fisti chanīmara fatama nā ea nīchiniri chanīmara fai. ⁴⁵Nāskafakīri mā mā ea ōia nā ea nīchiniri mā mā ōia. ⁴⁶Nono mai ano fakish keskara. Nāskakē ēfe Epa Nios ariax ē nono mai ano ē oni pena keskara ikiyoi. Fakishi tsōa ōitiroma. Akka nā ea chanīmara faito Epa Nios Ifo sharakōifatiro pena keskara shara ixikī.

⁴⁷“Mā ēfe meka nikafīkaxō ea nikayamaifono ēkai ato omiskōimanimā.

Akka ē mai ano oni yorafo omiskōimatama ato ifiyoi ē oni efe ipaxanōfo. ⁴⁸Akka nā iskakī shināi: ‘Ēkai Jesús Ifofapaima, askatari āfe mekari ē nikapaima,’ ixō shināi nā ē mato yoimis keskara nikayamax Nios ari katama omiskōipakenakafo mēra kaxii. Nāskakē ē mato yoiaito mā ea nikayamax mā mai keyoaino mā omiskōipakenaka. ⁴⁹Ēfe Epa Niospa ea yoia keskara nānorikōi ē mato yoimis. Ēa ē mato yoima. Ēfe Epa Nios nā ea nīchinioxō ē mato yoimis. ⁵⁰Mē tāpia Epa Niospa yoia keskara chanīmara faax mā nīpaxatiro. Nāskakē, ‘A ē ato yoimis keskara nānori ato yoife,’ Ēfe Epa Niospa ea famis,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús aōxō tāpimisfo āto tae chokapakeni

13 ¹Mā judeofāfe āto Pascua fista chaima ikaino Jesús tāpini a mai anoax Apa ari kaxiai. A Ifofafo nā nono mai anofo ato noini. Mā atoōnoax nakī ato noikōini.

²Jesús aōxō tāpimisfo feta mā xini kaino ato feta pipaini. Nāskaino nā Judas Iscariote mēra Satanás yōshi chaka nanetani. Nā Simón fetsa āfe fake Judas Iscariote. Nā Judas mēra niafaka nanexō shināmani iskafakī: “Ato tāpimafe afeskaxō na Jesús achitirofomāki,” ixō Satanás shināmani.

³Akka Epa Niospa āfe Fake yoini: “Nā nai mēranoafoya nā mai anoafori mī ato yonomatiro. Mī āto xanīfo,” ixō Epa Niospa anori yoiaito Jesús tāpini. Epa Nios ariax nixakī mā anā akikī kakī Jesús tāpini. ⁴Nāskata pikī keyotama Jesús fininākakā āfe rapati pekata āfe rakotinī pinixemeni. ⁵Nāskata faka tasoki manexō a aōxō tāpimisfo ato fāka ochopakeni. Mā ato ochopakexō ato otekere apani āfe rakotinī.

⁶Ato askafapakī Pedrori āfe tae chokapaiyaito yoini: “Ifo, ĩafeskakī mī

ēfe Ifo fixō mī ea fāka ochopaimē?” faito, ⁷Jesús kemani: “Na ē mato fāka ochofai mī tāpiama. Akka mī chipo tāpixii,” faito, ⁸anā Pedro kemani: “Maa, Ifo, mīakai ea fāka ochopakenakama,” Pedro faito, anā Jesús kemani: “Ē mia ochoyamainokai mī efe rafetiroma,” fani. ⁹Askafaito nikakī Pedro yoini: “Ifo, taekis ea chokakima ēfe mifikiri ea efe, ēfe mapokiri ea māchofe,” faito, ¹⁰“Nā rama yora nashiax āfe yora choshtanatiroma, āfe tae fisti choshtanatiro. Nāskakē nō tae fistiki nō chokatiro. Akka keyokōi mā choshtama, ranāri mā shara,” ato Jesús fani. ¹¹Nānori ato yoini māmāi tāpixō fatoto ato achimaximākai.

¹²Mā ato ochopaketa āfe rapati safeni. Mā āfe rapati safeta afianā tsaopakekafāni. Nāskaxō ato yoini: “ĪMā mā tāpiamē na ē mato fāka ochofaito?” ato fani. ¹³Nāskaxō anā ato yoini: “Māfi, ‘Maestro,’ mā ea fayana, ‘Ifo,’ mā ea famis. Chanīmakōi ēmāi mātō Ifo ita ē mātō maestrori.” ¹⁴Askata anā ato yoini: “Ē mātō Ifokī, askatari ē mātō maestrokī ē mato fāka ochopakea oa mātō ina keskarakōixō. Akka nā ē mato fāka ochopakea keskariai mā ranā fāka ochokome faatanākāfe oa mātō inafō keskarax. ¹⁵Ē mato oimana keskariai māri askakāfe,” ato fani. ¹⁶“Ē mato chanīma yoi. A yonoxomistokai āfe xanīfo finōtiroma. Akka ē mato nīchia mā fetsafo ēfe meka yoinō. Nāskafixokai fetsafo ēfe meka ato yoifikikai mā ea finōama. Ē mato fāka ochomis oa ē mato yonoxomis keskaraxō. Nāskaxō, ‘Nō fetsafo finōa, nō āto inama,’ iyamakāfe,” ato Jesús fani. ¹⁷“Na ē mato yoiaito mā nikakōiax, nāskax mā fāsi inimakōitiro.

¹⁸“Nāskakē ē mato yoi, akka keyokōiōnoa ē mato yoima. Ē tāpia

fatomākī ē katoa a nofe kai, askātari a nofe kaima. Nāskakē ē mato yoi, eōnoa Niospa meka yoikī kirika keneyonifo nō nikakī nō chanīmara fatiro. Iskafakī kirika keneyonifo, Niospa meka: ‘A feta piāi fētsa ea ōikaspakī ea chakafaxii,’ ixō kirika keneyonifo. Chanīmakōi mā ōifainaka,” ato Jesús fani. ¹⁹“Ea askafayoamano ē mato yoiyomis. Akka nā ē mato yoiai keskara ea askafafono mā ea ōikī, nāskakē mā ea chanīmara fatiro. ²⁰Ē chanīkima mato yoi ē mato nīchi mā ēfe meka ato yoitanō. Mā ato yoiaito nikakaxō eari nikakani. Nāskātari ea chanīmara fakaxō nā ea nīchiari chanīmara fakani,” ixō Jesús ato yoini.

**“Mā fētsa ea ato achimaxii,”
ixō Jesús ato yoini**

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹Mā yoikī keyota Jesús fāsi shināmitsakōini. Nāskaxō xafakīakōi ato yoini: “Ē chanīma mato yoi. Fatora mā fētsa ea mā ato achimaxii,” ato faito, ²²nikakani fesenākefainifo tāpikanaxma. ²³Afe ketaxamei tsoa Jesús fichisharapaikōini. ²⁴“Fatora mā fētsa ea mā ato achimaxii,” ato faito nikakī a Jesús fe ketaxamei tsoa Pedro fenāmāshta yōkani: “Tsoaōnoa yoimākai, yōkafe,” fani. ²⁵Nāskafaito nikakī a Jesús fe ketaxamei tsoaoto chaimashta fani yōkaxikī: “Ifo, ¿tsoaōnoa mī yoimē?” faito, ²⁶Jesús kemani: “Na pāa tore pishta nami ene mēra mehanafaxō ē ināito nāatofi ea ato achimaxii kiki,” Jesús fani. Nāskafaxō nami ene mēra pāa mehanafaxō Judas Iscariote Jesús ināni, Simón fetsa āfe fake. ²⁷Jesús pāa mehanafaxō Judas ināino Judas mēra Satanás chaka nanerisatani. Nāskaxō Jesús Judas yoini: “Nā mī apaiyai keskara farisafafe,” fani.

²⁸Nā tsaokaxō piaifāfekai tāpinifoma afeska fakī askafaimākai. ²⁹Atirifāfe shinānifo: “Jesús Judas nīchiaito Judaspa afara fitanō Jesús nīchi fista ayanā pixikī,” ixō shinānifo. Akka atirifāferi shinānifo iskafakī: “Jesús Judas nīchia a afaamaisfo kori inātanō,” ixō shinānifo. Nā Judaspa āto kori kexexomis ini. ³⁰Nāskax Judas koshi kani mā fakishaino.

Jesús Ifofamisfo noinā faatanātirofo

³¹⁻³²Nāskata mā Judas ato makinoax kaano Jesús ato yoini: “Iskaratīa ē naino Epa Niospa mato ōimani ēmāi āfe Fake sharakōikē. Nāskafax ēfi yōra fakekōi. Ē afama mīshti akaito ōikaxō, ‘Epa Nios fāsi sharara,’ faxikani. Nāskakē mā tāpitiro ēmāi Niospa Fakekōikē a keskara sharakōi.

³³“Ēfe fakefāfe, ēkai anā nono mato fe ifiinakama. Mā ea fenaxii. Ē judeofo yoita kskafakīri ē matori yoi. Ē kai arikai mā katiroma. ³⁴Ēfe meka fenashara ē mato yoikai, noināi finakāfe. Nā ē mato noiai kskariai māri noinā faatanāsharakāfe. ³⁵Mā noināiyaito yorafāfe ōinōfo mā eōxō tāpimiskī,” Jesús ato fani.

**“Ē Jesús ōimisma,’ Pedro ixiaino,”
Jesús ato yoini**

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶Nāskata Pedro Jesús yōkani: “Ifo, ¿faki mī kaimē?” faito, nikakī Jesús kemani: “Ē kai arikai iskaratīa mī efe kayotiroma. Chipō mī kaxii,” faito, ³⁷anā Pedro kemani: “¿Afeskai iskaratīa ē mefe katiromamē? Mē iskaratīa itipinīshara mīōnoax naxikī,” faito, ³⁸anā Jesús kemani: “¿Mī chanīmamē? ¿Mā mī itipinīsharamē naxikī?” Jesús fani. Nāskaxō anā yoini: “Na fakishi takara keoyoamano mī ea iskafai: ‘Ēkai Jesús ōimisma,’ ixō mī ato yoi tres fakī,” Jesús fani.

**Jesús fai keskara. Aõnoax nõ
Nioski nokotiro**

14 ¹Anã Jesús ato yoini: “Èfe fakefãfe, mãto õiti fekaxtefayamakãfe. Nios chanĩmara fata, eari chanĩmara fakãfe. ²Èfe Epa ika ano pexe ichapa sharakõifo. È mato itipinĩshara faxõikai. Askarayamakẽ è mato yoikerana. ³È kaxõ è mato itipinĩshara faxõikai. Afianã oxõ è mato ifiyoxii, a è ika ari mato iyoxiki ari mã efe ìpaxanõ. ⁴Mã mã fai tãpiaki a è kai ari,” ato faito, ⁵Tomás kemani: “Ifo, nõkai a mã kai ari tãpiama, afeskaxõ nõ fai tãpitiroma,” faito, ⁶Jesús kemani: “Èfi nõ fai keskarakai. Èfi chanĩmismaki. Eõnoax yorafo nĩpaxatirofoki. Tsoakai èfe Epa ika ano nokotiro. Eõnoax fisti èfe Epa ari nokotirofo.”

⁷“Ea tãpikõixõ èfe Epari mã tãpikõitiro. Akka iskaratĩa mã èfe Epa tãpikõikai. Nã mã ea õiai keskari mã èfe Epa mã õi,” ato Jesús faito, ⁸Felipe kemani: “Ifo, noko Epa Nios õimafe. Mĩ noko Epa Nios õimanaino nõ inimakõitiro,” faito, ⁹Jesús kemani: “Felipe, afetiakai è mato fe imisma. ¿Afeskakĩ mã ea tãpiyomismamẽ? Ea õikĩ èfe Epari mã mã õi. ¿Afeskakĩ: ‘Ea Epa õimafe,’ mã ea faimẽ? ¹⁰Èfi èfe Epa fe fisti keskarakõiki. ¿Nã mã chanĩmara faimamẽ? A è mato yoiai ãa è mato yoima èfe Epaõnoa è mato yoi. Epa Niospa nõ apaiyai keskara ea famai efe imis. ¹¹È mato yoi èfe Epa efe rafea èri èfe Epa fe rafemiski. Nãskakẽ ea chanĩmara fakãfe. Nã tsõa atiroma keskarafori è famis nõ õixõ ea chanĩmara fakãfe.

¹²“Chanĩmakõi è mato yoi. Nã ea chanĩmara faxõ nõ è akai keskari faxii. Èfe Epa ari kaxõ a è aka keskaramaroko finõmainifofã axikani. ¹³Afara èfe aneõxõ èfe Epa mã yõkaito è mato

axoxii, eõxõ Epa Nios sharara fanõfo. ¹⁴Afara fetsa èfe aneõxõ mã Epa Nios yõkaito è mato axotiro,” ixõ Jesús ato yoini.

**“Epa Nios ãfe Yõshi Shara è matoki
nĩchixii,” Jesús ato fani.**

¹⁵Anã Jesús ato yoini iskafakĩ: “Ea noikõikĩ nõ è mato yoiai keskai ikãfe. ¹⁶È Epa Nios mato kifixoni mato fetsa nĩchixonõ, nãato mãto õiti fepeaxoyonõ. Nã Niospa Yõshi Shara, nãfi chanĩmismaki. Mato fe ipanaka. ¹⁷A nikayamaifãfe õitirofoma. Askatari tãpitirofoma. Akka mãfi mã mã tãpimiski mato femãi ikẽ. Nãskatari mãto shinã mẽra mato fe ika.

¹⁸“Akka êkai mato fe ikima. Askafixõ è mato potaima. È matoki anã oxii. ¹⁹È anã nono ikima. A ea Ifofaifãfema anã ea õikanima. Akka mã ea õixii, è niano. Nãskakẽ mãri efe nĩpanaka. ²⁰Naax è otoaito mã ea tãpitiro emãi Epa Nios fe nĩpanakakẽ. Nãskarifiã mã efe ixii. Èri è mato fe ixii. ²¹Nãskakẽ è mato yoiaito mã ea nikakõixõ mã ea fãsi noi. Ea noixori èfe Epari mã noi. Askatari èri è mato noi. Nã è shinãi keskara è mato tãpimani,” ixõ Jesús ato yoini.

²²Nãskaito Judas fetsa, Judas Iscariotema yõkani: “Ifo, ¿afeskakĩ a mã Ifofaifoma mã ato tãpimatama noko fisti mã tãpimanimẽ?” ixõ yõkaito, ²³Jesús kemani: “Ea noikakĩ nõ è mato yoiai keskara ea nikakõitirofo. Èfe Epa ato noiaino èri ato noi. Nãskax nõ ato fe rafetiro. ²⁴Ea noiyamakaxokai è yoia keskara ea nikakanima. Na meka mã nikai èfe mekama, èfe Èpa meka è mato yoi. Nã ea nĩchinito ãfe meka.

²⁵“Mato fe iyoxõ è mato yoioyofafãina. ²⁶Nãskaxõ Epa Niospa ãfe Yõshi Shara matoki nĩchi eõxõ mato fe ixõ mãto õiti mato inimamasharaxonõ. Keyokõi mato tãpimani. Nã è mato yoia keskara mato shinãmani.

²⁷“Ē mato makinoax kakī ē mato ōiti fepeaxosharafāinikai. Akka nā ea nikaifāfema mato ōiti fepeaxotirofoma, ē fistichi ē mato axotiro. Nāskakē shināchakayamakāfe. Rateyamakāfe. ²⁸Ē mato yoiaito mā mā nikai ē mato makinoax kaikai. Askafiax ē anā matoki oxii. Ea noikōiax mā ekeki inimatiro ēmāi ēfe Epa ari kaino, ēfe Epamāi ea finōkōikē. ²⁹Nā ē mato rama yoiai keskaito mā ea chanimara fatiro. Mē mato yoi a ixiai mā ōixō mā ea chanimara fanō.

³⁰“Ē mato mēxotaima yoipaiiaino nā yōshi chakafāfe āto xanīfo Satanās chaka ekeki oi. Askafixō ea afeska fatiroma. ³¹Akka ē Epa Nios fāsi noikōi. Nāskakē nā ea yoiai keskai ē akōini. Nāskaxō keyokōichi ea tāpikani ē fāsi aō noiaito. Fininīfōfākāfe. Nonoax nō kanō,” ato fani.

Jesúsfi fana āfe kaya keskaraki. Akka nā fana pōya keskarafō a Ifofamisfo

15 ¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ēfi uva āfe kaya keskarakōiki. Akka ēfe Epa nā uva āfe ifo keskara. ²Akka mā na uva āfe pōya keskarafō. Nā uva pōya fetsa fimiyamaito āfe ifāfe mextetiro potaxikī. Akka nā uva āfe pōya fimiyafō nā āfe teshpa mīshiti ifāfe xatetiro. Nāskax uva pōya sharayakōi itiro fimi sharaya ixikī. ³Nāskarifiakī mā ēfe meka nikaxō mā māto chaka mā potax mā isharaxii. ⁴Emakinoax paxkayamakāfe. Efe rafekāfe, nā ē mato fe ika keskariai. Akka uva pōya fisti fimitiroma āfe kayamaisax. Nāskarifiakī mā efe rafexoma nā ē mato amapaiyai keskara mā atiroma.

⁵“Ēfi nā uva āfe kaya keskarakī. Akka mā na uva āfe pōyafō keskara. Akka nā efe rafekōiai ēri afe rafekōiaino ea keskarakōiri itiro. Ē mato fe ikamano mā afaa afeskatiro. ⁶Uva āfe pōya

chaka fimimais nō mextexō potatiro. Nāskaxō mā xinī tsasifaano nō ichafaxō nō kofatiro. Nāskarifiāi nā efe rafekaspaifo nāfo chiifā mēra fokani.

⁷“Akka mā efe rafekōixō ēfe meka mā nikakī māto ōiti mēraxō mā shinākī mā afarashta fapaikī ēfe Epa Nios mā kīfiāito mato axōi. ⁸A ē mato amapaiyai keskara mā akī nāskax eōxō tāpimis mā iki. Mā askafaito ōikakī Epa Nios tāpitirofo Epa Niosmāi fāsi finakōikē. ⁹⁻¹⁰A Epa Niospa noikōiai keskafakī ēri mato noikōi. Epa Niospa ea yoiai keskara ē afafāini. Akka ē afe imiskē ea noifafāini. Nāskafakīri nā ē mato yoiaito mā atiro māmāi efe ixō. Nāskakē ē mato noifafāini.

¹¹“Anori ē mato yoi ē inimai. Nāskarifiāi māri mā inimanō. Ē mato yoiaito mā anori akī mā tāpitiro ē mato noiaino. ¹²Iskafakī ē mato yoi: Ē mato noiai keskai māri noinākāfe. ¹³Nō fetsafo fe rafekōiax nō aō noikōiax nō aōnoax natiro. A mā nakī noiai keskarakōi tsōa finōtiroma. ¹⁴Ē mato yoiai keskara aki mā efe rafemis mā itiro. ¹⁵Akka a mato fe rafea mā tāpimatiro a mā shināi keskara. Nā ēfe Epa ea yoimis keskara ē matori tāpimani māmāi efe rafeano. Nāskakē ea yonoxomisfōra ē anā mato faima. Efe rafeafōra ē mato faxii. ¹⁶Mā ea ifiyamafiaino ē mato ifini ea keskara mā inō mātoxō fetsafāferi ea chanimara fanōfo. Nāfāfe ea Ifofapanakafo efe ipaxakakī. Nāskaifono mā afarashta ēfe Epa Nios ēfe aneōxō mā yōkaito mato axosharaxii. ¹⁷Nā ē mato yoiai keskai noinākāfe,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús Ifofamisfo ato noikaspakani

¹⁸Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Anā ē mato yoi mato noikaspayokanima. Akka ea noikaspayokani. Mato iskaratīa noikaspafiaifono mā tāpitiro taefakī ea

noikaspakani. ¹⁹A ea Ifofaafoma fe mā ato fe rafeaito mato noikeranafo. Aa ranā noināifo keskari fakī matori noikeranafo. Akka mākai ato keskarama. Ē mato ifini a ea Ifofaifoma keskara mā inōma. Akka nā ea Ifofaafāfema mato noikaspakani. ²⁰Nā ē mato yoiai keskara shinākāfe. Ē mato yoi iskafakī a yonoxomistokai āfe ifo finōtiroma. Akka ea omiskōimakani matori omiskōimaxikani. Akka a ē ato tāpimana nikakaxō matori nikaxikani mā ato yoiaito. ²¹Akka mā ea Ifofaito, nā ea amisfo keskafakakī matori askafaxikani. Akka a ea nīchini tsōa tāpiama. Nāskaxō mato chakafaxikani.

²²“Ē atoki oyamaxō Niospa meka ē ato yoyamaito tsōa tāpikeranafoma. Akka Niospa meka pishta tsōa nikayomisma afara chakafamisfo. Nāskax āto chaka atoō neama. Nāskafiaifono Niospa meka ē ato yoixiki ē oni. Nāskakē tsōa iskaratīa iskatiroma: ‘Tsōa ea Niospa meka yoiama.’ Askatari: ‘Ē afaa chakafamisma,’ itirofoma. Mā nikafikatsaxakakī āto chaka xateafoma. Nāskax āto chaka atoō nea. ²³Ea noikaspayanā ēfe Epari noikaspakani. ²⁴Niosxō tsōa atiroma keskara ē ato ispamis. Askafikaxokai tsōa āto chaka xateafoma. Tsōa atiroma keskara ē faito ōifikakī ea nikakanima. Nāskax shara ikanima. Akka ē afarafo shara fayamaito ea tāpikeranafoma. Nāskax ato chaka atoō nekeranama. Akka ē afarafo shara faito mā ōifikaxō ea noikaspayanā ēfe Epari noikaspakani. ²⁵A Niospa meka yoikī kirika kenenifo nē askakōi. Niospa meka yoikī eōnoa kirika kenenifo iskafakakī: ‘Ē afara chakafayamafiakē ea noikaspakani,’ ixō eōnoa yoikī kirika kenenifo.

²⁶“Matori noikaspafono ēfe Epa Nios arixō āfe Yōshi Shara ē matoki nīchixii. Nāato mato ōiti fepeaxosharanō. Nāfi

chanīmākōikī eōnoa mato yoixii. ²⁷Ē yorafo Niospa meka ato yoikī taefani. Nāskax mā efe imiski. Nāskarifiakī māri eōnoa tāpixō mā ato yoitiro.

16 ¹“A mā omiskōixiai ē mato yoyoni mā iskakī shinānōma: ‘¿Afeskai Jesús ēfe Ifo fiano ē omiskōimē?’ ixō mā anori shinākī mā ea potapaixii, anākai mā ea chanimara faxima. ²Tāpikāfe. Māto kaifāfe nā ea Ifofaafāfema mato potaxikani mā anā āto ichanāti pexe mēra ikinōma. Ē mato yoikōi anā shināsharakanima. Fakirira shinākani iskakakī: ‘Nā Niospa apaiyai keskara nō faxōi. Nā Jesús Ifofafo nō retei,’ ixō anori shinākani. ³Ēfe Epa tāpiafoma eari tāpiafoma. Nāskakaxō mato chakafaxikani. ⁴Akka nā mā ea Ifofakī taefanitiā mā omiskōixii ē mato famisma, ē mato fe ifiaxokai ē mato afaa yoimisma. Akka iskaratīa ē mato yoi. Nāskakē mā mato omiskōimanaifono mā shināxii nā ē mato yoimis keskara,” Jesús ato fani.

Niospa Yōshi Sharapa noko shināmatiro

⁵Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ēfe Epa ea nīchini. Iskaratīa ē anā akiki kai. Akka mā, ‘¿Faki mī kaimē?’ mā ea faima. ⁶Ē mato yoiaino mā shināmitsai. ⁷Ē mato yoikōi, ē mato makinoax kaano mā shara ixii. Akka ē mato makinoax kayamaino Niospa Yōshi Shara matoki oima. Nāskakē māto ōiti mato fepeaxoyoima. Nāskafiano ē mato makinoax kaxō ēfe Yōshi Shara ē matoki nīchixii. ⁸Nā ēfe Yōshi Sharapa nai mēranoax oxō a ea Ifofaafoma ato yoixii iskafakī: ‘Mā mā afarafo chakafamiski,’ ato faxii. Nāskatari a Niospa fichipaiyai ato tāpimaxii. Nāskaxō a Nios Ifofaafoma ato yoixii iskafakī: ‘Mā mā afarafo chakafamiski, nāskakē mā omiskōi,’ ato faxii. ⁹Nā ea Ifofaitoma afara chaka shināi. Nāskakē

ēfe Yōshi Sharapa a afara chakafamis ispayoxii. ¹⁰Ēfi nā ēfe Epa ea amapaiyai keskara ē amiski. Nāskax ēfe Epa ari ē kai anā ea ōinōfoma. Nāri Niospa Yōshi Sharapa ato tāpimaniyoxii. ¹¹Nāskatari Niospa Satanás omiskōimaniyoxiai Niospa āfe Yōshi Sharapa ato tāpimaniyoxii, nā Satanás āto xanīfo.

¹²“Ē mato meka ichapa yoipaiiaitokai mā tāpitiroma. ¹³Nāskafikē Niospa Yōshi Shara matoki oxō a Niospa āfe meka chanīmakōi mato tāpimaxii. Nāfi chanīmisma. Akka āfe meka mato yoitama nā ēfe Epa shināmanai anori mato tāpimaniyoi. Nā afarafo afeskara ixiai mato tāpimaniyoi. ¹⁴Nāato eōnoa yoisharakōixii. Nāskakē nā ē mato yoimis keskara Niospa Yōshi Sharapa mato tāpimaxii. ¹⁵Nā ēfe Epanāfori ēfenāfori. Nāskakē nā ē yoiai keskara ēfe Epa āfe Yōshi Sharapa mato tāpimaxii,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús aōxō tāpimisfo shināmitsafikanax chipo inimaxikani

¹⁶Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka ēkai anā mato fe nono samarakaima. Mē ēfe Epa ari kai. Nāskakē mā ea ōiyoima. Nāskafiax anā ē samamashta oaito mā ea ōixii,” aōxō tāpimisfo Jesús ato fani.

¹⁷⁻¹⁸Ato askafaito nikakani yoinānifo: “¿Afeskakī, ‘Ēfe Epa ari kaito mā anā ea ōiyoima,’ noko faimē? ‘Afianā ē oaito mā ea ōixii,’ noko fai. Na noko yoiai keskarakai nō tāpiama,” ikanax yoinānifo.

¹⁹Nāskakaxō yōkapaiyaiāfāfe Jesús ato tāpini. “¿Na ē mato yoiai keskara mā tāpiamax mā yoinōnāimē?” ato fani.

²⁰“Ē mato xafakīa yoinō. Mē omiskōiaino a ea Ifofaafoma fāsi inimakani. Akka māfi ea shināi mā oiiai. Mā ea shināi oiafiāx chipo mā ekeki inimaxii. ²¹Akka mā kēro fake kākī pae metiro. Nāskax mā fake kāixō anā pae

metiroma māmāi āfe fake kāiax. Nāskax inimasharakōitiro māmāi āfe fake kāisharax. ²²Nāskarīfia ē mato makinoax kaino mā oiiai omiskōixii. Nāskax ē anā chipo matoki oaino mā inimakōixii. Tsōakai mato xatematiroma mā ekeki inimaito.

²³“Ē naax ē otoax ē anā mato fe iyamaino mā anā afara mā ea yōkatiro. Akka ēfe aneōxō mā Epa Nios yōkatiro. Afarashta ēfe aneōxō mā Epa Nios yōkaito mato axoxii. ²⁴Ēfe aneōxokai ēfe Epa mā yōkayomisma. Akka ē naax otokē nāskakē ēfe aneōxō ēfe Epa mā yōkatiro. Mā yōkaito ēfe Epa mato ināxii. Mato ināino mā fāsi inimakōixii,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús keyokōi finōa

²⁵Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato meka fetsafaxō yoiaito mā tāpiyomisma. Ēkairoko xafakīa mato yoiaito mā tāpianā. Akka iskaratīa xafakīa ē mato yoi Epa Niosnoa mā tāpinō. ²⁶⁻²⁷Nāskaxō mā ea noi. Ēmāi Nios ariax matoki onikē mā mā ea chanīmara faa. Nāskakē Epa Niospa matori noikōi. Akka, ‘Ē mato makinoax kakī anā ē mato Epa Nios kīfixoni,’ ē mato faima. Mā mā yōkaxii ēfe aneōxō. ²⁸Ē Epa ariax nono mai ano oni. Nāskakē iskaratīa nono mai anoax ēfe Epa ari ē kai,” ixō ato Jesús yoini.

²⁹Ato askafaino aōxō tāpimisfāfe kemanifo: “Aicho, iskaratīa xafakīakōi mī noko yoikai. A mī noko taefakī yoiaito nō tāpiyoitama. Anā meka fetsafaxō mī noko yoima. ³⁰Iskaratīa mā nō tāpia keyokōi mī tāpikōia. Nō mia yōkapaiyaito mī noko tāpitiro. Nāskakē mī Nios ariax onikē nō mia chanīmara fai,” ixō yoiaifāfe ³¹Jesús anā ato kemani: “¿Chanīmamē mā mā ea chanīmara faimē?” ato fani. ³²Nāskaxō anā ato yoini: “Chipo mā emakinoax mā

paxkakāinikai. Mā fakirira kai. Chanīma, iskaratīa mā emakinoax mā fakirira kai. Tsoakai efe nēteima. Mā askafaiainokai eres ē nēteima. Ēfe Epa fe ē nētei. ³³Nā ē mato yoi mātō ōiti shara inō. Akka nā ea chanīmara faafoma fe mā nono nāmā nētei. Nāskakē mato omiskōimafiaifono shināchakayamakāfe. Ē Satanás yafi nā ea chanīmara faafomafo ē ato finōkōia. Nāskakē ē mato kexesharatiro,” Jesús ato fani.

Aóxō tāpimisfo Jesús Epa Nios ato kifixoni

17 ¹Nāskata Jesús nai foisnīfofā Apa yoini: “Epa, iskaratīa ē naano ato tāpimafe ē mī Fakekōiki. Mī ato tāpimanaino ēri ato tāpimatiro mī fāsi sharakōi. ²Mī ea nīchini ē āto xanīfo inō. Nāskaxō mī ea ato ināni ē ato imasharapakexanō. ³Meres fisti mī Nioskōi. Akka ēfi Jesucristo nā mīa nīchini. Nā noko tāpiafo nāfo nipanakafo.

⁴“Ē nono mai anoxō afarafo ē ato ispa, mīmāi sharafinakōikē. Nā mīa yoiyai keskara mē aka. ⁵Nō mai onifamatai ē mia keskara xanīfo shara iyopaoni. Nāskakē iskaratīa ē mefe xanīfo inō ea xanīfo imafe a ē ipaoni keskara.

⁶“Nono mai anoa yorafo mī ea ato minini ē ato tāpimanō mī afe keskaramāki. Nā mīnāfofiano mī ea ato minini. Mī meka nikakōinifio. ⁷A mī ea yoia keskara ē ato yoisim. Nāfo mā tāpikōiafo. ⁸A mīa yoiyai keskara ē ato yoiatio ea chanīmara fakōikani. A ē mia ariax oniri mā tāpiafo. Chanīmara fakani a ea mīa nīchini.

⁹“Ē mia ato kīfixōfafāini. Akka a ea chanīmara faafoma ē mia ato kīfixonima. Nā ea mī ato mininiōxō ē mia kīfixōfafāini. Ē mia ato kīfixōfafāini nāfomāi mīnāfokē. ¹⁰Akka nā ēfenāfori mīnāki. Nā mīnāfori ēfenā. Nāskaxō nā

ea chanīmara faafoōxō fetsafāferi tāpitirofo ē sharakē.

¹¹“Ēkai anā na mai ano ikima. Ē mikiki kai. Akka nā mia Ifofaafofi nono na mai ano nētekani. Epa, mī fāsi sharaki. Ato kexesharafe. Mī aneōxō ato kexesharafe. Nā mī ea ināni tii ato kexesharafe. Akka nōfi fisti keskarakai. Nāfori nofe fisti keskara inōfo. ¹²Ē ato fe iyoxō ē ato kexeshara. Mīoxō ē ato kexeshara, ē fato fenoama. Akka nā Satanás āfe fake fisti ē fenoa. Nā mī meka yoiikī kirika keneyonifo keskarak nā fisti mā fenoa.

¹³“Iskaratīa ē mia ari kai. Ē kayoxoma ē ato yoiyoi nā ē ikai keskariai akairi inimakōinōfo. ¹⁴Nā mī yoiyai keskara mē ato tāpimani. A mia chanīmara faafāfema ato noikaspakani, miamāi Ifofaafono. Nāskakē ato noikaspakani. Nāskakēri ērikai ato keskarama. Akka eari noikaspakani.

¹⁵“Akka ē mia yoima na mai anoa mī ato ifinō. Akka ē mia yoi na mai anoa mī ato kexesharanō Satanás chakata ato afeska fanōma. ¹⁶Nā mia Ifofaafō a mia chanīmara faafomafo fe, ato fe rafetirofoma. Ērikai ē ato fe rafetiroma. ¹⁷Mī meka chanīmakōi. Mī mekapa ato sharafafe mia keskara shara inōfo. ¹⁸Ea mī mai ano nīchini ē mī meka ato yoinō. Nāskarifakī ē yorafo nīchi mī meka shara ato yoitanōfo. ¹⁹Mīa ea yoia keskara ē akaino nāfāferi askari fanōfo.

²⁰⁻²¹“Ēkai ato fistiōxō kīfixōfafāinima. Nā ea Ifofaafāfe ato yoiailfono nikakaxō ea Ifofaxikani. Nāskakē ē mia ato kīfixōfafāini nā nō shināi keskara fisti shinānōfo. Mī efe imis keskai nāfori nofe inōfo. Nō ato fe tanaima niaito ōikakī a ea chanīmara faafāfema akairi chanīmara fanōfo mī ea nīchini. ²²Mī efe imis keskai ēri ato fe imiski. Nā nō shināi keskarafo akairi shinānōfo. ²³Mī efe ika keskarakai ēri ato fe ikaki. Akka

nā mī shināi keskarafō nōri shinātiro. Mī ōiti keskara nō itiro. Akka mī ea atoki nīchini. Nā mī ea noiai keskari fakī nāfori mī ato noikōi. Mī askafaino nā ea chanīmara faafāfema tāpitirofo.

²⁴“Epa, nā yorafo mī ea inafo efe inōfo mī ika anoa mia keskara shara ea ōinōfo. Mī mai onifayoxoma mī ea noiyoapaoni. ²⁵Epa, mī fāsi sharakōi. Nā ea chanīmara faafāfemakai mia tāpiafoma. Akka ē mia tāpikōia. Mī ea nīchini nā efe ikafāfe mā tāpiafo. ²⁶Mī afe keskaramāki mē mia ato tāpimamis nā mī ea noiai keskari fakī, nāfāferi fetsafo noikōinōfo ē ato fe ikano. Askatari ē ato ōimafafāini,” ixō Jesús Apa kifini.

Jesús achinifo

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 ¹Nāskata mā Apa kīfikī nishpata aōxō tāpimisfo fe fakishi Jesús kani, xexa Cedrón pishta pokefaini. Nāno ifi fanafāfe āfe anefo olivos ini. Olivos mēra ikitoshinifo. ²Judaspa ato Jesús achimani kakī tāpini faki Jesús kaamāki, Olivos anomāi aōxō tāpimisfo Jesús ato iyomiskē. ³Nānori Judaspa sorarofō iyonī Jesús achinōfo. Nā ato Nios kīfixomis xanīfofofāfe askatari fariseofāferi Nios kīfiti pexefā kexemisfo nīchinifo Judas fe fōtanōfo. Chiifoya kenofoya koshatifoya ashifoya fonifo. ⁴Mā achifofāifono Jesús ato tāpini. Mā nokoafono ato yōkani: “¿Mā tsoa fenaimē?” ato faito, ⁵“Nō Jesús Nazarete anoa nō fenai,” faifāfe, ato kemani: “Ēkīa, nono ē ika,” ato fani. Ato askafaino nā Jesús ato achimanai Judasri nāno ato fe ini. ⁶“Ē nono ikaki,” Jesús ato faino, chetekiri ifiakekafāpakei fetsenifo. ⁷Nāskaxō Jesús anā ato yōkani: “¿Tsoa mā fenaimē?” Jesús ato faino, “Nō Jesús Nazarete anoa nō fenai,” faifāfe ⁸anā

ato yoini: “Ēkīa nā mā ea fenai ē mato faa,” ato fani. Nāskaxō ato yoini: “Mā ea fenamākai na eōxō tāpimisfo ato nīchikāfe fotanōfo,” ato fani.

⁹Nā Jesúsnoa yoikī kirika keneyonifo iskafakī: “A mīa ea minia fato fisti fenoima,” ixō kirika kenenifo. Nāskaxō nā kirika kenenifo keskarakōi Jesús Apa Nios kīfini. ¹⁰Nāskaino Pedro āfe keno tsekani, āfe keno Tsiostamexō. Mā āfe keno fixō nā ato Nios kīfixomisto āfe xanīfāfe yonomati paxteni. Nā xanīfāfe āfe yonomati āfe ane Malco ini. Nā Pedro paxteni. ¹¹Pedro askafaito ōikī, “Mī keno fafe,” Jesús Pedro fani. “¿Mī shināimamē? Ēfe Epa ea afara kechoki inā ē ayai,” ayatiki keparanākī Jesús Pedro yoini. “Nā ēfe Epa Niospa apaiyai keskara ē akikai,” ixō Jesús yoipaini.

Jesús Anás ano iyonifo

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹²Sorarofāfe āfe xanīfo feta a Nios kīfiti pexefā kexemisfo feta osinākaxō Jesús achikaxō metexkere anifo.

¹³Metexkere akaxō Anás pexe ano iyonifo. Nā Anás Caifás āfe rayos ini. Nā Caifás Nios ato kīfixomis xanīfokōi ini.

¹⁴Nā Caifás āfe kaifo israelifo yoini: “Feronāfake fisti yorafoōnoax naa, sharaki,” ato fani.

“Ē Jesús ōimisma,” Pedro ini

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵Askata Jesús iyoaifono Pedro fe a Jesúsxō tāpimis fetsa ato acho fonifo. Mā pexe ano nokoano nā Jesúsxō tāpimis fetsa xanīfāfe mā ōimis ini. Nā Jesús fe ikikaini.

¹⁶Akka Pedro kāiti ano nēteni, ikinima. Akka nā Jesúsxō tāpimis fetsa ikikaini. Nāato xomaya a kāiti kexea yoini Pedrori ikimanō. ¹⁷Mā Pedro ikiano nā kāiti kexemis xomayato yōkani: “¿Mīri mī Jesús āfe inamē?” faito, “Maa, ēkai Jesús āfe inama,” Pedro fani.

¹⁸Mā fakishano matsinākōikanax chii ketefaax keyokōi chii yoonifo matsi meyamaxikakī. Nā xanīfofo āto yonoxomisfo fe a Nios kīfiti pexefā kexemisfāfe chii ketefaax yoonifo. Pedrori ato fe yooni.

Judeofāfe xanīfāfe Jesús yōkani

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹Nāskata ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfāfe Jesús yōkani iskafakī: “¿Fatofomē a mīōxō tāpimisfo? ¿Afaa mī ato yoimismē?” faito, ²⁰“Ēkai one ato yoiama. Keyokōichi ea nikanōfo ē ato yoimis. Ē māto ichanāti pexe mērañoa yafi a māto Nios kīfiti pexefā mērañoa ē ato yoimis. Ēkai ēfe meka ē onemisma. ²¹¿Afeskakī mī ea yōkaimē? Ea yōkakima a ea nikamisfo yōkafe. A ē ato yoimis tāpiafoki,” Jesús faito, ²²a Nios kīfiti pexefā kexemisto afe ketaxamei niato fepasyanā yoini: “¿Afeskakī nōko xanīfo mī anori yoimē?” faito, ²³Jesús anā kemani: “Afaa chaka ē yoimē ea yoife. Akka ē afaa chaka yoiama ¿afeskakī mī ea fepasimē?” Jesús fani.

²⁴Askafaito nikakī Anás āfe rayos Caifás ano Jesús nīchini metexkere axō. Nā Caifás ato Nios kīfixomis āto xanīfokōi ini.

Pedro anā ato yoini: “Ēkai Jesús oimisma,” ato fani

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵Nānoax Pedro ato fe chīi yooni. ato fe yooaito afianā Pedro yōkanifo: “Mīfi nā Jesús āfe ina fetsakī,” faifāfe, “Maa, ēkai nā Jesús āfe inama,” ato fani.

²⁶Ato askafaino nā paxteato afe yōra yōkani: “¿Ē mia oiamamē? Akka ē mia oia. Nā fanafo mapoa mērañoa Jesús yafi ē mia oia,” nā paxteato afe yōra Pedro fani. ²⁷“Maa. Ēkaima,” Pedro faino takara keoinākfani.

Pilato ano Jesús iyonifo

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸Nāskano fakishpari judeofāfe Caifás āfe pexe anoxō Pilato xanīfo ano Jesús iyonifo. Nā judeofo Pilato āfe pexe mēra ikitiroma inifo. Pilatokairoko judeokē a mēra ikipanāfāfe. “Nō Pilato āfe pexe mēra ikiax nō chakanatiro,” ikanax, ikikaspanifo. Nā judeofo a judeofoma fe rafexō Pascua fistatia pitirofoma ipaonifo. Nāskara feyafamisfo ipaonifo. Nāskakē Pilato āfe pexe mēra ikikaspanifo. ²⁹Nāskaifono pexe kachiori kāinākfā Pilato ato yōkani: “¿Afaa chakafakē na feronāfake mā ea ano efeamē?” ato faito, ³⁰“Afaa chakafayamakekai nō mikiki efekeranama,” faifāfe, ³¹ato Pilato yoini: “Iyotakāfe. Māto xinifāfe yoini keskakakī omiskōimaxikakī. Nā keskara mā feyafamiski. Afaa chakafamāki mā akāfe,” ato Pilato faito, judeofāfe kemanifo: “Akka māto xanīfofōfāfe yoinifo nō tsoa retakī mastatiroma,” fanifo.

³²Jesús aōxō tāpimisfo taeyoi yoini keskakakī nāskakōi fanifo ifi cruz ikaki mastakakī.

³³Nāskano Pilato āfe pexe mēra Jesús ikimani yōkaxiki. Mā ikimaxō yōkani: “¿Mīmē judeofāfe āto xanīfo?” Pilato faito, ³⁴Jesús kemani: “¿Mī ea shināimē ē judeofāfe xanīfo mia yoiāforaka?” Jesús faito, ³⁵anā Pilato kemani: “¿Mī shināmē ē judeofo? Ē judeoma. Akka mī kaifo feta mī xanīfofōfāfe mia ekeki efeafō ē mia omiskōimanō. ¿Mī afaa chakafakē mia ekeki efeafomē? Ea yoife,” Pilato faito, ³⁶Jesús kemani: “Ēkai na mai anoax xanīfoma. Ē nonoax xanīfokē a ea ifofaafāfe yorafo setekerañoa ea achiyamanōfo. Akka ēkai na yorafāfe āto mai anoax ē āto xanīfoma,” Jesús faito, ³⁷Pilato kemani:

“¿Akka mī xanīfo rakikīa?” faito, “Nā ea mīa yoi ai keskarakīa ē xanīfo. Nāskakē ē yōra fakekōi kāini meka chanīmakōi ato yoi xikī. A meka chanīmakōi fisti nikapaiyai fāfe nā fāfe ea nikamisfo,” Jesús faito, ³⁸“¿Afaamē a meka chanīmakōi?” Pilato fani.

Pilato ato yoini Jesús retenōfo

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Askafata Pilato pexe kachiori kāinākafani. Kāinākafaxō judeofo yoini: “Ē na feronāfake yōkakī ē kai aōnoa afaa chaka nikama,” ato fani. ³⁹“Iskaratīa na Pascua fistatīa ē yora fisti karaxa mērañoa ē mato kāimaxomis, nāskaramāi māto feyafamiskē. ¿Akka ē māto xanīfo ē mato kāimaxotiromē katanō?” ato faino, ⁴⁰fāsikōi mekainīfōfānifo: “¡Jesús tsekakima! ¡Barrabás noko kāimaxōfe!” fanifo. Nā Barrabás yometso ini.

19 ¹Nāskaxō Pilato ato yoiano Jesús iyonifo sorarofāfe koshatinī koshaxikakī. ²Askano sorarofāfe moxa chainipafō maiti fakaxō maimanifo. Akiki kaxepaiyanā nāskatari tari ōshi nana safemanifo. ³Nāskax akiki kaxepai kakī iskafanifo: “Aicho. Mīfi judeofāfe āto xanīfoki. Mī mēxotaima nipanakaki,” iyanā fepasketsanifo.

⁴⁻⁵Askafafono Pilato Jesús pexe xaki mērañoa kāimani ōinōfo. Jesús tari ōshi nana safeax kāikaini, moxari maiti fakaxō maimanafono. Nāskaxō Pilato ato yoini: “Ōikapo na feronāfake kai afaa chakafaa ē nikama ē chakafapanā,” ato fani. ⁶Ato askafaito judeofāfe āto xanīfo yaxō a Nios kīfiti pexefā kexemisfāferi fāsikōi mekafanifo: “¡Mastafe! ¡Mastafe!” faifono, “Mā iyokaxō mastatakāfe. Ē kai aōnoa afaa chaka ē nikama ē chakafapanā,” Pilato ato fani. ⁷Ato askafaino judeofāfe kemanifo: “Akka na feronāfake noko

yoyimis: ‘Ēfi Niospa fakeki,’ noko famis. Akka nōko xinifāfe yoini: ‘Ē Niospa fakera ikai natiro,’ fanifo. Nāskakē na feronāfake nayamaima,” fanifo.

⁸Askafafāfe nikai Pilato ratekōini. ⁹Nāskaxō āfe pexe mēra Jesús anā iyonī. Iyoxō yōkani: “¿Fanīamē mī?” faino, Jesús kemanima. ¹⁰Pilato anā Jesús yoini: “¿Ea mīa kemaimamē? ¿Ea mīa tāpīamamē ē xanīfo? Ē mia kāimatiro, askayamai ē mia ato mastamatiro,” Pilato askafaino, ¹¹Jesús kemani: “Niospa mia xanīfo imayamainokai mī ea afeska fakeranama. Akka mī ea ato mastamanax mī chaka iki. Akka nā ea mikiki efea nā chakafinakōi iki mī ea reteano,” Jesús fani.

¹²Askafaito nikakī Pilato Jesús kāimapaini. Kāimapaiyaino nikakani fāsikōi judeofo mekainīfōfākata yoinifo: “Fatora fetsa xanīfo ipaikī nāato César xanīfo chakafai. Akka na Jesús xanīfo ipai. Akka mī Jesús kāimaxō mī anā nōko xanīfo César tanaima,” fanifo.

¹³Askafafāfe nikakī afianā Pilato Jesús pexe mērañoa kāimani. Nāskax Pilato a xanīfāfe tsaoti ano tsaoni. Nā xanīfāfe tsaoti pexe emāiti ini tokiri sapa kamakī āfe tsaotiki tsāoni. Nā tokiri hebreofāfe āto mekapa anemisfo Gabata fakakī. ¹⁴Mā Pascua fista ikaino xini keya Pilato tsaoxō ato yoini mā Jesús kāimaxō, “Nakīa ōikapo māto xanīfo,” ato fani. ¹⁵Ato askafaino fāsikōi mekainīfōfākata yoinifo: “¡Iyoxō mastatāfe ifi cruz ikikakīnoax nanō!” faifono, “¿Mā ōipaimē ē māto xanīfo mastanō?” ato Pilato faino, “César fisti nōko xanīfokōi. Anā ano nōko xanīfo fetsama,” judeofāfe āto xanīfōfāfe Pilato fanifo.

¹⁶Askafafono Pilato ato Jesús nīchixonī iyoxō mastatanōfo.

Jesús ifi cruz ikaki mastanifo

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷Nāskano sorarofāfe Jesús iyonifo. Iyoaifono āakōi ifi cruz ika Jesús iyaxō

foni. A mastai fo ano nokoni. A mastai fo nāno āfe ane ini: “Mapo Xao,” fanifo anekakī. Judeofāfe mekapa Gólgotara fapaonifo. ¹⁸Nāskata Jesús yafi yometso rafe mastanifo. Takai rafe yometso rafe mastanifo. Akka Jesús nēxpakīa anifo.

¹⁹Mā Jesús mastakaxō āfe mapo mānāori kenenōfo Pilato ato yoini. “Jesús Nazarete anoa judeofāfe āto xanīfokōi,” fanifo kene kakī. ²⁰Jerusalén ano yora fetsafo osiafo ichapakōifo inifo. Nānoxō Jesús Jerusalén chaimashtaxō mastai fo ini. Nānoxō Pilato meka fetsa fetsatapafo ato kenemani Jesús judeofāfe āto xanīfokē tāpinōfo. Judeofāfe āto meka keneta, griegofāfe āto meka keneta, romanōfāfe āto mekari kenenifo. ²¹Nāskax judeofāfe āto xanīfofo Pilato ano fonifo yoi fokani: “Jesús nōko xanīfoma. Nāskakē ato kenemayamafe iskafakī: ‘Jesús judeofāfe āto xanīfokōi,’ askara ato kenemayamafe. Akka, ‘Jesús yois, ‘Ē judeofāfe xanīfora” imis.’ Nānori mī ato kenematiro,” faifāfe, ²²Pilato ato yoini: “Nā ē ato kenemana keskara ē ato kenemani. Ēkai anā afaa fetsa ē ato kenematiroma,” Pilato ato fani.

²³Sorarofāfe Jesús mastai fonono āfe rapati fianifo. Nāskax paxkanāi fetsenifo Jesús āfe rapati soraro cuatropa Jesús rapati finifo. Nāskata nā āfe tari chainipari fianifo. ²⁴Nāskax yoinānifo: “Nā tari nō faxteimākai fetsakanāyamaxikī. Nāskara memashara nō finō,” inifo. Nāskax āfe tariya kaxenifo āto kaxetiya. “Na finōmanato Jesús āfe tari fii kiki,” inifo. Nānori Niospa meka yoikakī keneyonifo. A Jesús inōpokoai yoikakī keneyonifo. Iskafakī kenenifo: “Ēfe rapati paxkanāxikani. Askata ēfe tari chainipayari āto kaxetiya kaxexikani. Nā finōmanato ēfe tari fixii,” ixō kirika

keneyonifo. Nāskakē sorarofa Jesús āfe tariya kaxenifo.

²⁵Nāskano nā Jesús mastai fo ano chaimashta Jesús āfe afa nini. Āfe afa fetsari nāno nini. Nā Cleofaspa āfe āfinō María Magdalenanō nāno chaimashta ninifo. ²⁶Nā aōxō tāpimis fisti āfe yamakōi a Jesús noikōipaoni afa fe ketaxamei nikē Jesús ōini. Nāskaxō Jesús afa yoini: “Na feronāfakēfi mī fakeki,” fani. ²⁷Nāskata nā feronāfakēfi Jesús yoini: “Nafi mī efaki,” fani. Askafaino nikakī María āfe pexe ano iyoni kexesharaxikī.

Jesús nani

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸Jesúsnoa yoikī Niospa meka keneyonifo keskakōini. Mā Jesús tāpixō yoini: “Ē nōamāiki,” ato fani. ²⁹Ato askafaino fimi ene kacha ocha mefetiki tsaono nā mīxa fikaxō fimi ene kachaki momokaxō Jesús ayamapainifo tafa xatekī rōtati fakaxō. ³⁰Mā fimi kacha ayaxō Jesús yoini: “Keyokōi ēfe Ēpa ea yoia keskara mē aka,” ato fani. Ato yoita nāskax nai tepopakekafāni.

Soraronō Jesús āfe pishi nāmā chachini

³¹Mā Pascua fista ikaino Jesús yafi yometso rafe ifi cruz ikakīnoa judeofāfe ōikaspanifo. Nā fistaia ato pena tenetiia ini. Nāskax mā fista ikaino Pilato ano fonifo yoi fokani iskafakakī: “Mā penama nōko fista iki kiki. Nā Jesús yafi nā yometso rafe āto fitax xao tēkerisa nanōfo koshi nanōfo ato yoife. Mā penama nōko fista iki kiki nā ato mastai fo ano anā inōfoma nōko fistaia,” judeofāfe āto xanīfofōfāfe Pilato fanifo. ³²Nāskafaifono Pilato sorarofa yoini iskafakī: “Āto fitax xao ato tēkerisa fakāfe koshi nanōfo.” Ato askafaino fokaxō ōiafo yometso rafe naafoma inifo. Naafomano āto fitax xao ato

tākenifo nanōfo. ³³Akka Jesúski fokaxō ōiafo mā Jesús naa ōinifo. Nāskakē tsōa āfe fitax xao tēkenima. ³⁴Akka soraro fistichi āfe āshi āfe pishi nāmā chachiaino āfe imi fakaya siini.

³⁵Ēkīa Juan na kirika ē keneai nā ē ōimis keskara ē mato yoi na kirika kenekī mā chanīmara fanō. Ēfi chanīmakōi mato yoi.

³⁶Niospa meka yoimisto a Jesús inōpokoai yoikī kirika keneni iskafakī: “Āfe xaokai tsōa tēkexikanima,” ixō kirika keneyonifo.

³⁷Askatari, “A āfe pishi chachiaifono ōixinōfo,” a Niospa meka yoimisto nānorikōi kirika keneyoni.

Jesús makex kini mēra maifanifo

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸Nāskano José Arimatea ano ikax Pilato ano kani. Kaxō Jesús āfe yora yōkani: “Ifi cruz ikakīnoa ē Jesús fotomapai maifaxikī,” José faito, “Ātāfe,” Pilato fani. Nā José Jesús Ifofamis ini. Jesús Ifofaxō ato yoinima. Judeofāfe āto xanīfokoki mesekī ato yoinima. ³⁹Nicodemo feta José Jesús ifi cruz ikakīnoa fotomanifo maifaxikakī. Nā Nicodemo Jesúski fakishi kaxō yōkayoni. Nāato āfe pirofomā shara treinta kilo feni Jesús āfe yora raish axiki fena pisiyamanō. Fetsa āfe ane mīrra ini. Fētsa aneri áloes ini. Nā rafe osia ini. ⁴⁰Askano José feta Nicodemo sama oxo shara pirofomā raish axō aō rakonifo. Judeofāfe āto kaifo maifaxī askara feyafamisfo ini. ⁴¹Nā ifi shara mīshti mapoa anoxō chaimashtaxō Jesús mastanifo. Nānori mafa kini fena, tsoa a mēra maiyomisma ini. ⁴²Mā judeofāfe āto pena teneti chaimashta ikaino mā xini kaino Jesús maifanifo. Nāskakē nā mafa kini chaimashta nā mēra Jesús maifanifo.

Jesús otoni

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 ¹Nāskano nomīkonō fakishparikōi María Magdalena kani nā Jesús mafa kini mēra maia ano.

Kaxō ōia mā mafa kini fepekemea ini. Nā tokirinifā aō fepoitafo mā fepekemea ini. ²María ōifaini ichoni Pedro yafi nā Jesúsxō tāpimis fetsa nā Jesús āfe yamakōi chanifaikai kani. Ato yoini: “Nōko Ifāfe āfe yora kini mēranoa mā fakira oneafo nōkai tāpiama,” ato fani.

³Ato askafaino Pedro fe a Jesúsxō tāpimis fetsa ōifokani ichonifo. Mafa kini ano ōifokani. ⁴Nā fētsa Pedro xonōfaini rekē nokoikakī. Akka Pedro chipo nokotoshini. ⁵Rekē nokotoshixō a Jesús maia ano mafa kini mēra tēkepakekafā naisni. Ari naiskī ōia a aō rakoitafo sama mania ini. ⁶Nāskata Pedrori chipo nokotoshini. Nokoax mafa kini mēra ikikaini. Ikikaixō ōia aō rakoitafo mania ini. ⁷A aō mapoki marakoitafo nā fosoita ariri āfe sama mania ini chaimashta. ⁸Askaino a Pedro fe kaari kini mēra ikikaini. Ikikaikī ōia ano Jesúsma ini. Nāskaxō chanīmara fani. ⁹A Jesús otoxiai Niospa meka yoikī kirika kenenifo tsōa tāpiyonima. ¹⁰Nāskata mā ōita āto pexe ano fenifo.

Jesús María Magdalenaki nokoni

(Mr. 16.9-11)

¹¹Mā foaifono María kanima. Mafa kini kachiori niax María oiani. Oiayanā nāatori kini tēkepakekafā naiski ōini. ¹²Niospa āfe ājiri rafe rapati oxokōi safekanax tsaoafo ini Jesús rakaita ano. Nā fosoita ariri fetsa tsaoa, fetsari āfe tae ikita ariri tsaoa ini. ¹³Nāskaxō Niospa āfe ājiri rafeta yoini: “¿Afeskai mī oiaimē?” faifono, “Ēfe Ifāfe āfe yora mā fakira oneafo ē tāpiama,” ato fani.

¹⁴Nāskata María texkeakekafā ōia Jesús a kachiori niano tāpinima. ¹⁵Jesús María yōkani: “Kēromā, ¿afeskai mī oiaimē? ¿Mī tsoa fenaimē?” faito, María shināni: “Nā fanafo kexemisra,” fani. Nāskaxō María yōkani: “Mī ēfe Ifāfe āfe yora fanī mī faamē ea yoife, ē afianā

nono maifanō,” faito, ¹⁶Jesús: “María,” faito, foisnífofā María oia nā Jesús áfe fesokōi ini. Nāskaxō María judeo mekapa: “Rabonī,” fani. Rabonī fakī, “Noko tāpimamisto,” fani. ¹⁷Askafaino, “Ea ramāyamafe. Ēfe Epa ari ē kaamaki. Akka ea ramākima efe yorafo ea ato yoixotāfe, mā ēfe Epa Nios ari ē kaikai. Nā ēfe Epari māto Epakī. Nā ēfe Niosri māto Nioski, ato fatāfe,” fani. ¹⁸Askafaino María kaxō aōxō tāpimisfoki nokoxō ato yoini: “Mē nōko Ifo ē ōiaki,” ato fani. Nā áfe Ifāfe yoia keskara ato yoini.

Jesús aōxō tāpimisfoki nokoni

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹Nāskata nomīkonō mā xini kaino a aōxō tāpimisfāfe judeofoki mesekakī āto pexe fepti feponifo ichanākakī. Mā ichanāifono āto nēxpakīa Jesús nirisatani. Ato yoini: “Māto ōiti fepeakax inimasharakāfe,” ato fani. ²⁰Ato askafata a mifiki rāfomā mastaitafo áfe tsefe ato ispani. A áfe pishiki āshi chachitafori ato ispani. Ato ispaito ōikani āto Ifoki fāsi inimakōinifo.

²¹Afianā Jesús ato yoini: “Māto ōiti fepeakax inimasharakāfe. Nā ēfe Ēpa ea nīchini keskafakīri iskaratīa ē matori nīchikai,” ato fani. ²²Nāskaxō ato yoini: “Na ēfe Epa áfe Yōshi Shara fikāfe,” ixō atoki axfainākafa ato xoō ani. ²³Fatora fetsa mā āto chaka soaxonaino Niospari āto chaka soaxoxii. Mā ato chaka soaxoyamaino atō chaka nepakenaka,” ixō Jesús ato yoiax nāskax ato makinoax kani.

²⁴Ato Jesús yoiaainokai Tomás ato fe ano inima. Nā Tomásri Jesúsxō tāpimis ini. Áfe ane fetsa “Rafe Kāini” fapaonifo. ²⁵Tomás atoki oaino yoinifo: “Mā nōko Ifo nokoki oaito nō oia,” faifāfe Tomás ato yoini: “Ē áfe mifi natakino a rāfo

tsefefe ē meikerana a áfe pishi tseferi ē meikerana nāskaxō ē chanīmara fakerana. Akka ē áfe tsefefe ramākayamaxō a mā Jesús oia ē chanīmara faima,” ato Tomás fani.

Jesús aōxō tāpimisfoki anā nokorisatani

²⁶Nāskata ocho nia oxata Jesús aōxō tāpimisfo anā kene mēranoax ichanāfono Tomásri nāno ato fe ini. Pexe fepti fepokōiafono Jesús atoki nokorisatani. Anā ato yoini: “Māto ōiti fepeakax inimasharakāfe,” ato fani. ²⁷Nāskaxō Jesús Tomás yoini: “Ea mī mīfi ramāfe ēfe mifi nataki. Ēfe pishi nāmāri ea ramāfe. Anā ea chanīmara fakima, ea chanīmara fafe,” Jesús faito, ²⁸Tomás kemakī: “Mīfi ēfe Ifoki. Mifi ēfe Nioski,” faito, ²⁹“Ea mīa ōiki mī ea chanīmara fai,” fani. “Akka ea ōiyamafikakī ea chanīmara faifofi Epa Niospa ato shara faxii. Inimakōixikani,” Jesús fani.

Juan kírika keneni tāpinōfo

³⁰Akka afama mīshti tsōa atiroma keskafakī Jesús aōxō tāpimisfo ato ōimamis. Afara fetsafori Jesús aka ē afo mato kenexonama. ³¹Epa Niospa Jesús nīchini nōko Ifo inō. Nāfi Niospa Fakeki. Ē mato Jesúsnoa kenexoni mā chanīmara fanō. Chanīmara faax mā aōnoax Nios fe nīpaxanō.

Īamāfā kesemē Jesús aōxō tāpimisfoki nokoni

21 ¹Nāskano Jesús anā aōxō tāpimisfoki atoki nokoni. Īamāfā Tiberias kesemē nāno atoki nokoni. Ē mato yoinō afeskax Jesús onimāki.

²Pedro fe Tomás (nā Tomás “Rafe Naneni” fapaonifo), Natanael Caná anoa ini Galilea mai anoa, Zebedeo fake raferi ini, Jesús fe rafemis raferi ato fe

ichanānifo. ³Nāskaxō Pedro ato yoini: “Ē rinipa fii kaikai,” Pedro ato faino, “Nōri mefe kai,” fanifo. Nāskax fonifo kanōanāfānē nanefainifo. Fōkata rini potenifo nā rini fakishchāi potefikaxokai tsōa foe finifoma.

⁴Mā penaino Jesús ĩamāfā kesemē atoki nokorisatani. ĩamāfā kesemēxō aōxō tāpimisfāfe tsōa Jesús tāpinifoma. ⁵“ĴĒfe fakefāfe, mā foe fiamamē?” ato faino, “Nō fiama,” fanifo. ⁶Askafaifono ato yoini: “Māto pōya kayakai aōri māto rini potekāfe. Askafaxō mā fitiroki,” ato faino nikakakī nā ato yoiāi keskafanifo āto rini potekakī āto pōya kayakai aōri. Nāskaxō meafō mā foe kayakōi fia menifo. Ato kanōanāfā mēra nanepaikakī ranānifo. ⁷Nā Jesúsxō tāpimis fētsa nā Jesús āfe yamakōi ipaonito Pedro yoini iskafakī: “iNāfi nōko Ifoki!” fani. Askafaito nikai Pedro koshikōi āfe rapati safeni nāskax kanōanāfā makinoax ĩamāfānaki pakekaini āfe Ifoki nokorisapai. ⁸Nāskaito ōikani atiri kanōanāfānē acho fonifo. Āto rini foe fospikōiano ninifonifo ĩamāfā kesemē chaimashta nokoxikakī.

⁹Mā ĩamāfā kesemē nokokaxō ōiafo chii mǎnǎ mǎnǎ ikaito ōinifo. Foe yafi pǎa xoimea chii ketokonō raka ōinifo. ¹⁰Askata Jesús ato yoini: “A mā rama foe fia niri fekāfe,” ato fani.

¹¹Akka Pedro kanōanāfāxō rini ninifoni ĩamāfā kesemē rataxiki. Mā rini fixō ōia foe rini mēra fospikōia ōini. Ciento cincuenta y tres ini. Akka fōe rini faxtenima. ¹²Askaifono Jesús ato yoini: “Piyoi fekāfe,” ato fani. Akka tsōa yōkanima: “ĴMī tsoamē?” tsōa fanima māmāi tāpikaxō āto Ifomāiyakē. ¹³Nāskaxō Jesús ato pimakī ato pǎa yafi foe ato ināni.

¹⁴Mā reteafono otoi taxakī aōxō tāpimisfoki nokoni. Tres ves ini atoki oi.

Jesús Pedro yoini

¹⁵Mā pixō Jesús Simón Pedro yoini: “Simón mīfi Juan fakeki. ĴNa fetsa finōmainifōfā mī ea noimē?” faito, “Ēje Ifo. Mā mī tāpiaki ē mia noiaito,” Pedro faito, Jesús yoini: “A ea noisharaxō a ea rama Ifofaifori ato kexesharafe ea Ifosharafanōfo. A oveja kexemisto āfe oveja fake kexemis keskafafe ato kexekī,” fani.

¹⁶Anā Jesús Pedro yōkani: “Simón, mīfi Juan fakeki. ĴChanīmamē mī ea noimē?” faito, “Ēje, Ifo. Mā mī tāpia ē mia noiaito” Pedro faito, anā Jesús yoini: “A ea noisharaxō ea Ifofamisfo ato kexesharafe ea Ifosharafanōfo. A oveja kexemisto āfe oveja kexemis keskafafe ato kexekī,” fani.

¹⁷Nāskaxō anā Jesús yōkani: “Simón, mīfi Juan fakeki. ĴEa mīa noikōimē?” ixō Jesús yōkari faino Pedro anā tooxinima. Nāskaxō anā Pedro kemani: “Ifo, mīfi afama mīshiti tāpiaki. Mā mī tāpia ē mia noiaito,” fani. Askafaino anā Jesús yoini: “A ea Ifofamisfo ato kexesharafe ea Ifofasharanōfo. ¹⁸Ē mia yoikōinō. Mī naetapakī nā mī apaiyai keskara mī fapaoni. Askatari nā mī kapaiyai ari mī kapaoni. Akka mā mī anifoax mī takairafe mēshax kaxii mia iyoaifono a mī kapaiyamai ari mia iyoxikani,” Jesús fani. ¹⁹Askafakī Jesús Pedro tāpimani afeskax naximākai. Pedro Jesúsnoax naxiaino yorafāfe mā tāpikaxō, “Nios finakōia,” faxikani. Nāskano Jesús Pedro yoini: “Ea Ifosharafafe,” fani.

²⁰Askafaino Pedro texkeakekafā Juan fichini acho oaino. (Nā Juanri Jesúsxō tāpimis ini, Juan Jesús noikōia ini. Jesús reteyoafomano aōxō tāpimisfo feta fakishi piyoni. Akka Juan afe ketaxamei tsoaxō Jesús yōkani iskafakī: “ĴIfo, tsōakai mia ato achimaximē?”

fani Jesús reteyoafomano afeta pikĩ.)

²¹Nāskaxō Pedro nã Juan fichixō Jesús yōkani: “¿Ifo, afeskax na Juan naximē?” fani.

²²Askafaino Jesús kemani: “A ã nimapaikĩ ã nimaño niyoxii nã ã anã oaitĩa. Akka mĩkai aōnoa shināchakatiroma. Askatamaroko ea Ifofatitaifafe. Eōnoa fisti shināfafāife,” fani. ²³Nāskax Jesúsxō tãpimisfo ãa ranã yoinānifo: “Juankai nanakama,” fanifo. Askafafiaifono Jesúskaĩ Pedro anori yoinima. Akka iskafakĩ yoini: “A ã nimapaikĩ ã

nimaño niyoxii nã ã anã oaitĩa. Akka mĩkai Juanōnoa mĩ shināchakatiroma,” fani. Nānori fisti Jesús Pedro yoini.

²⁴Ēkĩa Juan ã kirika kenexō ã mato yoi. Ēri Jesúsxō tãpimis. Ea Jesús noikōia. Jesús afarafo faito ã õimis. Nãfo ã mato kenexoni. Jesús afarafo akaito mẽ õimis. Nāskakē mã ěfe meka chanĩmara fatiro. Ē mato yoiaito mã Jesús chanĩmara fatiro. ²⁵Jesús afama mĩshti fani afo yoikĩ nõ kirika kenekĩ mitotiroma. Ēkĩa Juan ã mato kirika kenexoni. Nã tii.